

Di's Ndac Che'n Diox Co' Mque' Juà n Ye's

*Crist co' mblo xo'floo mèn cón che'n con' co' ndli
Diox xtùuz, Crist ngòc xal mèn che'n izlyo' loo izlyo'.*

¹ Ndoore' cuec Diox no toxcua' Diox chol con' loo bé' no loo izlyo' nzole' Crist co' mblo xo'floo mèn cón che'n con' co' ndli Diox xtùuz. Thidte ngo no Crist Diox. No nac Crist co' mblo xo'floo mèn cón che'n con' co' ndli Diox xtùuz Diox. ² Crist thidte ngo no Diox ndoore' gacsua' con' no cuec Diox con' loo bé' no loo izlyo'. ³ Mbli Crist par ngure no mbyan' ryethe con' co' nziri', que naca con' co' nzo loo bé', que naca con' co' nziri' loo izlyo'. No yende chó con' co' nziri' no co' mbyan' ne'mbede no ne'ngyan'te chele' Crist ne'nglide par ngurei no par mbyan'a. ⁴ Crist nabanke' thidtene. No ndxàp Crist con' roo con' xèn la's nii Crist no la's ya' Crist par li Crist le' mèn ban no Diox thidtene yiloa. Yalnaban co' nda' Crist loo mèn, yalnabana ndli ntenìi yéc mèn no ntenìi lezo' mèn loo cón che'n Diox. ⁵ Yalnaban co' ndli ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox, yalnabana ndli par non mèn le' cón che'n xab izlyo' ndli par ndxezi'f no ndxega's mèn loo con' ye'rsin' xal mèn co' ndyee yál' co'se' nacuau yál'. Per mastale' anze'f thìb con' nzo co' mbez mèn nac con che'n xab izlyo', ne'ngácte con' co' nac cón che'n xab izlyo' par tau' con' co' nac cón che'n xab izlyo' loo di's co' ndlu' loo mèn xá mod yòo ban no mèn Diox thidtene yiloa. Thìba con' ndxè'.

6 Le' tediba na, loo ngòc con' ndxè' ngo thìb mbi' co' mtel' Diox. Mbi'a ngro' lèe Juàn. **7** Juàn ngòc thìb mbi' co' mbi'th ta' cuent loo mèn nación Israel cóñ che'n Crist, Crist co' mbli par mdyub xnìi yéc mèn no par mdyub xnìi lezo' mèn par yila's mèn nación Israel cóñ che'n di's co' mbi'th ta' Juàn cuent cóñ che'n Crist co' mblo xo'f loo mèn cóñ che'n con' ndli Diox xtùuz. **8** Inacte Juàn Crist co' mbi'th li par mdyub xnìi yéc mèn no par mdyub xnìi lezo' mèn loo cóñ che'n Diox. Ndxè'leque', mbi'th Juàn par mbi'th ta' Juàn cuent cóñ che'n Crist co' mbi'th li par mdyub xnìi yéc mèn no mdyub xnìi lezo' mèn loo cóñ che'n Diox. **9** Crist co', lícque', angoluxte nac thidte mbi' co' mbi'th li par tyub xnìi yéc mèn no par tyub xnìi lezo' mèn loo cóñ che'n Diox, Crist mbi'th yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn.

10 Loo izlyo' ndxè' mbi'th yáal Crist co' mblo xo'f loo mèn cóñ che'n con' ndli Diox xtùuz. Crist mbli par ngure no mbyan' alux con' co' nziri' loo izlyo'. Per ryethe mèn co' nziri' loo izlyo', ne'nglibe'de mèna chó mbi' nac Crist. **11** Loo izlyo' co' nac che'npe' Crist mbi'th Crist. Per mèn co' ngòc mèn gulàazpe' Crist, mèna mcà di's Crist. No mtè'f mèna Crist thìb lad. **12** Per ryete mèn co' mdyalque' ngola's loo Crist no loo cóñ che'n Crist, Diox mblo ro le' mèna ndxàp con' la's nii mèna no la's ya' mèna par gàc mèna xin'pe' Diox. **13** Mèna gàc xin'pe' Diox tac tataa mnibe' Diox no tataa gunee lezo' Diox. Inacta xal mèn co' ndxáal por xud mèn no xna' mèn. Ne' ne' inaca xal nee lezo' thìb mbi' li thìb mbi' con thìb xa'got bin par gàc mèna xin' Diox.

14 Per Crist co' mblo xo'f loo mèn cóñ che'n con'

co' ndli Diox xtùuz, Crist mbi'th yáal xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' par ngòc Crist xalque' chol mèn loo izlyo'. No mque tee ban Crist làth nu' ndxep tiemp. Látha, gunèe nu' con' roo con' xèn co' mbli Crist co' mblu' loo nu' nacpe' Crist angoluxte xgan'pe' Diox. No gunèe nu', lìcque', anze'f nque' lezo' Crist ñèe Crist mèn. No gunèe nu', lìcque', inquediide Crist mèn. Ndxe'leque', ndlique' Crist con' co' mcàbgòn Crist li Crist loo mèn. No gunèe nu' le' Crist angndli huax con' ndac loo mèn.

¹⁵ Juàn Bautist mda' cuent cóñ che'n Crist loo mèn. Cabii ndxab Juàn loo mèn:

—Cón che'n Crist nac co' mdalen cuent loo gu' le' Crist co' nare' yi'th nque xísen, Crist nac más xa' roo xa' xèn leque daa tac Crist nzole' ndoore' gal yáal daa loo izlyo'.

¹⁶ Lìcque', anze'f thib con' ndac angmbli Crist loo na' par gac con' ndac loo na' thib mod tedib mod por cóñ che'n Crist. ¹⁷ Diox mnibe' loo Moisés par mxo'f Moisés ley loo na'. Per Jesucrist mbi'th par mblu' Jesucrist loo mèn le' Diox, lìcque', nque' lezo' ñèe Diox mèn. No mblu' Jesucrist le' Diox ndlya's li Diox anggac con' ndac loo mèn. No mblu' Jesucrist loo mèn le' cóñ che'n Jesucrist nac con' lìcpe'. ¹⁸ Yende chó mèn tarte ñèe xá ñaa loo Diox thidtene. Angoluxte xgan'pe' Diox co' thidte nac con Diox no co' nzoque' loo Diox, xgan' Dioxa mda' cuent no mblo ro xgan' Diox cóñ che'n Diox loo mèn.

*Juàn Bautist mda' cuent cóñ che'n Jesús no mblo xo'f Juàn Bautist cóñ che'n Jesús loo mèn.
(Mt. 3.11–12; Mr. 1.7–8; Lc. 3.15–17)*

¹⁹ Mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, co' nac leque mèn co' ngo ban ciuda Jerusalén, mèna mtel' mèn co' ngòc nguley' no mèn co' ndlyath no nguley' le'n templ par ngua nibdi's mèna loo Juàñ ché' nac Juàñ Crist.

²⁰ Juàñ mda' cuent loo mèna no mblo ro Juàñ. Ndxab Juàñ:

—Tyè'. Inacte daa Crist, yey.

²¹ Sya, tolo mnibdi's mèna loo Juàñ. Ndxab mèna:

—¿Chó nac lùu, sya? ¿Ché' lùu nac Lii co' mbi'th te' th di's co' ndxab Diox pólá, cà'?

Juàñ mcàb. Ndxab Juàñ loo mèna:

—Tyè'. Inacte daa Lii.

Sya, mbere mèna, mnibdi's mèna tedib vez loo Juàñ:

—¿Xá neel, sya? ¿Ché' lùu nac mbi' co' te' th di's co' ndxab Diox co' ndxath yi' th, cà'?

Juàñ mcàb. Ndxab Juàñ:

—Yende xàa. Inacte daa mbi'a.

²² Mbere mèna, ndxab mèna loo Juàñ:

—¿Chó mèn nac lùu, sya? Gunee loo nu'. Sya, tataa ta' nu' cuent loo mèn co' mtel' nu'. ¿Xá neel cón che' nl, yey?

²³ Sya, ndxab Juàñ loo mèna:

—Daa nac xal thìb mbi' co' ngue bez cabii co' te' nagán co' mbez loo mèn: Bli le' mèn gác nab loo cón che' n Tad Diox xal nteli mèn thìb ned xalque' nac di's co' ndxab Sayi' co' mde' th di's co' ndxab Diox pólá.

²⁴ Mèn co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa, no co' ñibe' loo mèn nación Israel, mèn co' ngòc mèn xley' farise, mèna nac mèn co' mtel' ndxep mèn co' ngua

toodi's no Juàn. ²⁵ Mèna tolo mnibdi's loo Juàn. Ndxab mèna:

—Chele' lùu inacte Crist, ne' ne' inacl Lii, no ne' ne' inacl xa' co' te' th di's co' ndxab Diox co' ndxath yi'th, ¿chonon ndlil bautizar mèn, sya?

²⁶ Sya, mcàb Juàn loo mèna. Ndxab Juàn:

—Lìcque', daa ndli bautizar mèn con nít. Per làth gu' nzoque' thìb mbi' co' tarte ta' gu' cuent co' huenleque' chó nac mbi'a. ²⁷ Mbi'a nac xa' co' nare' yi'th nque xísen. No mbi'a nac más xa' roo xa' xèn leque daa. Mastale' ndli gu' cuent nac daa xa' roo xa' xèn, nden' daa no ndyaquen thidtene inzyál'te daa que tee non mbi'a.

²⁸ Ryete con'a ngòc thìb lugar co' ngro' lèe Betábara co' nziri' ned ndlyen huiz gaxte ro yó'be' Jordán co'te' ngue li Juàn bautizar mèn tiempa.

Juàn Bautist mda' tedib lèe loo Jesús par ngro' lèe Jesús Mbacxil' che'n Diox.

²⁹ Tedib huiz co' nde nquea, gunèe Juàn le' Jesús nde loo Juàn. Ndxab Juàn loo mèn co' nziri' loo Juàn:

—Hui' gu' nexa. Mbi' co' nde go' ne' tedib lèe co' nac lèe Mbacxil' che'n Diox, co' nee di's, tyactìi mbi' ba' par tyon' xtol che'n mèn loo izlyo', mèn co' tyal gòn ro mbi'. ³⁰ Cón che'n mbi' ba' nac co' mdalen cuent loo gu' le' xísen yi'th nque tedib mbi' co' nac más mbi' roo mbi' xèn leque daa. Tac ndoore' gal yáal daa loo izlyo' nzoque' mbi' ba' con Diox. ³¹ Yub daa ne'nglibe'de chó mbi' nac mbi' ba'. Ne' ne' tan cuent chó nac mbi' ba'. Ndxe'leque', mbalen par ndlin bautizar mèn con nít par tataa mod lu'en mbi' ba' loo gu' co' nac mèn

nación Israel no par tan cuent cóن che'n mbi' no chó nac mbi' ba' loo gu'.

³² Ndxab Juàn loo mèna, ne:

—Daa gunèe ngulàa Xpii Natú' che'n Diox loo bé' loo mbi' ba'. Gunaa Xpii Natú'a xal ñaa thìb palomxtil' hora. No sangngòo Xpii Natú' loo mbi' ba' par mbyan' no Xpii Natú' mbi' ba' par ñibe'pe' Xpii Natú' loo mbi' ba'. ³³ Per leque hora ne' daa tarte libe' mbi'. Ne' ne' tar tan cuent chó mbi' nac mbi'. Per xa' co' mtel' daa par ndlin bautizar mèn con nít, xa'a gunee loon:

—Co'se' ñèel lyàa Xpii Natú' loo mbi' no sangyòo Xpii Natú' loo mbi' par yan' no Xpii Natú' mbi' par ñibe'pe' Xpii Natú' loo mbi', axta syare' ta'l cuent le' mbi'a nac mbi' co' li bautizar mèn por cón che'n Xpii Natú'.

³⁴ Tolo ndxab Juàn:

—Daa gunèeque' xal ngulàa Xpii Natú' loo mbi' co' nac Jesús. Cona, ndan cuent no ndethen le' Jesús ba' nacque' xgan'pe' Diox.

Trè' ndlu' cón che'n myen' co' ngòc nerleque' myen' xin' mté'th Jesús.

³⁵ Tedib huiz co' nde nquea, ngue tee Juàn Bautist leque par neda con chop myen' xin' mté'th Juàn. ³⁶ Láth co'se' nde riid Jesús par neda, gunèe Juàn Jesús. Ndxab Juàn loo ryop myen' xin' mté'th Juàn:

—Hui' gu' nexa. Mbi' ba' nac xa' co' mbezen loo mèn nac mbi' co' ne' tedib lèe co' nac lèe Mbacxil' che'n Diox. Tac mbi' ba' tyactùi no gath mbi' ba' por cón che'n xtol mèn xal ndxuth mèn mbacxil'

loo Diox nalle' par teri'th tecan' Diox cóñ che'n xtol
mèn nalle'.

³⁷ Co'se' mbìn ryop myen' xin' mté'th Juàñ tataa
ndxab Juàñ loo myen', mxen myen' ned. Mdoó
nque myen' xís Jesús. ³⁸ Sya, ndxepte mdee myen',
mbere Jesús par ned xís Jesús. Gunèe Jesús le' ryop
myen' nde nque xís Jesús. Ndxab Jesús loo myen':

—¿Cón ncua'n gu', à', ey?

Myen' mcàb loo Jesús. Ndxab myen':

—Maistr, ¿pá mèn U', à'? No ¿chó mèn yèez nac
U', ne, à'?

³⁹ Jesús mcàb loo myen'. Ndxab Jesús:

—Ya' gu' nda na'. Sya, hui' gu' pá nzon.

Sya, mdoó nque myen' xís Jesús par gunèe myen'
co'te' nzo ban Jesús. Tya, mbyan' no myen' Jesús
yál'a tac hora casque' ngòc hor nquée guthap bzyè.

⁴⁰ Thìb mbi' co' ngola's di's co' ndxab Juàñ no nda
nque mbi' xís Jesús, mbi'a ngro' lèe Ndech, hues
Mon Pedr. ⁴¹ Sya, yende izlyo', ngua cua'n Ndech
Mon, hues Ndech. No ndxab Ndech loo Mon:

—Hues, mzyál'le' nu' mbi' co' nac Mesías, xa' co'
nee di's nacpe' Crist, ndyaquen.

⁴² Sya, mbe' Ndech Mon loo Jesús co'te' ngo Jesús.
No co'se' gunèe Jesús Mon, ndxab Jesús loo Mon:

—Mon, lùu nac xgan' thìb mbi' co' lèe Jonás, ¿lé'?
Per nalle' lùu ryo' lèe Cef, co' nee di's, hue'l tedib
lèe co' lèe Pedr.

*Trè' ndlu' le' Jesús mbrez Lip no Natanael par que
tee no myen' Jesús.*

⁴³ Tedib huiz co' nde nque, Jesús mblyá'a ya par
ned le'n yèezya' co' nac làaz mèn galile. Láth ndoo
Jesús ned, mzyál' Jesús thìb mbi' co' lèe Lip. Ndxab
Jesús loo Lip:

—Ya' nda na', Lip.

⁴⁴ Lipa ngòc mèn yèez Betsaid co' nac leque yèez che'n Ndech no Pedr. ⁴⁵ Sya, ngua cua'n Lip Natanael. Ndxab Lip loo Natanael:

—Mzyál'le' nu' mbi' co' lèe Jesús. Cón che'n mbi'a nac di's co' mque' Moisés ye's loo libr co' nac ley. No cón che'n mbi'a mque' mèn co' mde'th di's co' ndxab Diox ye's loo libr. Mbi'a nac Jesús, xgan' Chè, co' nac mèn yèez Nazaret.

⁴⁶ Sya, ndxab Natanael loo Lip:

—¿Ché' tac li mèn yèez Nazaret ndxep con' ndac, sya, cà', Lip?

Lip mcàb. Ndxab Lip:

—Ya' nda tee hui' na', nexa. Sya, ñeela no yila'sla.

⁴⁷ Co'se' gunèe Jesús nde zin gax Natanael loo Jesús, ndxab Jesús loo mèn co' nziri' loo Jesús cón che'n Natanael:

—Hui' gu' nexa. Mbi' co' nde go' nac mèn che'n nación Israel. No nac mbi' ba' thib mbi' ndac. Tac mbi' ba' nac thib mbi' co' thidtene inquediide xtàa. No ne' ne' indyè' mbi'.

⁴⁸ Sya, ndxab Natanael loo Jesús:

—¿Pá mblibe' U' daa, à', Tad?

Jesús mcàb loo Natanael. Ndxab Jesús:

—Daa gunèe lùu co'se' ndubl xàn' yaa ngudyuug co'se' ndoore' cuez Lip lùu.

⁴⁹ Mcàb Natanael loo Jesús. Ndxab Natanael:

—Maistr, U' nac xgan'pe' Diox. No nac U' rey che'n mèn nación Israel, ndyaquen.

⁵⁰ Sya, mcàb Jesús loo Natanael. Ndxab Jesús:

—¿Ché' tac guniilen lool gunèenl xàn' yaa ngudyuuga ndxela'sl, cà', Natanael? Lùu ñèe

gàc más con' roo con' xèn loon leque con' ndxè' yiloa, ey.

⁵¹ Tolo ndxbab Jesús loo Natanael:

—Lìca, na nii lool, no ngue niina loo ryete mèn co' nziri' loon: Desde nalle' par delant, gu' hui' ndoo xal' loo bé'. No hui' gu' xá mod quée no lyàa angl che'n Diox loon, daa co' mbal yáal loo izlyo' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo'.

2

Thìb ned myen' mselya' yèez Caná.

¹ Ngolo nguri'th son huiz co'se' mdoodi's Jesús di'sa, mselya' thìb ned myen' le'n yèez Caná co' nac yèezya' che'n làaz mèn galile. Nde nxon', ngo xna' Jesús tyá, ne. ² Mbli mèn guliza convid Jesús con myen' xin' mté'th Jesús par cue no Jesús myen' co' mselya'a liz myen'. ³ Per co'se' gunèe xna' Jesús mbiiz vin co' ngue gui'th mèn loo mèn làtha, xna' Jesús ndxbab loo Jesús:

—Mbiizle' vin mèn guliz ndxè', cara.

⁴ Sya, ndxbab Jesús loo xna' Jesús:

—Ngot, ¿chonon le'le' lùu más ndyac no ndyóol cóñ che'n mèn ba', à'? Yende chó cóñ chenen con lùu con mèn ba'. Tarte gáal hor co'se' tlo lu'en con' roo con' xèn co' nac cóñ chenen loo mèn.

⁵ Per ndxe'leque', ndxbab xna' Jesús loo mèn co' nzi li mandad loo mes:

—Bli gu' rye con' ñee Jesús loo gu', ndee gu'.

⁶ Nde nxon', nziri' xop yèt nít tyá co' ngòò mèn guliza nít xal nac costumbr co' ndxàp mèn nación Israel par ntech mèn ya' mèn, no par ntech mèn trast co' ndli zin' mèn cusin, no taamas con' co' nac co' ndli zin' mèn. No thìb thìb yèta ndxàalque'

ndxòo chop o son rre nít. ⁷ Sya, ndxab Jesús loo mèn co' nzi li mandada:

—Fsè gu' ryete yèt ndxè' con nít.

No msè myen' rye yèta con nít axta mxyo'f lal nít loo rye yèta. ⁸ Ngoloa, ndxab Jesús loo myen':

—Nalle', blo' gu' ndxep nít le'n yèt ba'. No huàa lá' gu'i loo mbi' co' ndyoo naa loo mèn loo mes.

Sya, mbe' myen' nítia loo mbi'a. ⁹ Per texal mbli mbi' co' ndyoo naa loo mèn loo yalhua preb nít co' ngòc vina, ngurez mbi' myen' co' mselya'. Tac ne'ñeede mbi' co' ndyoo naa loo mèna pá ned nde nít co' ngòc vina. Per myen' co' nzi li mandad co' mblo' nít, myen'a nanee xá mod ngòcsua' nítia vin. ¹⁰ Sya, ndxab mbi' co' ndyoo naa loo mèna loo mbi' co' mselya'a:

—¿Cón ndxàc, ye? Ryete mèn co' ndli thib yalhua, ner ngui'th mèna thib ya' vin co' nac vin más huen loo mèn loo mes. No co'se' nde teele' ndxu mèn co' ngòc convid vin axta plóthe ndlyia's mèna, sya, ntlo mèn, ngui'th mèn vin co' nac vin más corient. Per lùu, ale ndxe'leque', nare' ngue gui'thl vin co' nac vin más huen. ¿Chonon tatua' ndlila, ey?

¹¹ Yalguzye' co' mbli Jesús le'n yèez Caná co' nac yèeza' che'n làaz mèn galile ngòc nerleque' yalguzye' co' mbli Jesús. No por yalguzye' co' mbli Jesús, mtlo Jesús, mblu' Jesús con' roo con' xèn co' ndxàp Jesús la's nii Jesús no la's ya' Jesús. Le' myen' xin' mté'th Jesús na, mtlo ngola's loo Jesús hora.

¹² Ngolo ngòc con'a, nda Jesús par yèez Caper-naum con xna' Jesús, no con myen' huespe' Jesús, no con myen' xin' mté'th Jesús. Ngo ban no Jesús

xna' Jesús, no myen' huespe' Jesús, no myen' xin'
mté Jesús pláte huiz le'n yèez Capernaum. |

*Jesús mblo' che ryete con' co' indxàalte ngo le'n
templ le'n templ.*

(Mt. 21.12–13; Mr. 11.15–18; Lc. 19.45–46)

¹³ Le'n huiza, nde zin' gaxle' huiz lnii pasc co' ndli mèn nación Israel. Sya, mxen Jesús ned. Mbii Jesús yèez Capernaum. Nda Jesús par ciuda Jerusalén. ¹⁴ Co'se' ngòo Jesús le'n templ, gunèe Jesús nziri' mèn co' ntho' ngon, co' ntho' mbacxil', no co' ntho' palomxtil'. Gunèe Jesús nziri' mèn co' nzi sil' tmi che'n mèn, ne. ¹⁵ Co'se' gunèe Jesús con'a, mqui's Jesús thib dó' par mda' Jesús che'n mèn con dó'. Tataa mbli Jesús par mblo' Jesús mèna no má'a par fuer. Le' tmi che'n mèn co' nzi sil' mèn co' nsil' tmia na, ndxecleque' tmia mblobii Jesús. No mtexyath Jesús rye mes mèna loo yòo. ¹⁶ Le' loo mèn co' nzi tho' palom na, ndxab Jesús:

—Fcàa rye má' ba. Blo' gu' par fuer. Ne'cue tho'de gu' trè' co'te' nac co'te' mbez mèn lèe xuden Diox xal mèn co' ntho' loo thib xbi'.

¹⁷ Axta syare' mte' lezo' myen' xin' mté Jesús di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' nac testamentgool co' mbez: |

Con' co' ndli más ndyóon no ngue xyàn daa nac ndlyazen le' templ co'te' mbez mèn lèe xuden Diox yumbìi no gàca thib lugar natú' par cuez mèn lèe xuden Diox.

¹⁸ Sya, mnibdi's mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesús. Ndxab mèna loo Jesús:

—¿Chó yalguzye' roo lil loo nu' co' gàc thìb señ par ñee nu' le' lùu, lìcque', ndxàp derech mblil con' mblil ba', à'?

¹⁹ Sya, mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Gu' telux templ ndxè' no yiloa le'n son huiz leque daa bere xít te'f templ ndxè' tedib vez.

²⁰ Sya, chàa, ngro' di's ro rye mèngoola. Ndxab mèna loo Jesús:

—Jaaa. Le'n cho' fxop lín' mblyen' mèn par mxít te'f mèn templ ndxè'. ¿No lùu mbez: Le'n son huiz no maste xít te'fl templ, cà'? Aa, mbi'. ¿Máa yob yéc lùu, na?

²¹ Per ndxe'leque', cón che'n templ co' ngue ta' Jesús cuent loo mèna nac bél'yòo ladpe' Jesús.

²² Cona, co'se' ngro xban Jesús làth mèn nguth, axta syare' mte' lezo' myen' xin' mté'th Jesús le' Jesús guniique' di'sa. No tolo ngola's myen' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox. No tolo ngola's myen' di's co' guniile' Jesús loo myen' le' Jesús guniique' di'sa cón che'npe' Jesús.

Jesús nonque' no naneeque' Jesús xal nac xtùuz ryete mèn.

²³ Láth ngo Jesús le'n ciuda Jerusalén le'n huiz lni che'n pasc, huiza huax mèn ngola's loo Jesús no loo cón che'n Jesús por gunèe mèn mbli Jesús rye yalguzye' co' mbli Jesús loo mèn. ²⁴ Per leque yub Jesús ne'ngàpte yalxla's loo mèna xal nac mod co' ngòp mèna. Tac Jesús naneeque' no nonque' Jesús xal nac xtùuz rye mèn no xal nac co' nzo le'n lezo' rye mèn. ²⁵ Ne' ne' inquin Jesús ta' chol mèn cuent cón che'n xtàa mèn loo Jesús tac Jesús naneeque'

no nonque' Jesús xal nac xtùuz rye mèn no xal nac co' nzo le'n lezo' rye mèn.

3

Jesús ryop Nicodem mdoodi's.

¹ Ngo thìb mbi' co' ngòc mèn che'n xley' farise. Mbi'a ngro' lèe Nicodem. Ngòc mbi' thìb mbi' co' mnibe', no co' mdyoo ner, no co' mdyoo naa loo mèn nación Israel, ne. ² Nicodema ngua too naa Jesús thìb yál'. Látha, ndxab Nicodem loo Jesús:

—Maistr, nu' nda' cuent no nanee nu' le' Diox mtel' U' par gác U' thìb maistr co' lu' nu'. Tac yende chó mèn tar gác lu' no co' li yalguzye' roo no yalguzye' xèn xal ndli U' chele' Diox indlyath node mèna par li mèna con'a.

³ Sya, ndxab Jesús loo Nicodem:

—Lìcpe' ba'i, na nii thìb con' lool, Nicodem: Le' mèn co' ne'tyalte yòò loo cón che'n Diox xal thìb mbetoo' co' diz ngóol, yende mod yòò mèna loo cón che'n Diox par ñibe'pe' Diox loo mèna.

⁴ Ndxab Nicodem loo Jesús:

—¿Xá mod gáal thìb mbi' tedib vez co'se' ngoxle' mbi'? ¿Ché' tac yòò mbi' le'n lezo' xna' mbi' par gáal mbi' tedib vez, cà'? Yende xàa.

⁵ Jesús mcàb loo Nicodem. Ndxab Jesús:

—Lìca, na nii lool, Nicodem: Le' mèn co' ne'tyalte gác mèn men cub loo cón che'n Diox por cón che'n nít no por cón che'n Xpii Natú', mèna yende mod yòò loo cón che'n Diox par ñibe'pe' Diox loo mèna.

⁶ Mèn co' ante ngóol xal nac bin che'n bél' lad xud mèn no xna' mèn, mèna alithe nziri' loo cón che'n xab izlyo' ndxè'. Per ndxe'leque', mèn co' mbli Xpii Natú' le' mèna nac mèn cub loo cón che'n Diox,

mèna ndoo lîte nzi que tee ban par li mèna xal nac co' ñibe'pe' Xpii Natú' loo mèna par li mèna.
 7 Ne'hui'del, no ne'ñaadel, no ne'tyóodel arid cón che'n con' ngue niin lool nalle'. Naquinque' gáal gu' tedib vez xal ngolo guniina lool. 8 Hui' nexa. Mbii nxyo'f pál co'te' nxyo'f mbii. No ndxònìl co'se' ndxa'x nxyo'f mbii, ¿lé'? Per ne'ñeedel pá ned ndryo' mbii. No ne' ne' ñeel pá ned ndyàa mbii. Tataa naca, ne, con ryete mèn co' mbli Xpii Natú' par ngòc mèna mèn cub loo cóن che'n Diox.

9 Sya, mbere Nicodem, ndxab Nicodem loo Jesús tedib vez:

—¿Xá mod gác con'a, yoo?

10 Jesús mcàb loo Nicodem. Ndxab Jesús:

—¿Ché' ndyaquen lùu nac ner maistr che'n mèn nación Israel no inontel cón che'n con' ndxè', cà'?
 11 Lìca, na ngue nii lool: Le' cón che'n con' co' non nu', ndyoodi's nu'. No cón che'n con' co' gunèele' nu', nda' nu' cuent. No ndxe'leque', idxònte gu' di's no idxela'ste gu' di's co' nda' nu' cuent loo gu' no co' ndyoodi's nu' loo gu'. 12 Chele' daa tyoodiz no tan cuent cón che'n izlyo' ndxè' loo gu' no ne'yila'ste gu'i, ¿xá mod yila's gu' chele' daa ta cuent cón che'n bé' loo gu', sya?

13 Axta nalle' yende chó mèn tar quée loo bé' par té' th mèna cón che'n con' co' ngue niin lool trè', Nicodem. Ndxe'leque', angolux daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo', thidte daa non cón che'n bé', daa co' ngro' le'n bé'. Tac le'n bé' loo bé' nac lizpe' daa, no nac làazpe' daa, no nac loo bé' xnedpe' daa. 14 Hui' nexa, Nicodem. Nde niin thib con' lool: Texal mquetal Moisés thib mbel' loo thib bro yaa nol' no mdoo

Moisés yaaa, ngue tal mbel' loo yaa co'te' nagán, tataaque' naquin que' mèn daa, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxé' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo', loo thib cruz ¹⁵ par gáca le' ryete mèn co' tyal yila's loon, Diox ne'quexù'de mèna par co' xà' Diox mèna loo Diox yiloa. Ndxé'leque', mèn co' tyal yila's loon, mèna yòo ban no Diox thidtene.

Trè'ndlu'Jesús le'Diox anze'fnque'lezo'ñèeDiox mèn loo izlyo'.

¹⁶ Tac Diox axta arid nazin' mèn no nque' lezo' Diox ñèe Diox mèn loo izlyo'. Por cona, mtel' Diox angoluxte xgan' Diox loo izlyo' par gáca le' ryete mèn co' yila's loo xgan' Diox, ne'quexù'de Diox mèna par co' xà' Diox mèna loo Diox yiloa. Ndxé'leque', yòo ban no mèna Diox thidtene yiloa. ¹⁷ Diox ne'ntel'te xgan' Diox loo izlyo' par quexù' xgan' Diox mèn loo izlyo'. Ndxé'leque', mtel' Diox xgan' Diox loo mèn loo izlyo' par lyá' mèn loo con' ryes por cón che'n xgan' Diox.

¹⁸ Mèn co' ndxela's loo xgan' Diox, Diox ne'quexù'de mèna thidtene. Per mèn co' ne'tyalte yila's loo xgan' Diox, Diox ngue quexù'que' mèna por ne'ngala'ste mèna loo mbi' co' nac angoluxte xgan' Diox. ¹⁹ Co'se' mbi'th xa' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox, más mda' gust loo lezo' mèn no más mdubla's mèn cón che'n xab izlyo' leque li mèn cas loo mbi' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox. Tac ryethe con' ndli mèn nac con' ye'rsin'. No con' co' nda' gust lezo' mèn ndli ngue quexù' Diox mèn loo izlyo'. ²⁰ Tac ryete mèn co' ndli con' ye'rsin', mèna ndxòo

xyàñ lezo' ñèe mèna mbi' co' mbi'th li par ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox. No thidtene ne'ndalte mèna yòo mèna loo cón che'n mbi' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn cón che'n Diox tac indlya'ste mèn ye'rsin'a ryo xo'f con' ye'rsin' co' ndli mèna loo xnaa. ²¹ Per ndxe'leque', mèn co' nzi tee ban xal nac con' lícpe', mèna ndyal yòo loo cón che'n mbi' co' ndli ndyub xnìi yéc mèn no ndyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox par ndxàc be' mèna le' Diox ndlyath no mèna loo con' ndac co' ngue li mèna.

*Juàn Bautist mbere ngue ta' cuent cón che'n Jesús
loo mèn.*

²² Ngolo nguri'th con'a, ngua Jesús con myen' xin' mté'th Jesús par ned yèezya' che'n làaz mèn jude. Ngo no Jesús myen' tya pláte huiz. Látha, mbli myen' xin' mté'th Jesús bautizar mèn tya. ²³ Juàn Bautist, ne, ngue li bautizar mèn co'te' ndub len nít thìb lugar co' lèe Enón co' nziri' gaxte co'te' nziri' thìb yèez co' lèe Salim tac tya anze'f nal' nít nzo. No huax mèn nde loo Juàn par ndli Juàn bautizar mèn. ²⁴ Be' ndli Juàn bautizar mèn tiempa tac tarte que' mèn Juàn lezi'f.

²⁵ Leque le'n huiza, mque di's myen' xin' mté'th Juàn con plá mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel cón che'n mod co' mbez mèn ndxàc mèn nambìila's loo xley' mèna. ²⁶ Sya, ngua myen' xin' mté'th Juàn loo Juàn. Ngua ta' myen' cuent loo Juàn. Ndxab myen':

—Maistr, hui' U' nexa. Mbi' co' ngo no U' tedib lad ro yó'be' Jordán par ned ndlyen huiz, mbi'

co' mda' U' cuent cóن che'n loo nu'a, mbi' ngue li bautizar mèn. No anze'f thìb mèn ndoo nque xís mbi'.

²⁷ Mcàb Juàn loo myen'. Ndxab Juàn:

—La' gu'. Tac yende cón gác li mèn chele' Diox ne'nxo'f zin'te thìb zin' loo mèn par li mèn zin'a. ²⁸ Leque gu' nda' cuent cón chenen co'se' nambìite ndxaben loo mèn le' daa inacte Crist. Ndxe'leque', Diox mtel' daa par ndal neren loo Crist.

²⁹ Tolo ndxab Juàn loo myen':

—Nde niin thìb con' loo gu': Xa'bi' co' nac sa'l thìb xa'got, xa'bi'aque' nac sa'l xa'gota. Per thìb xa'bi' co' ndxàc amiu che'n mbi' co' nac sa'l xa'gota, xa'a ndoo tya. No ndoo yòn xa' di's co' ndyoodi's mbi' co' nac sa'l xa'gota. No co'se' ndoo yòn mbi' di's co' ndyoodi's xa'bi'a, anze'f ndyac lezo' mbi' ndxòn mbi' di's co' ndyoodi's mbi' co' nac sa'l xa'gota. Cona, daa, ne, anze'f ndyac lezo' ndxòn cuent co' ngue ta' gu' loon ba' cón che'n mbi'a.

³⁰ Por part cón che'n mbi'a, sate más ndoo yàc mbi' mbi' roo mbi' xèn. No thidteneque' naquinque' gác mbi'a thìb mbi' roo thìb mbi' xèn. Per part cón chenen, ale ndxe'leque', ale xèegà xèegà ya yende cón tolo lin. Ndxe'leque', gác daa mèn co' iñaaade ntac loo mèn.

Trè' ndlu' le' Crist ngro' loo bé' loo Diox.

³¹ Ngue niin loo gu': Le' Crist co' ngro' loo bé', Crist ñibe'pe' loo ryethe con'. Per mèn co' ndxáal loo izlyo', che'n izlyo' nac mèna. No cón che'n izlyo' ndyoodi's mèna. Per Crist co' ngro' le'n bé' loo bé', Crist ngüi' ñaa loo ryethe con'. No ñibe'pe' Crist loo ryethe con'. ³² Ndyeoodi's Crist cón che'n con'

co' gunèe Crist no cón che'n con' co' mbìn Crist. Per casque yende chó mèn nzo' co' ndxela's cón che'n di's co' mbez Crist no co' nda' Crist cuent loo mèn. ³³ Per chele' chó mèn yila's di's co' mbez Crist no di's co' nda' Crist cuent loo mèn, leque mèna li nèe xtùuz mèn no li nèe mèn lezo' mèn le' Diox ndyoodi's no nda' Diox cuent ante cón che'n con' co' nac con' lìcpe'. ³⁴ Tac Diox co' mtel' Crist, Diox mtel' Crist par tyoodi's Crist ante di's co' mnibe' Diox tyoodi's Crist no co' ta' Crist cuent loo mèn. Lomisque' ne, Diox ne'nglàade Xpii Natú' loo Crist xal thìb con' co' nchi'x mèn. ³⁵ Diox co' nac xud Crist Jesús, Diox anze'f nque' lezo' ñèe Diox Crist Jesús co' nac xgan'pe' Diox. Por cona, mblec Diox ryethe con' no mtan' Diox ryethe con' la's nii Crist Jesús no la's ya' Crist Jesús. ³⁶ Cona, ngue niin: Le' mèn co' ndxela's loo xgan' Diox no loo cón che'n xgan' Diox, mèna yòò ban no Diox thidtene. Per mèn co' ne'tyalte yila's loo xgan' Diox no loo cón che'n xgan' Diox, mèna ne'yòò ban node Diox thidtene. Ndxe'leque', Diox ndxecloo ñèe mèna nalle' par tetìi Diox mèna thidtene yiloa.

4

Jesús ngue toodi's no thìb xa'got co' nac mèn yèezya' che'n làaz mèn samari.

¹ Nde nxon', mbìn mèn xley' farise más ndli Jesús bautizar mèn leque Juàn Bautist, ² mastale indli yubte Jesús bautizar mèn. Ndxe'leque', myen' xin' mté'th Jesús mbli bautizar mèn. ³ Per co'se' mbìn Jesús le' mèn xley' farise nonle' cón che'n Jesús, ngro' Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn jude par

bere Jesús, ya Jesús par ned le'n yèezya' che'n làaz mèn galile vez.

⁴ Láth ndoo Jesús ned, nda Jesús par ned làaz mèn galile, thìb lì nguri'th Jesús par ned le'n yèezya' co' nac làaz mèn samari, ⁵ axta mzin Jesús thìb yèez co' lèe Sicar co' nac thìb yèezya' che'n làaz mèn samari. Yèez Sicar nziri' gaxte co'te' nax thìb le' xyòn Cob co' mtan' Cob loo Chè co' nac xgan' Cob pólá. ⁶ Loo xyòn Coba ndub thìb tó' co' mbez mèn nac tó' che'n Cob. Per com le' Jesús ndoo ned, ¿lé'?, mdub Jesús ro tó'a tac ngo zan Jesús. Hora casque' ngòc rol huiz. ⁷ Láth ndub li Jesús descans ro tó', nde xi thìb xa'got co' nac thìb xa'got che'n làaz mèn samari nít ro tó'. Ndxab Jesús loo xa'gota:

—Ngot, fta' chu'th nít gun, ey.

⁸ Látha ne, myen' xin' mté'th Jesús yende. Myen' nda le'n yèez par nda ti' myen' co' hua no myen' Jesús. ⁹ Sya, ndxab xa'got co' nac xa'got gulàaz mèn samari loo Jesús:

—¿Xá mod ale ña'b U' nít loon par gu U', U' co' nac mèn gulàaz che'n mèn nación Israel, no daa co' nac xa'got che'n làaz mèn samaritan, à'?

Gu' nda'que' cuent no naneeque' gu' le' mèn nación Israel inzyál' di'ste no inzyál' be'de co' huenleque' con mèn co' nac mèn gulàaz che'n làaz mèn samari.

¹⁰ Sya, mcàb Jesús loo xa'gota. Ndxab Jesús:

—Chele' lùu naneele' no nda'lel cuent cóñ che'n con' ndac co' angli Diox loo mèn, no chele'l nda' cuent no nonl chó mbi' nac mbi' co' ngue ña'b nít lool nalle', lìcpe' ba'i, lùu ngna'b nít loon par gul, nít co' li par yòo ban nol Diox thidtene.

¹¹ Sya, ndxab xa'gota loo Jesús:

—Tad, per ne' ne' ingue no U' con' par co' U' nít le'n tó'. Más de cona, anze'f na's tó'. ¿Pá yixi U' nít co' ta' U' gun, nít co' mbez U' gun par gòò ban non Diox thidtene, sya? ¹² Cob co' ngòc xudgool na' pólá mtan' tó' ndxè' co'te' mblo' Cob nít par ngu Cob con myen' xin' Cob no par ngu má' co' mxèn' Cob. ¿A poc ñee U' más xa' roo xa' xèn nac U' leque xudgool na' Cob sya, cà'?

¹³ Jesús mcàb. Ndxab Jesús loo xa'gota:

—Ryete mèn co' toloque' gu nít ndxè', mèna toloque' yec lezo'. ¹⁴ Per ndxe'leque', mèn co' tyal no co' ta' lugar yòò cóñ chenen loo mèna xal co'se' gu mèn nít, mèna thidteneque' yo nagàl lezo' loo cóñ che'n Diox xal mèn co' ne'yecte lezo' par nquin mèn gu mèn nít tedib vez. Tac con' co' lin loo mèna co' gàc con' co' yòò le'n lezo' mèna, con'a li loo mèna gàc con' ndac tín' loo mèna xal gàc con' ndac loo mèn co'se' ndub zib ndub len nít par li nítia con' ndac loo mèna. Con' co' lin loo mèna càb loo mèna yòò ban no mèna Diox thidtene.

¹⁵ Sya, ndxab xa'gota loo Jesús:

—Tad, fta' U' nítia gun, tá, par ya ne'tolode yec lezon no par ya ne'tolode gal lo'en nít le'n tó' ndxè'.

¹⁶ Sya, mcàb Jesús loo xa'gota. Ndxab Jesús:

—Huàa xi xa'bi' co' nac sa'll. Yi'th ryop gu' ndxè'.

¹⁷ Xa'gota mcàb. Ndxab xa'gota loo Jesús:

—Ingue noden sa'len.

Sya, ndxab Jesús loo xa'gota:

—Aa. Lìcque' nac co' guneel ba': Ingue nodel sa'l. Yende con' niin lool. ¹⁸ Lùu nde teele' mque no ga'y sa'l. No lomisque', xa'bi' co' ndub nol nalle' inacte xa' sa'll. Lìcque' nac di's co' ngolo guneel ba'.

19 Co'se' mbìn xa'gota tataa ndxab Jesús, ndxab xa'gota loo Jesús:

—Tad, ndyaquen le' U' nac thìb xa' co' nde'th di's co' ndxab Diox. **20** Xudgool nu', co' ngòc mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn samari, ndyee chez Diox loo yii co' ndub go'. No gu', co' nac mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn jude, ale mbez le'n templ co' ndub le'n ciuda Jerusalén nac co'te' nquin cuez mèn Diox.

21 Jesús mcàb. Ndxab Jesús loo xa'gota:

—Gola's loon, ngot, nde zin' gaxle' tiemp no nde zin' gaxle' huiz co'se' ne' loo yii ndxè' no ne' ne' le'n ciuda Jerusalén gàc co'te' cuez gu' Diox. **22** Gu' co' nac mèn yèezya' che'n làaz mèn samari, axta ne' ne' ñee gu' chó loo con' mbez gu' nac Diox. Per nu' non no naneeque' nu' chó mbez nu' nac Diox. Tac por cóñ che'n nu' co' nac mèn nación Israel Diox mbli par non mèn xá mod lyá' mèn loo con' ryes. **23** Per nase mzinle' huiz no mzinle' tiemp no nalle'que' ndxàc co'se', lìcque', nalìque' no nambìque' que tee ban mèn loo Diox xal ñibe'pe' Xpii Natú' loo mèn no xal ndlu' xti's Diox loo mèn cóñ che'n con' lìcpe'. Tac Diox xud na' ncua'n mèn co' cuezpe' Diox xud na' tataa mod, Diox co', lìcque', nac thidte Diox. **24** Diox nac thìb xpii. No mèn co' lya's cuez Diox mod co' li par yòo lezo' Diox ñèe Diox mèn, mèna naquinque' nalìque' no nambìque' que tee ban loo Diox xalque' ñibe'pe' Xpii Natú' loo mèn, no xalque' ndlu' xti's Diox loo mèn cóñ che'n con' lìcpe'.

25 Sya, ndxab xa'gota loo Jesús:

—Daa nanee le' thìb xa' co'lèe Mesías yi'th, xa' co' ne' tedib lèe Crist. Co'se' yi'th xa', xa' ta' cuent no co ro xa' ryete con' cóñ che'n Diox loo na'.

26 Jesús mcàb loo xa'gota. Ndxab Jesús:
—Xa' co' nac Crist nac daa co' ngue toodi's nol,
ey.

27 Látha, ndye'th myen' xin' mté'th Jesús loo
Jesús. Ante mbui' myen' no ante gunaa myen' le'
Jesús ngue toodi's no xa'gota. Per nec thìb myen'
ne'nglide ryes ngnibdi's myen' loo Jesús par ngab
myen':

—¿Cón ndlya's xa'got ba' o chó di's ngue toodi's
U' con xa'got ba'?

28 Sya, taate mblá' xa'gota rre xa'. Ndyàa xa' làth
yèez par ngua ta' xa' cuenta loo mèn yèez. Ndxab
xa' loo mèn yèeza:

29 —Ya' gu' nda tee hui' na' thìb mbi'. Mbi'a
guneele' cón che'n ryethe con' nde teele' mblin.
Ne'stolque' mbi'a nac Crist, cara.

30 Sya, ryete mèn yèeza ngro'. Ngua no mèna
xa'got co'te' ndub Jesús.

31 Láth nda xa'gota làth yèez, myen' xin' mté'th
Jesús nalyat ndxab loo Jesús:

—Maistr, que de U'. Hua na' mase sa pan, yeys.

32 Per ndxe'leque', Jesús ndxab loo myen':

—Yende xàa, ey. Ne'huaden. Daa ngue no ndxep
con' huan. No nít yèth co' huana, gu' inonte chó nít
yèth nac nít yèth co' huana.

33 Sya, mtlo myen' xin' mté'th Jesús, mnibdi's
myen' loo xtàa myen':

—¿Xá nee gu'? ¿Ché' ndyac gu' nzo chó mèn
mbi'th lá'le' con' nduhua maistr, lé'?

34 Ale le'le' mcàb Jesús loo myen':

—Yende xàa. Zin' co' ndlin ndxè' nac rsin' che'n
xa' co' mtel' daa par lin co' nee lezo' xa'. Ndlin
cuent le' zin'a nac xal xíten no xal luan. Le' zin'

co' nac rsin' xa'a na, na teloque' zin'a. ³⁵ Gu' ngue no thìb di's co' mbez gu': Tatabe' ndxàc falt thap mbe' par zin tiemp co'se' lyáp, ¿lé'? Per nalle' nde tetaquen thìb di's loo gu' par ta' gu' cuent: Lyazen hui' ndxè' hui' ba' gu' loo xyòn mèn co' ngue lad yii' ba'. Lìcque', huax cosech nzo co' yamerle' dyop. Tatua' nzo mèn loo izlyo' co' nzi bed gòn no co' ndlya's gòn cón chenen par yòò mèna loo cón che'n Diox, co' nee di's, nac mèna xal cosech ba'. ³⁶ Naneeque' gu' le' mèn co' ndli zin' loo cosech, mèna thìb lìte ndxòò ray. Niin tedib di's loo di's ndxè' loo gu', ne: Mèn co' gàc xal cosech loo cón che'n Diox, mèna yòò ban noque' Diox thidtene. Tataa ndxàca par gàca le' mèn co' nde'th no co' ngo yalbàn cón che'n Diox, no mèn co' ndxòò loo cón che'n Diox xal ndláp mèn, thidte tyac lezo' mèna loo cón che'n Diox no loo Diox. ³⁷ Tac lìcque' nac con' ndxè' xal ndxab di's co' mbez mèn: Xà'que' nac mèn co' ngo bin. No xà'que' nac mèn co' nthop cosech.

³⁸ Daa mtel' gu' liz mèn no làaz mèn par ngua ta' gu' cuent no par ngua lo gu' yalbàn cón chenen loo mèn ned ngua gu' par ngola's mèn loon no ngòò mèn loo cón chenen xal co'se' nthop mèn cosech. Ne'ngode gu' yalbàn cón chenen arid xal mèn co' ngo bin. Taamas mèn mde'th cón chenen no mblo mèn yalbàn cón chenen xal mèn co' mque' zin' loo ña'. No gu' pente mbli ndxep zin' loo mèna par ngòò mèn loo cón chenen xal mèn co' inque'de zin' loo ña' no alithe mthop mèn cosecha par hua mèn cosech co'te' ne'nque'de mèn zin'.

³⁹ Huax mèn yèez che'n yèezya' che'n làaz mèn samari ngola's loo Jesús por di's co' mda' xa'got

samaritan cuent loo mèna co'se' ndxab xa'gota: Jesús mda' cuent cóن che'n ryete con' co' nde teele' ndlin loon, cara.

40 Por cona, co'se' ngua mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn samari loo Jesús, nalyat mde'b ro mèna. Mna'b mèna di's loo Jesús par yan' no Jesús mèna tya. No mbyan' no Jesús mèna tya chop huiz. **41** No ale sate más tolo ngola's huax mèna loo Jesús por di's co' mda' yub Jesús cuent loo mèna. **42** Sya, ndxab mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn samari loo xa'gota:

—Nase ngola'sque' nu' cóñ che'n Jesús. Ne'ngala'ste nu' cóñ che'n Jesús ante por di's co' mda'l cuent loo nu'. Ndxé'leque', nu' ngola's loo Jesús por mda' yub Jesús cuenta loo nu'. No, lìcpe' ba'i, naneeque' nu' le' mbi' ba' nac yubpe' Crist co' mxo'f zin' Diox loo par ntelá' Crist mèn che'n izlyo' ndxè' loo con' ye'rsin'.

Jesús mteyac xgan' thib mbi' co' mxo'f zin' zin' loo gobiern.

43 Co'se' ngolo nguri'th chop huiz, mbii Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn samari. Nda Jesús par ned le'n yèezya' co' nac che'n làaz mèn galile. **44** Tac yub Jesús ndxab loo mèn nación Israel:

—Thib mbi' co' nde'th di's co' ndxab Diox, co' nac mbi' yèezpe' no mbi' gulàazpe' che'n thib yèez, mèn gulàaz mbi' no mèn yèez mbi' ne'lide par gàc con' guryath no con' guryèn loo mbi'a. Ndxé'leque', tè'b mèna mbi'a. **45** Co'se' mzin Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn galile, nabe'ste ngo no mèna Jesús. No nabe'ste mdoodi's no mèna Jesús tac rye mèna

ngua lni Jerusalén. No gunèe mèna rye con' co' mbli Jesús le'n huiz lni le'n templ ciuda Jerusalén.

⁴⁶ Làth xtau'a, ngua riid Jesús le'n yèez Caná, co' nac thib yèezya' che'n làaz mèn galile, co'te' mbli Jesús ngòc nít vin. Nde nxon', ngo thib mbi' che'n yèez Capernaum co' ngòc thib jef che'n gobiern co' ñibe' rey. Mque no mbi' thib xgan' mbi' co' ndyac len. ⁴⁷ Co'se' mbìn mbi'a le' Jesús ngro' le'n yèezya' che'n làaz mèn jude no mzin Jesús par ned le'n yèezya' che'n làaz mèn galile, mbi'th nee mbi' loo Jesús. Nalyat mde'b ro mbi'. Mna'b mbi' favor loo Jesús par ya teyac Jesús xgan' mbi' liz mbi' tac xgan' mbi' nax tinle' liz.

⁴⁸ Sya, ndxab Jesús loo mbi':

—Gu' ne'yila'ste loon chele' gu' ne'ñèede señ no yalgozye' co' ndlin, ¿lé'?

⁴⁹ Per mbi' co' mxo'f zin' zin' loo gobiern ndxab loo Jesús:

—Líca, Tad, inacte nu' mèn co' ndxela's arid. Per jer ya' U', nda na' lizen ndoore' gath mbyòò daa, ye.

⁵⁰ Sya, ndxab Jesús loo mbi':

—Byàa par lizl. Mbyòò lùu mbyacle'. No na-banque' mbyòò.

Mbi'a ngola's di's co' ndxab Jesús loo mbi'. Mxen mbi' ned, ndyàa mbi' par liz mbi'. ⁵¹ Co'se' yamerle' zin mbi' liz mbi', mtel' mèn guliz mbi' moz par ngua càa ned moz mbi'. Sya, ndxab moz loo mbi':

—Ne'tyoode U'. Mbyòò U' mbyacle'. No na-banque' mbyòò.

⁵² Sya, mnibdi's mbi' loo moz. Ndxab mbi':

—¿Coyor mtlo mbyath ndac mbyòò, à'?

Moz ndxab loo mbi':
 —Ná'a com hor mquéé guthìb bzyè ngro xlé'
 mbyòo.

⁵³ Lueg mda' xud mbyòo cuent le' hora ngòc
 leque hor co'se' ndxab Jesús loo mbi':

—Mbyòo lùu mbyacle'. No nabanque' mbyòo
 lùu.

Syase ngola's mbi' loo Jesús no loo con' ndli Jesús
 con rye mèn guliz mbi'.

⁵⁴ Con yalguzye' co' mbli Jesús loo mbyòo xgan'
 mbi'a, ngòc mbryop yalguzye' co' mbli Jesús loo
 ngro' Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn jude co'se'
 mbere Jesús, ngòo Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn
 galile.

5

*Jesús mteyac thìb mbi' che'n yèez Betesda, mbi'
 co'mque no thìb yíz co'nac yíz bech.*

¹ Ngolo nguri'th con'a, mzin huiz Iní co' nac huiz
 Iní che'n mèn nación Israel. Làth xtau'a, Jesús
 mbere ngua par ned le'n ciuda Jerusalén. ² Le'n
 ciuda Jerusalén, ndoo thìb puert co' ngro' lèe Puert
 che'n Mbacxil'. Ngo'th thìb tanc nít tya. No tanca
 ngro' lèe di'stèe hebre Betesda. Ro tanca nziri' thìb
 corredor co' mque no ga'y portal co' ngòc ga'y arc.

³ Ro portal che'n corredora ngureri' huax mèn yíz,
 mèn sieu, mèn renc, no mèn co' mque no yíz bech.
 Mèna nzi bed par huin nít. ⁴ Tac thìb angl ndryo'
 le'n bé' no ndlyàa angl loo bé' cad pól no ncuin
 angl nít. No mèn yíz co' nerleque' ndlyàa le'n nít
 láth ngüin nít, ndxac mèna loo chol yíz co' mque no
 mèna. ⁵ Ngo thìb mbi' làth rye mèn yíza tya. Mbi'a
 ndxàcle' gal psi' pxon lín' ndyac len. ⁶ Co'se' gunèe

Jesús nax mbi'a no non Jesús ndxàcle' lín' ndyac len mbi'a, ndxab Jesús loo mbi':

—¿Ché' ndlya'sl yacl, cà', ey?

⁷ Mbi' mcàb loo Jesús. Ndxab mbi':

—Aa, Tad, per yende chó mèn lyath no daa par làa mèn daa le'n tanc co'se' ngüin nít. Tac co'se' ndlyazen làan le'n tanc, no ndoore' zin daa ro tanc, tedib mèn ngulàale' le'n tanc. Cona, ngue niin loo U': Ne'lide thidten gan par làan le'n tanc, Tad.

⁸ Jesús ndxab loo mbi':

—Goo che. No fthùuz dáal co' ndxàa'l. No fxen ned. Byàa par lizl.

⁹ Leque hora, chàa, mbyac mbi'. Mthùuz mbi' dáa mbi'. Mxen mbi' ned. Ndyàa mbi' par liz mbi'. No le'xque' huiz co' mbyac mbi'a ngòc huiz sabd co' ngòc huiz descans tiempa. ¹⁰ Sya, ndxab mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo mbi' co' mbyaca:

—Mbi', nalze nac huiz sabd co' nac huiz descans. Indxàalte hue'l dáa ba'.

¹¹ Per mbi' co' mbyaca mcàb loo mèna. Ndxab mbi':

—Xa' co' mteyac daa, yub xa' gunee loon: Fthùuz dáa. No bye' dáa. Byàa par lizl.

¹² Sya, mnibdi's mèna loo mbi'. Ndxab mèna:

—¿Chó mbi' nac mbi' co' gunee lool: Fthùuz dáal no bye' dáa no byàa, à'?

¹³ Per mbi' co' mbyaca ne'nda'de cuent no inonte mbi' chó nac mbi' co' mteyac mbi'a tac anze'f thib mèn ngureri' tya. Nde nxon', mbiile' Jesús làth mèna, ne. ¹⁴ Ngoloa, mzyál' Jesús mbi' le'n templ. Ndxab Jesús loo mbi':

—Hui' nexa. Lùu mbyacle' nalle'. Chó Diox chó neel. Ya ne'tolode cua'nل xquinl. Tac yiloa más nazab gàca lool.

¹⁵ Sya, mxen mbi' ned. Ndyàa mbi'. Ngua ta' mbi' cuent loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel le' Jesús nac xa' co' mteyac mbi'. ¹⁶ Ante por mbli Jesús con'a huiz sabd co' ngòc huiz descans tiempa, mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel mtlo mdub ngu's Jesús. Anze'f mbly'a's mèna guth mèna Jesús. ¹⁷ Per com le' Jesús nonque' xal nac xtùuz mèna, ¿lé'?, co'se' ngòc nayi' mèna loo Jesús, sya, mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Axta nare' ngue li xuden Diox thìb zin'. Daa, ne, ngue li zin'.

¹⁸ Le' sya, por cona sate más mbli mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel fuerz par guthxù' mèna Jesús. Tac iante de indlide Jesús cas huiz sabd xal nac costumbr co' mque no mèn nación Israel huiz sabd co' ngòc huiz descans tiempa, mbly'a's mèna guth mèna Jesús. Ndxe'leque', por mbez Jesús le' xudpe' Jesús nac Diox no por lalque' ndxàc Jesús con Diox, cona, mbly'a's mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel guth mèna Jesús.

Jesús co' nac xgan' Diox ngue lu' le' Jesús ndxàp con' la's nii Jesús no la's ya' Jesús par ñibe'pe' Jesús loo mèn loo izlyo' ndxè'.

¹⁹ Le' sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Lìcpe' ba'i, na nii loo gu': Le' daa, co' nac xgan' Diox, ne'gácte lin nec thìb con' ante xal nee lezon. Ndxe'leque', daa co' nac xgan' Diox, ndlin con' co'

ñèen ndli xuden Diox. Tac ryete con' co' ndli xuden Diox, daa co' nac xgan'pe' Diox ndlii, ne. ²⁰ Tac Diox co' nac xuden nque' lezo' xgan'pe' Diox co' nac daa. No ndlu' Diox ryete con' co' ndli Diox loon, daa co' nac xgan' Diox. Rsin' Diox co' nac más con' roo con' xèn leque con' ndxè', Diox lu're'i loon, daa co' nac xgan'pe' Diox. No por cón che'n con' co' hui' gu' co' li xuden Diox yiloa, con'a li par ante hui' gu' no ante ñaa gu' loon yiloa, ne. ²¹ Tac texal ngo xban Diox xuden mèn co' nguthle', no nda' xuden Diox yalnaban loo mèn co' nguthle'a, lomisque', daa co' nac xgan' Diox ta yalnaban co' nac yalnaban thidtene loo mèn co' ndlyazen que no mèna yalnaban thidtene. ²² Xuden Diox indub rezte cón che'n nec thìb mèn. Ndxé'leque', mda' xuden Diox ryete con' roo no ryete con' xèn co' nzo la's nii xuden Diox no co' nzo la's ya' xuden Diox loon, daa co' nac xgan' xuden Diox par tub rezen cón che'n ryete mèn loo izlyo', ²³ par tataa mod gàca le' ryete mèn li con' guryath no con' guryèn loon, daa co' nac xgan' Diox, xalque' ndli mèn con' guryath no con' guryèn loo xuden Diox. Tac mèn co' indlide con' guryath no con' guryèn loon, mèna indlide con' guryath no con' guryèn loo Diox xuden co' mtel' daa loo izlyo' ndxè'.

²⁴ Lìcpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Le' mèn co' ndyub nza no mèn co' ndxàa'd di's co' ngue bezen loo mèn no mèn co' ndxela's loo xuden Diox co' mtel' daa, mèna yòo ban noque' Diox thidtene yiloa. Loo mèna ne'zib quìde Diox xtol mèn no xquin mèn loo mèna. Ndxé'leque', ngòc mèna mèn co' ne'co' xà'de Diox loo Diox ngolo nguth mèna. No thìb lìte yòo ban noque' mèna Diox thidtene

yiloa. ²⁵ Lìcpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Nde zin' gaxle' huiz no nde zin' gaxle' tiemp no nalle'que' ndxàca co'se' mèn co' be' naban co' nac xal mèn nguth loo cóñ che'n Tad Diox, gòn mèna ron, daa co' nac xgan' Diox. No mèn co' ndxòn di's no co' ndxàa'd di's co' mbezen, yòo ban noque' mèna Diox thidtene. ²⁶ Tac yub xuden Diox ndxàp con' la's nii xuden Diox no la's ya' xuden Diox par li xuden Diox par yòo ban no mèn xuden Diox thidtene. No lomisque', niin: Mda'le' xuden Diox ryethe con' roo no con' xèn co' nzo la's nii xuden Diox no co' nzo la's ya' xuden Diox loon par lin yòo ban no mèn xuden Diox thidtene. ²⁷ No mda'le' xuden Diox ryethe con' roo con' xèn co' nzo la's nii xuden Diox no co' nzo la's ya' xuden Diox loon par tub rezen cóñ che'n mèn loo izlyo' tac daa mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè'. ²⁸ Ne'hui'de gu' no ne'ñaade gu' loo con' ndxè'. Tac zin thìb huiz no zin thìb ze co'se' ryete mèn nguth co' mbua'sle' gòn di's co' tyoodizen co'se' gàc huiza, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè'. ²⁹ Lomisque' niin, ne: Huiza, ryo xban mèn nguth le'n bá' mèn nguth. Mèn co' mbli con' ndac, mèna ryo xban par yòo ban no mèn Diox thidtene. Per ndxe'leque', mèn co' mbli con' ye'rsin', mèna ryo xban par zib quii Diox mèna par co' xà' Diox mèna loo Diox thidtene yiloa.

Jesús ngue lu' loo mèn thìb mod no tedib mod cóñ che'n con' roo con' xèn co' nzo la's nii Jesús no co' nzo la's ya' Jesús.

³⁰ Toloque' ndxbab Jesús loo mèn:

—Yende mod lin nec thìb con' xal nee lezon no xal ndlyazen. Ndxe'leque', daa ndub rez cóñ che'n

mèn xalque' ñibe' xuden Diox loon. No nalì no nambìi nac mod co' ndub rezen cón che'n mèn. Indoode lezon lin co' neete lezon. Ndxe'leque', ndlin ante xal ndlya's xuden Diox no xal nee lezo' xuden Diox co' mtel' daa par lina. ³¹ Tac chele' daa ngue ta cuent ante cón che'npe'en, le' sya, nzoque' mod gab mèn le' cuent co' ngue tan cuent cón che'npe'en, inacte con' lìcpe'. ³² Per daa ngue nii loo gu': Nzoque' thìb xa' co' nda' cuent cón che'npe' daa. No daa nanee le' cuent co' nda' xa' cón che'npe'ena, le'i lìcpe' nac. ³³ Gu' mtel' mèn co' ngua loo Juàn Bautist par ñibdi's mèn cón chenen loo Juàn. No cuent co' mda' Juàn loo gu' cón chenen ngòc lìcque'. ³⁴ Per part cón chenen, indxòode lezon no yende chó mport nzo lezon co'se' ndxònén nda' mèn cuent cón chenen. Ndxe'leque', niin di's ndxè' loo gu' par lyá' gu' loo con' ryes. ³⁵ Juàn ngòc xal thìb manoj ye'rbeel co' mbyol no co' mtenìi loo mèn, co' nee di's, par mda' gu' cuent co' nac cón che'n Diox. Per part cón che'n gu', gu' mbli xal mèn co' ngòo lezo' no co' mdyac lezo' ndxep tiemp loo cón che'n di's co' mda' Juàn cuent loo gu', Juàn co' mbli par mdyub xnìi yéc mèn no co' mbli par mdyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox. ³⁶ Per part cón chenen, nzoque' thìb xa' co' más nalì no más nambìi nda' cuent cón chenen leque di's co' mdyoodi's Juàn cón chenen. Tac con' co' ndlin nac lomisque' con' co' gunee xuden Diox loon par lin. No con' co' ndlina, le'i ndlu' le' xuden Diox, lìcque', mtel' daa. ³⁷ Xuden Diox co' mtel' daa, leque yub xuden Diox ndlu' no nda' xuden Diox cuent cón chenen. Per part cón che'n gu', axta nalle' tarte gòn gu' xal ndyoodi's xuden. Ne' ne' tar ñee gu' xal ñaa

xuden Diox no xal nacpe' xuden Diox. ³⁸ Ne' ne' tar yaa'd di's co' mbez xuden Diox loo gu' le'n lezo' gu' no le'n xtùuz gu' thidtene. Tac tarte yila's gu' loon, daa co' yub xuden Diox mtel' loo izlyo' ndxè'. ³⁹ Gu' nteche ntexyath ye's co' nac che'n libr co' nac xti's Diox. Noo noo ndlab gu' libr. Tac gu' nden' no ndyac gu' le'loo libra ndlu' le'gu' nzi quee lezo' yòo ban no gu' Diox thidtene. Per mastale' ndlab gu' libr co' nac xti's Diox, ne' ne' inda' gu' cuent le' cón chenen nac co' nda' libr cuent no co' ndlu' libr loo gu'. ⁴⁰ No ale indlya'ste gu' ta' gu' lugar par thidte queltàa no gu' daa no yòo gu' loo cón chenen par yòo ban no gu' Diox thidtene yiloa.

⁴¹ Yende chó import nzo lezon no ne' ne' indlin cas mèn co' asendli ndxàc daa mèn guryath no mèn guryèn loo mèna. ⁴² Más de cona, huen huen ndan cuent cón che'n gu'. No ndlibe'quen gu' le' gu' inque'de lezo' Diox. ⁴³ Daa ndal por cón che'n xuden Diox. No indlide gu' cas daa. Per chele' tedib mèn yi'th por part cón che'n leque mèna, mèna se lique' gu' cas, ¿lé'? ⁴⁴ ¿Xá mod gác gu' yila's gu' loon no loo Diox chele' gu' más ndli cas loo con' co' nac con' guryath no con' guryèn cón che'n xtàa gu' no indxòode lezo' gu' li gu' con' guryath no con' guryèn loo xa' co' nde no co' ngro' loo thidte Diox, sya? ¡Pà gác gu' li gu'i! ⁴⁵ Ne'tyóode gu' no ne'yila'ste gu' par gab gu' le'n lezo' gu' le' daa queyèe gu' loo xuden Diox yé' huize'. Xa' co' nqueyèe gu'a nac yub Moisés, mastale' nzi quee lezo' gu' gác con' ndac loo gu' por mdoo nque gu' loo ley co' nac di's co' mxo'f Moisés loo gu'. ⁴⁶ Tac chele' gu', lìcque', ngala's loo di's co' mbez Moisés, ngala's gu' loon, ne. Tac ye's co' mque' Moisés

co' mtan' Moisés di's loo gu', di'sa nda' cuent cón chenen no ndlu' di's cón chenen, ne. ⁴⁷ Chele' gu' ne'ngala'ste loo di's co' mque' Moisés ye's co' mtan' Moisés loo gu', ¿xá mod yila's gu' loo di's co' ndyoodizen loo gu', sya? Yende mod yila's gu' di's, ¿lé'?

6

*Jesús mbli par nduhua ga'y mil mènbi'.
(Mt. 14.13–21; Mr. 6.30–44; Lc. 9.10–17)*

¹ Ngolo nguri'th ryete con'a, mxen Jesús ned. Nda Jesús tedib lad ro lagun co' nziri' loo xyòn mèn yèezya' che'n làaz mèn galile co' nac leque lagun co' ne' tedib lèe lagun che'n mèn ciuda Tiberias. ² No anze'f thib mèn nda nque xís Jesús tac gunèe mèna yalguzye' co' mbli Jesús co'se' mteyac Jesús huax mèn yíiz. ³ Sya, mquée Jesús loo thib yii. Ngua tub Jesús tya con myen' xin' mté'th Jesús. ⁴ Nde nxon', leque le'n huiza nde zin' gaxle' huiz Iní che'n pasc co' ndli mèn nación Israel. ⁵ Co'se' gunèe Jesús nde nque huax mènléy' xís Jesús, Jesús ndxab loo Lip:

—¿Pá ya ti' gu' pan par hua rye mèn ba', Lip?

⁶ Per Jesús asembli tataa ndxab Jesús loo Lip par ñee Jesús ñeene' cón càb Lip loo Jesús. Tac yub Jesús naneeque' xá mod li Jesús par hua rye mèna. ⁷ Sya, mcàb Lip loo Jesús. Ndxab Lip:

—Tad, chele' na' ti' thib mil chop ayo pes pan par hua rye mèn ba', pà gàala par hua rye mèn ba' sa sai.

⁸ Le' sya, ndxab thib myen' xin' mté'th Jesús co' lèe Ndech, co' ndxàc hues Mon Pedr, loo Jesús:

⁹ —Tad, làth na' ndxè' nzo thib mbyòò co' ngue no ga'y pan nagus no chop mbèel bix. Per pà gàal

pana no mbèela par hua ryethe mèn ba' thib le'i thib le'i.

¹⁰ Sya, ndxab Jesús loo myen' xin' mté'th Jesús:

—Guuz gu' loo rye mèn ba' tyub mèn loo yixii co' nzo'f ba'.

Tataa ndxab Jesús tac anze'f thib yixii mxyo'f tya. Sya, mdub mèna. Mèn co' nduhua, casque' ngòc ga'y mil mèn, ante mènbi'. Xà' mèngot. No xà' myen' bix. Indxòode cuent mèngot no myen' bix co' nduhua, ne. ¹¹ Sya, mxen Jesús ga'y pana. No ndxab Jesús:

—Diox quix U', Diox, loo Diox. Ngolo ndxab Jesús: Diox quix U', Diox, loo Diox, mbli Jesús par mbyar' pana. Ngoloa, mda' Jesús pana loo myen' xin' mté'th Jesús. Le' myen' na, mbli'th pana loo mèn co' nzi nduba. Lomisque' mbli Jesús con mbèela. No nduhua mèna pana no mbèela axta plóthe mbly'a's mèna.

¹² Co'se' ngolo nduhua mèna axta plóthe mbly'a's mèna pan no mbèel co' mteyar' Jesús, Jesús ndxab loo myen' xin' mté'th Jesús:

—Fthop gu' rye le' pan co' mbyan' xo'f ba' par ne'yiza'de nec thib le'i.

¹³ Sya, mthop myen' si' fchop cardor le' pan co' mbyan' xo'f loo ga'y pan co' nduhua mèna.

¹⁴ Per co'se' gunèe mèna yalguzye' co' mbli Jesús, syare', ndxab mèna loo xtaa mèna:

—Lícpe' ba'i, mbi' ba' nac mbi' co' nde'th di's co' ndxab Diox co' ndxath yi'th loo izlyo', cara.

¹⁵ Per com le' Jesús nonque' no nda'que' Jesús cuent le' mèna mbli nèele' lezo' mbi'th mèna par hue' yèe mèna Jesús par sanggàc Jesús reype' mèna,

sya, ngro' thidte Jesús thib lad loo mèna. Mbere Jesús, nda Jesús loo yiia tedib vez.

*Trè' ndlu' le' Jesús mdee nii loo nít loo lagun.
(Mt. 14.22–27; Mr. 6.45–52)*

¹⁶ Co'se' mzyèlè' izlyo' huiza, mxen myen' xin' mté'th Jesús ned. Ngulàa tìub myen'. Nda myen' anzo anzo ro lagun. ¹⁷ Sya, ngòò myen' loo thib yòoyaa par tlo tetee myen' yòoyaa loo lagun par zin myen' tedib lad ro lagun co'te' nziri' yèez Capernaum. Hora, nde làale' yá! izlyo'. Le' Jesús na, yende pá ñaa bere par thidte ya no Jesús myen'. ¹⁸ Per le'pe' tlo tetee myen' yòoyaa loo lagun, mtlo ngro' thib mbiidó'. No mxít too mbii nít loo lagun. ¹⁹ Co'se' nde teele' ndyee myen' loo lagun thib distans co' ne' ga'y mil metr, gunèe myen' nde tee nii Jesús loo nít loo lagun. Per ne'ñeede myen' ché' Jesús na. Co'se' gunèe myen' nde zin gax Jesús loo myen', ale mzyeb myen'. ²⁰ Jesús ndxab loo myen': —Ne'zyebte gu', ey. Daa na.

²¹ Le' sya, mdyac lezo' myen' ngo no myen' Jesús loo yòoyaa. No ale setilte mzin myen' con Jesús yèez Capernaum co'te' nda myen'.

Rye mèn par neda nda cua'n Jesús.

²² Per tedib huiz co' nde nquea, rye mèn co' be' mbyan' tedib lad ro leque laguna, mèna gunèe le' myen' xin' mté'th Jesús ngòò loo thidte yòoyaa co' ndub tya. No yende pá gunèe mèna ngòò no Jesús myen' loo yòoyaa. ²³ Per láth nzi li mèna xtùuz no mbez mèna loo xtàa mèna: ¿Pá ned nda Jesús, yeys?, sya, mzin ndxep yòoyaa co' ndye'th par ned yèez Tiber, yèez co' nziri' gaxte co'te' nduhua mèn pan co'se' ngolo ndxab Tad Jesús: Diox quix U', Diox,

loo Diox. ²⁴ Co'se' gunèe mèna yende pá ndye'th Jesús làtha, ne' myen' xin' mté'th Jesús, ngòò mèna loo leque yòoyaa co' mzin tya par nda cu'a'n mèna Jesús par ned le'n yèez Capernaum.

Tre' ndlu' le' Jesús mbez li Jesús par yòò ban no mèn Diox thidtene yiloa xal co'se' ndxuhua mèn lua' mèn par nzi ban mèn.

²⁵ Co'se' mzin mèna co'te' nzo Jesús tedib lad ro lagun, ndxab mèna loo Jesús:

—Maistr, ¿pól mzin U' par nedrè', ye?

²⁶ Mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Lìcpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Le' gu' mcua'n daa por nduhua gu' pan axta plóthe mbly'a's gu'. Per incua'nte gu' daa por ndxòn gu', no por mden' gu', no por mda' gu' cuent cóن che'n yalguzye' co' gunèe gu' mblin. ²⁷ Ne'gath lyuxte gu' por xít gu' no lua' gu' co' nde che loo gu' thìb thìb huiz. Ndxe'leque', guth blux gu' loo xit gu' no lua' gu' co' ne'lyuxte no co' ne'ryede loo gu', co' nee di's, con' co' ndlin par yòò ban no gu' Diox thidtene. Tac daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè', daa ndli par yòò ban no mèn Diox thidtene xal nac xít mèn no lua' mèn co' ngàal mèn co'se' ndxuhua mèn xít mèn no lua' mèn. Tac Diox co' nac xuden mblu'loon no mnibe' Diox loon par lin ryethe con' co' ngue lin loo izlyo' ndxè' no par xo'f zin'en ryethe con' co' mnibe' xuden Diox loon par lina.

²⁸ Sya, ndxab mèna loo Jesús:

—¿Cón li nu' par tolo li nu' ryethe con' co' ñibe' Diox no co' nee lezo' Diox, sya?

²⁹ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Con' co' ndlya's Diox li gu' nac ante yila's gu' no g  p gu' yalxla's loo xa' co' mtel' Diox loo gu', co' nac yub daa.

³⁰ Le' sya, ndxab m  na loo Jesús:

—Neeca. Ndx  nque' nu' di's co' mbezl ba'. Per nu' ndlya's        ch  o yalguzye' lil loo nu' par        nu' lil yalguzye' no yila's nu' lool.        con' lil loo nu' co' g  c xal th  b se  n par        nu'i,       ? ³¹ Xudgool nu' co' ngo ban p  la nduhua th  b loo pan co' ngro' l  e man   co'te' nag  n, xalque' nac di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez le' Diox mbl  a th  b loo pan loo b  ' par nduhua m  n tiempa.        se  n lil par        nu' lila,       ?

³² Mc  b Jesús loo m  na. Ndxab Jesús:

—L  cpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Ne'ng  cte Moisés xa' co' mda' pan che'n b  ' par nduhua m  n co' ng  c xudgool gu'. Ndx  leque', xuden Diox nac xa' co' nda' pan co' nac licpe' pan che'n b  ' par hua gu' nalle', co' nee di's, nac yub daa. ³³ Tac pan co' nda' Diox par hua m  n nalle', pana nac xa' co' ngulàale' loo b  ', co' nee di's, nac daa. No daa li le' m  n co' tyal y  o loo c  n chenen, m  na y  o ban noque' Diox thidtene.

³⁴ Sya, ndxab m  n loo Jesús:

—Tad, fta' U' pana par hua nu', t  .

³⁵ Jesús ndxab loo m  na:

—Daa nac xa' co' ndli par y  o ban no m  n Diox thidtene xal ndli x  t m  n no lua' m  n par ban m  n loo izlyo'. M  n co' tyal y  o loo c  n chenen no yila's m  n loon, m  na g  c xal m  n co' ne'gath huinte no co' ne'lyan'te thidtene. No m  n co' tyal y  o loo c  n chenen no co' yila's loon, m  na g  c xal m  n co' ne'yecte lezo' thidtene. ³⁶ Per daa guniile'

loo gu': Mastale' gunèele' gu' daa, indxela'ste gu' loon no indxela'ste gu' loo con' ndlin. ³⁷ Per ryete mèn co' ndli Diox xuden tyal par yòò mèna loo cón chenen par yila's mèna loon, ne'tèbten mèna no ne'co' tooden mèna par biiche mèna thib lad loon thidtene. ³⁸ Tac daa ne'ngro'de loo bé' par ngal lin con' co' neete lezon. Ndxé'leque', ngro'en loo bé' par ndlin con' co' nee lezo' xuden Diox co' mtel' daa. ³⁹ No con' co' nee lezo' xuden Diox co' mtel' daa par lina nac le' ryete mèn co' mbli Diox mdyal par ngòò mèn loo cón chenen, nec thib mèna ne'ryo' xà'de loo Diox thidtene yiloa. Ndxé'leque', go xbanen mèna le'n huiz co' gác lult tiemp loo izlyo' ndxè'. ⁴⁰ Tac con' ndxè' nac co' nee lezo' xuden Diox co' mtel' daa le' ryete mèn co' huen huen tyóò loo cón chenen no yila's mèn loon, daa co' nac xgan' Diox, mèna yòò ban noque' Diox thidtene. No na go xban mèna le'n huiz co' gác lult tiemp loo izlyo' ndxè'.

⁴¹ Co'se' mbìn mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel tataa ndxab Jesús, sya, xexte gunii mèna cón che'n Jesús tac ndxab Jesús loo mèna: Daa nac pan co' ngulàale' loo bé'. ⁴² Tolo mdoodi's mèna. Ndxab mèna:

—¿Ché' inacte Jesús ba' xgan' Chè, cà'? Na' ndlibe'que' xud Jesús no xna' Jesús. ¿Xá mod ale mbez Jesús le' Jesús ngro'le' loo bé' no nde Jesús loo izlyo' ndxè', sya?

⁴³ Sya, mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Cabii ftoodi's gu'. Ne'tyoodi'ste gu' xexte cón chenen. ⁴⁴ Yende chó mèn gác yòò loo cón chenen chele' xuden Diox co' mtel' daa ne'lide par yòò mèn loo cón chenen. No daa go xban mèna le'n huiz co'

gàc lult tiemp loo izlyo' ndxè'. ⁴⁵ Loo libr co' mque' mèn co' mde'th di's co' ndxab Diox ye's co' nac xti's Diox mbez taandxè':
Diox lu' loo ryete mèn.

Por cona, ryete mèn co' gòn no co' té'th cóñ che'n xuden Diox, mèna yòo loo cóñ chenen.

⁴⁶ Tarte yo nec thìb mèn loo izlyo' co' gunèele' xá ñaa xuden Diox. Angoluxte daa co' ngro' loo Diox, daa gunèele' xá ñaa xuden Diox. ⁴⁷ Lìcpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Mèn co' ndxela's loon no ndxela's mèn loo cóñ chenen, mèna yòo ban noque' xuden Diox thidtene. ⁴⁸ Daa nac xa' co' ndli par yòo ban noque' mèn Diox thidtene xal ndli xít mèn no lua' mèn co' ndxuhua mèn par tolo cue ban mèn loo izlyo' ndxè'.

⁴⁹ Jesús tolo ndxab loo mèna:

—Nde niin thìb con' loo gu', ne, ey: Mèn co' ngòc xudgool gu' nduhua thìb loo pan co' ngro' lèe maná co'te' nagán. Per mastale' nduhua mèna pana, nguthque' mèna. ⁵⁰ Per daa ngue ta cuent loo gu' co' nac cóñ chenen, daa co' nac xal nac pan co' ngulàa loo bé' par gàca le' mèn co' yòo loo cóñ chenen, xal co'se' ndxuhua mèn pan, mèna ne'co' xà'de Diox loo Diox thidtene co'se' ngolo nguth mèn. ⁵¹ Yub daa nac xa' co' ngro' loo bé' co' ndli par yòo ban no mèn Diox thidtene xal pan co' ndxuhua mèn co' ndli par ban mèn loo izlyo' ndxè'. Chele' chol mèn hua pana, co' nee di's, yòo mèn loo cóñ chenen, mèna ban noque' Diox thidtene. No pan co' angtan par hua mèna, pana nac bél'yòo ladpe'en co' leque daa li gath par gàca le' chol mèn izlyo' co' tyal yòo loo cóñ chenen, mèna ban noque' Diox thidtene.

⁵² Sya, mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel noo noo ndyoodi's cóñ che'n Jesús làth xtàa mèn. Mbez mèna loo xtàa mèn:

—¿Xá mod li mbi' ba' par ta' mbi' bél' lad mbi' par hua mèn, cara?

⁵³ Jesús tolo mtetac di's loo mèna. Ndxab Jesús:

—Lícpe' ba'i, na nde nii tedib con' loo gu', ne: Chele' gu' ne'huade bél'yòo laden no ne'gude gu' ren laden, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè', ne'yòo ban node gu' Diox thidtene yiloa. ⁵⁴ Mèn co' hua bél'yòo laden no gu mèn ren laden, mèna yòo ban noque' Diox thidtene. No daa go xban mèna co'se' gác huiz co' gác lult tiemp loo izlyo' ndxè'. ⁵⁵ Tac, lícpe' ba'i, por cóñ che'n bél'yòo laden no por cóñ che'n ren laden li yòo ban no mèn Diox thidtene xal ndxàca loo mèn co'se' ndxuhua mèn xít mèn no lua' mèn par ban mèn loo izlyo' ndxè'. ⁵⁶ Chol mèn co' yòo loo cóñ chenen, co' nee di's, nac cóñ che'n bél'yòo laden no cóñ che'npe' ren laden, mèna thidte ndxàc con daa thidtene. No go noquen mèna thidtene. ⁵⁷ Tac xuden Diox co' mtel' daa nabán thidtene no ndli xuden Diox nabán taamas con' co' nabán. No nabán daa por cóñ che'n xuden Diox. Lomisque' mod ne, mèn co' tyal yaa'd di's no ten' mèn di's co' ndyoodizen loo mèn, gáca loo mèna xal co'se' ngue' xít mèn no lua' mèn mèn, co' nee di's, nac daa, mèna yòo ban noque' Diox thidtene por cóñ chenen. ⁵⁸ Cón che'n pan co' ngulàale' loo bé' co' ngue niin loo gu' ndxè', nac daa. Cón che'n pan ndxè' inacta xal maná co' nduhua xudgool gu' pólá. Per mastale' nduhua xudgool gu' manaa,

nguthque' xudgool gu'. Per mèn co' tyal hua pan co' ngue tan cuent loo gu' ndxè' co' nac cóñ che'n daa, mèna yòo ban noque' Diox thidtene.

⁵⁹ Jesús ndxab di's ndxè' loo mèn co'se' mblu' Jesús mèn le'n sinagog co' ndub le'n yèez Caper-naum.

Jesús ngue ta' cuent no ngue lu' Jesús mèn xá mod yòo ban no mèn Diox thidtene.

⁶⁰ Co'se' mbìn mèn di's co' ngue lu' Jesús loo mèn, huax mèn co' mdoo nque xís Jesús ndxab loo xtàa mèn:

—Anze'fnagàn naca par ta' na' cuent cóñ nee di's no par yaa'd di's le'n lezo' na' par li na' xal mbez mbi'. ¿Chó mèn gác gòn di's co' mbez mbi', cara? Yende chó mèn gác, ¿lé'?

⁶¹ Sya, mden' lezo' Jesús le' mèna xexte nzi toodi's cóñ che'n di's co' mblu' Jesús loo mèn. Ndxab Jesús loo mèna:

—¿Ché' nazab ngulàa di's co' ngue niin loo gu' ndxè' le'n lezo' gu', cà'? ¿Ché' nden' gu' ngue niin ngòc nguàal di's loo gu', ne, cà'? Yende xàa.

⁶² Chele' gu' tataa ngue li xtùuz no nden' gu' le'n lezo' gu' nè nac di's ndxè', ¿cón li gu' no cóñ gab gu' loo lezo' gu' co'se' ñèe gu' gápen loo bé' tedib vez co'te' ngon ndoore' galen loo izlyo' ndxè', daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè', sya? ⁶³ Mèn yòo ban no Diox thidtene por cóñ che'n con' co' ndli Xpii Natú' che'n Diox loo xpíi mèn. Yende cóñ ntac bél'yòo ladpe' mèn loo cóñ che'n Diox par yòo ban no mèn Diox thidtene. Cona, di's co' ngue niin loo gu' ndxè', di'sa ndlu' loo gu' xá mod li gu' par yòo ban no gu' Diox thidtene. Chele' gu' li xal ngue niin loo gu'

ndxè', gu' yòo ban noque' Diox thidtene. ⁶⁴ Per daa nanee no ndan cuent co' huenleque' tatabe' nzo ndxep gu' co' idxela'ste di's co' mbezen loo gu'.

Tataa ndxab Jesús loo mèna tac anon mtlo Jesús, mque tee lu' Jesús mèn, Jesús naneele' chó mèn nac mèn co' ne'yila'ste loo Jesús no loo cón che'n Jesús. No naneele' Jesús chó mèn nac mèn co' ta'xù' Jesús loo mèn co' guth Jesús.

⁶⁵ Sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Por cona, guniilen loo gu' nec thièb mèn ne'gácte yòo loo cón chenen chele' xuden Diox ne'lide par yòo mèna loo cón chenen.

⁶⁶ Desde huiza par delant, huax mèn co' mdoo nque xís Jesús mblá' Jesús. Ya ne'tolode nque tee no mèna Jesús. ⁶⁷ Sya, mnibdi's Jesús loo rye si' fchop myen' xin' mté'th Jesús:

—¿Ché' no gu' ndlya's lá' gu' daa no ya ne'tolode que tee no gu' daa, cà'?

⁶⁸ Per Mon Pedr ndoole' mcàb loo Jesús. Ndxab Mon Pedr:

—Tad, chele' nu' lá' U', ¿chó loo ya nu'? Thidte U' ndlu' di's co' nac lìcque' no co' nac di's co' ndlu' xá mod li mèn par yòo ban no mèn Diox thidtene.

⁶⁹ Nu' ndxela'sque' no nonque' nu' le' U' nac Crist co' nac xgan'pe' Diox, Diox co' naban thidtene.

⁷⁰ Mcàb Jesús loo Pedr. Ndxab Jesús:

—Aa. Huenque' nac co' ngue neel ba', Pedr. Yende cón niin lool. Per hui' nexa. Yub daa mcui si' fchop gu'. No thièb gu' co' nzo làth gu' nac xal Mebizya.

⁷¹ Jesús ngue ta' cuent loo myen' cón che'n Jud Iscariot, xgan' thièb mbi' co' ngro' lèe Mon. Tac Jud mdoo lezo' ta'xù' Jud Jesús loo mèn mastale' ngòc

Jud thìb myen' xin' mté'tth Jesúus co' ndxòò cuent nac si' fchop myen'.

7

Myen' co' ngòc huespe' Jesúus ne'ngala'ste loo Jesúus.

¹ Ngolo mdoodi's Jesúus ryete di's co' mdoodi's Jesúus, Jesúus ngua que tee par ned le'n yèezya' che'n làaz mèn galile tac ya indlya'ste Jesúus ya que tee Jesúus par ned le'n yèezya' che'n làaz mèn jude. Non Jesúus le' mèn co' nac mèn gulàaz che'n làaz mèn jude mbly'a's nguthxù' Jesúus. ² Le'pe' le'n huiza nde zin gax lni co' ngòc thìb lni co' ndli mèn naciòn Israel. Lnia ngro' lèe lni che'n ramad. ³ Sya, ndxab myen' huespe' Jesúus loo Jesúus:

—Gro' trè'. Más huen huàa par ned le'n rye yèezya' che'n làaz mèn jude par hui' mèn co' nqueltàa con lùu tya loo con' co' ndlil. ⁴ Tac nec thìb mèn co' ndli thìb con', ne'lide mèn con'a xexte. Tac co'se' ndlya's mèn libe' taamas mèn mèna, ndxàal li mèn con' co' ndli mèna loo xnaa. Ya que ndlil chol yalguzye' co' nac yalguzye' roo yalguzye' xèn, huàa li yalguzye' co' ndlil loo xnaa par neda, ne, par ñèe mèna ñeene' ché' tala's mèn tya loo con' ndlil.

⁵ Tataa ndxab myen' huespe' Jesúus loo Jesúus tac axta ne' myen'a idxela'ste loo Jesúus no loo con' ndli Jesúus. ⁶ Sya, ndxab Jesúus loo myen' huespe' Jesúus:

—Tarte zin huiz no tarte zin tiemp co'se' lu'pe'en daa chó nac daa loo mèn. Per part cóñ che'n gu', aa guneei coyora huenque' naca par gu' co'se' lu' gu' mod co' ndxàp gu' loo mèn. ⁷ Part cóñ che'n gu',

yende mod yòò xyàn lezo' mèn izlyo' ñèè mèn izlyo' gu'. Per ndxe'leque', part cóñ chenen, mèn izlyo' ndxòoque' xyàn lezo' ñèè mèn izlyo' daa tac daa nda cuent loo mèn izlyo' le' ryete con' ndli mèna nac con' ye'rsin'. ⁸ Huàa gu' lni. Per daa ne'gade lni nalle' tac tarte tyaa huiz no tiemp co'se' lu'pe'en daa loo mèn chó nac daa.

⁹ Ngolo tataa ndxab Jesús di'sa loo myen' huespe' Jesús, mbyan' Jesús le'n yèezya' che'n làaz mèn galile.

Jesús ngua lni co' ngòòc lni che'n ramad, ne.

¹⁰ Per co'se' ndale' myen' huespe' Jesús lnia, mxen Jesús ned. Nda Jesús lnia, ne. Per ne'nglu' loode Jesús loo mèn loo xnaa. Ndxé'leque', xexte mque tee Jesús làth mèn huiz lnia. ¹¹ Le' mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel na, mèna mque tee cua'n Jesús làth mèn huiz lnia. No mbez mèna loo xtàa mèna:

—¿Pá ned ngue tee mbi'a, ye? ¿Chonon iñèede na' mbi'?

¹² No làth rye mèn co' ngua lnia, anze'f thìb mèn mdoodi's cóñ che'n Jesús. Ndxep mèn mbez:

—Mbi'a nac mbi' ndac.

Per taandxep mèn mbez:

—Pà gàc mbi'a mbi' ndac. Ndxé'leque', nquedìi mbi'a mèn.

¹³ Per yende chó mèn ngli ryes ndoodi's cóñ che'n Jesús loo xnaaleque' tac nzyeb mèna ñèè mèna mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel.

¹⁴ Co'se' ngrolthe ndxàc lnia, syare' ngòò Jesús le'n templ. Mtlo Jesús, mblu' Jesús mèn le'n templ.

¹⁵ Sya, rye mèngool co' ñibe', no co' ndyoo ner, no

co' ndyoo naa loo mèn nación Israel ante mbui' no ante gunaa cóñ che'n di's co' mblu' Jesús loo mèn le'n templ. No mbez mèna loo xtàa mèn:

—¿Xá mod ndxac mbi' ba' huax con' co' ndlu' mbi' ba' loo mèn? Non na' le' mbi' ba' thidtene ne'nglide stud. ¿Cón tub yác mbi' ba'?

¹⁶ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Cón che'n con' co' ngue lu'en loo gu' ndxè', inacte con' ndxè' cóñ chenen. Ndxel' leque', nac con' ngue lu'en loo gu' ndxè' cóñ che'n xa' co' mtel' daa loo izlyo' ndxè'. ¹⁷ Chele' chó mèn ndlya's li xal ndlya's Diox no xal nee lezo' Diox, leque mèn ta' cuent no ten' mèn le'n lezo' mèn ché' nac di's co' ngue lu'en ndxè' cóñ che'n Diox o ché' naca di's co' ndyoodizen co' alithe ndlin xtùuz xalque' ndye'th xtùuz yéquen. ¹⁸ Le' mèn co' ndyoodi's xal ndye'th xtùuz yéc mèn, mèna tataa ndli par leque xtàa mèn li con' guryath no con' guryèn loo mèna. Per mbi' co' más ndxòo yéc gác con' guryath no con' guryèn loo Diox co' mtel' mbi', mbi'a ndlu' di's co' nac lícpe' no yende chó yalgutye' gác mbi' li mbi'.

¹⁹ ¿Ché' ilicte naca le' Moisés mtan' di's co' nac ley loo gu', cà'? Mastale' mtan' Moisés di's co' nac ley loo gu', per nec thib gu' indyubdi'ste xal mbez di's co' nac ley. Chele' di's co' ngue bezen loo gu' ndxè' ilicte nac, ¿chonon ncua'n gu' mod guthxù' gu' daa, sya?

²⁰ Sya, mcàb mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—Aa. Nquée mbii yécl, ndee. ¿Chó mèn ncua'n mod guthxù' mèn lùu, à'?

²¹ Jesús ndxab loo mèna:

—Por mblin thib con' huiz sabd co' nac huiz descans, con'a ndli ante ngüi' gu' no ante ñaa gu'

loon, ¿lé'? ²² Lìcpe' ba'i, Moisés mda' yalnibe' che'n circuncisión loo gu' mastale' ne'ngàcte yub Moisés co' mtlo mbli circuncidar mèn. Ndxe'leque', xud-gool Moisés nerleque' ngòc mèn co' mbli circuncidar mèn. Por cona, gu', ne, ndli circuncidar myen'bi' bix. No yende chó mport nzo lezo' gu' mastale' huiz sabd co' nac huiz descans ndli gu'i. ²³ Cona, ngue niin loo gu': Chele' xtàa gu' ndxàc circuncidar huiz sabd co' nac huiz descans par tyubdi's gu'loo ley co' mxo'f Moisés loo gu', ¿chonon ndxecloo gu' ñèe gu' daa tac mteyaquen thìb mbi' huiz sabd co' nac huiz descans, sya? ²⁴ Ne'tub rezte gu' cóñ chenen por cóñ che'n mbi' co' gunèe gu' mteyaquen huiz sabd co' nac huiz descans xal ndub rez gu' cóñ che'n thìb mèn co' ndli con' ye'rsin' huiz sabd. Más huen, nali no nambìi li gu' xtùuz no bla's gu'loo ley co' mxo'f Moisés loo mèn par ñee gu' ñeene' ché' lé' nac co' mblin loo mbi' co' mteyaquen par ta' gu' cuent co' huenleque', huenque' mblin loo mbi'.

Jesús ngue ta' cuent pá ned ngro' tee ngro' yáal Jesús.

²⁵ Látha ngo ndxep mèn co'te' ngo Jesús, mèn co' ngo ban le'n ciuda Jerusalén. Mtlo mèna, mnibdi's mèna loo xtàa mèn:

—¿Ché' inacte mbi' ba' mbi' co' ngue tee cua'n mèn par guth mèn mbi', cà'? ²⁶ Hui' gu' nexa. Mbi' ba' alanleque' ndyoodi's loo xnaa. No yende chó mbezte mèn loo mbi'. Ne'stolque', lìcque', no mèn co' ñibe' loo na', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo na' ndxela's, ne, le' mbi' ba' nac Crist. ²⁷ Per na' nonque' no nanee na' pá mèn mbi' ba'. Per

ndxe'leque', co'se' yi'th Crist, yende chó mèn ñee pá ned ryo' tee ryo' yáal Crist, ndyac na', ¿lé'?

²⁸ Per co'se' mbìn Jesús tataa nzi nii mèna làth ngue lu' Jesús mèn le'n templ, cabii ndxab Jesús loo mèna:

—Aa. Lìcque', ndlibe' gu' daa. No ndyac gu' naneeque' gu' pá mèn daa. Daa ne'ngalte xal nee lezon. Ndxe'leque', daa ndal loo izlyo' ndxè' xalque' mtel' thìb xa' daa, xa' co' nabán thidtene co' nac yub Diox. Per ipà libe' gu' xa'a! ²⁹ Per daa ndlibe'pe' xa' co' mtel' daa tac loo xa' ngro'en. No mtel' xa' daa.

³⁰ Sya, mbly'a's mèna nghue' mèna Jesús xal ndxe' mèn thìb pres par guth mèn Jesús. Per nec thìb mèna ne'nglide ryes nden mèna Jesús tac tarte zin tiemp co'se' ta' Diox lugar tetii mèn Jesús. ³¹ Per mastale' tataa mbly'a's mèn li no mèn Jesús, huax mèn ngola's loo Jesús. Mèna ndxab loo xtàa mèn:

—¿Xá nee gu'? Co'se' yi'th Crist, ¿ché' tli Crist más yalgozye' leque co' ndli mbi' ba', cà'?

Mèn xley' farise mtel' myen' nac zin' che'n yoolau par tyenxù' myen' Jesús xal ndyen mèn thìb xa' ye'rsin'.

³² Mèn xley' farise mbìn xal nac di's co' nzi toodi's mèn xexte cóñ che'n Jesús. Sya, mqueltà mèna con mèn co' nac jef che'n nguley' co' más ñibe' loo nguley' tiempa par mtel' mèna myen' nac zin' par ya myen' nac zin' le'n templ par ya tenxù' myen' Jesús par hue' myen' Jesús loo mèna. ³³ Sya, ndxab Jesús loo myen' nac zin' co' nde tenxù' Jesús:

—Be' go non gu' taapláte huiz. No yiloa beren, biin loo xa' co' mtel' daa. ³⁴Gu' cua'n daa yiloa. Per ya ne'zyál'te gu' daa tac gu' ne'gácte yòo co'te' gòn.

³⁵ Le' sya, mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, mèna mnibdi's loo xtàa mèna:

—¿Pá ned ya mbi' ba'? ¿Chonon mbez mbi' ne'gácte na' zyál' na' mbi'? ¿Ché' ta mbi' loo mèn nación Israel co' nzi tee re's làth mèn nación Grieg par ya lu' mbi' mèn nación Israela tyá no sanglu' mbi' mèn nación Grieg, ne, cà'? Pà yila's na'i. ³⁶ Lomisque' ne, ¿cón nee di's co' ngolo gunee mbi' loo na' ba' co' nee mbi': Gu' cua'n daa. Per ne'zyál'te gu' daa tac gu' ne'gácte yòo co'te' gòn?

Jesús ngue ta' cuent le' Xpii Natú' li loo mèn le' mèn li con' ndac loo xtàa mèna xal co'se' ndli nít co' nzo'f thib yó'be' con' ndac loo mèn.

³⁷ Per huiz co' ngòc huiz merpe' huiz lni, huiza Jesús ngo too loo mèn. No mtetac Jesús thib di's loo mèn. Cabii ndxab Jesús:

—Chele' chol gu' ndryo' ndlyen' lezo' yòo gu' loo cón chenen xal mèn co' ndxec lezo' par gu' mèn nít, yi'th gu' loon no daa li yo nagàl lezo' gu' loo cón che'n Diox xal mèn co' mbyec tín' lezo' no ngu mèn nít par nagàl yo lezo' mèn. ³⁸Mèn co' ndxela's loon xalque' mbez di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox, loo mèna li Xpii Natú' le' mèna li huax con' ndac loo xtàa mèna xal ndxàc con' ndac loo mèn co'se' ndli zin' mèn nít co' nzo'f thib yó'be' par gàca le' xtàa mèna yòo ban noque' Diox thidtene, ne.

³⁹ Tataa ndxab Jesús loo mèna par mda' Jesús cuent cón che'n Xpii Natú' co' yòo loo mèn co' yila's loo Jesús. Le'n huiza tarte lyàa Xpii Natú' loo mèn

tac Jesús tarte yáp loo bé' par gàc con' roo no con' xèn loo Jesús loo bé'.

Ngòc chop ned mèn ante por cóن che'n Jesús.

40 Le' sya, ndxep mèn co' ngo làth mèn co' ngure yòn di'sa ndxbab:

—Lìcpé' ba'i, mbi' ba' nac thib mbi' co' nde'th di's co' ndxbab Diox co' ndxath yi'th.

41 Taandxep mèn mbez:

—Mbi' ba' nac Crist.

Per taandxep mèn mbez:

—¿Xá mod ndlya's gu'le' Crist nac mèn che'n thib yèezya' che'n làaz mèn galile, ye? **42** Loo libr co' nac xti's Diox mbez le' Crist gàc bin che'n David co' ngòc rey pólá. No gàc Crist xa' yèezpe' Belén co' nac leque yèez co' ngòc liz no làaz David.

43 No ale por conate ngòc chop ned mèn. **44** Làtha, ngo ndxep mèn co' mbly'a's ndenxù' Jesús. Per yende chó mèn co' nzo ty a ngli ryes nden Jesús.

*Mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa
loo mèn nación Israel ne'ndalte ngala's loo Jesús.*

45 Co'se' mbere myen' nac zin' co' nquenap templ, ndye'th myen' ngua myen' loo Jesús, loo mèn xley' farise, no loo jef che'n nguley' co' más ñibe' loo nguley' tiempa, ndxbab mèn xley' farise no mèn co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe' loo nguley' loo myen':

—¿Chonon ne'ngye'th node gu' mbi'a, à'?

46 Myen' nac zin' mcàb loo mèna. Ndxab myen':

—Nu' ndyac thidteneque' yende chó mèn nzo co' ndyoodi's xal ndyoodi's mbi'a, cara.

47 Sya, mcàb mèn co' ngòc mèn xley' farise loo myen' nac zin'a:

—¿Ché' no gu' mbla' mquedìi mbi'a gu', ne, cà'?
 48 ¿Ché' yende pá ñee gu' ne'stolque' ngo ndxep
 mén co' nac jef che'n nguley' no chol mén co' nac
 mèn xley' farise co' ngola's di's co' ndyoodi's mbi'a,
 à'? 49 Per mèn co' nziri' go co' inda'de cuent no co'
 ne'ñeede co' ndxab di's co' ndub loo ley co' mxo'f
 Moisés loo mèn, mandit mèn ba' too ze no too yál'
 tac ndxela's mèn ba' di's co' ndyoodi's mbi'.

50 Ndoole' Nicodem co' ngua loo Jesús thìb yál',
 co' ngòc mèn xley' farise, ndxab loo mèna:

51 —Hui' gu' nexa. Loo ley na' ndlu' indxàalte
 tetìi na' thìb mbi' co'se' tarte ñee na' no non na' xá
 nac xquin mbi' co' mbli mbi'.

52 Sya, mcàb mèna loo Nicodem. Ndxab mèna:
 —¿Ché' no luu nac mèn yèezya' che'n làaz mèn
 galile, ne, cà'? Bral no bla's co' huen huen loo libr
 co' nac xti's Diox. Sya, ñeel no ta'l cuent le' le'n
 yèezya' co' nac ned làaz mèn galile, yende pá mbez
 loo libr ryo' tee ryo' yáal thìb mbi' co' nde'th di's co'
 ndxab Diox.

*Mèn mbe' thìb xa'got co' ngogaa loo yalburrid loo
 Jesús par quexù' mèna xa'gota loo Jesús.*

53 Ngoloa, thìb thìb mèna mxen ned, ndyàa mèna
 par liz mèn.

8

1 Le' Jesús na, mxen ned, nda Jesús loo thìb yii co'
 lèe yii che'n yaa oliv co' ndub gaxte tyo. 2 Co'se' ngo
 nìi izlyo' tedib huiz co' nde nquea, mbere Jesús,
 ngòo Jesús le'n templ tedib vez. No ryete mèn
 ciuda Jerusalén mqueltàa loo Jesús. Mdub Jesús
 le'n templ. Mtlo Jesús, mblu' Jesús mèna. 3 Látha,
 nde no mèn co' nac maistr co' ndlu' cóñ che'n ley

co' mxo'f Moisés loo mèn thib xa'got co' ngogaa
loo yalburrid loo mèna. Ale mdoo mèna xa'gota
xtau'the rye mèn co' nziri' loo Jesús le'n templ.
⁴ Sya, ndxab mèna loo Jesús:

—Maistr, le'pe' ngue li xa'got ndxè' yalburrid
con thib mbi' ngogaa xa' loo nu'. ⁵ ¿Xá nee U',
Maistr? Ley co' mxo'f Moisés loo nu' ñibe' loo nu'
guth nu' thib mèngot, co' ndli yalburrid xal xa'got
ndxè', con quèe. Gunee U' loo nu' cón ndxàal li nu'.

⁶ Ale asembli mèna tataa ndxab mèna loo Jesús
par ñee mèna ñeene' ché' tli Jesús con' ndly'a's mèna
par tataa mod quexù' que' fals mèna Jesús. Per
látha, chàa, mdub còo' Jesús loo yòo. Mque' Jesús
plá di's loo yòo con cuen ya' Jesús. ⁷ Látha, tolo
nzi ñibdi's mèna loo Jesús. Sya, ngo too ndé'f Jesús.
Ndxab Jesús loo mèna:

—Chol gu' co' nziri' trè' co' idxàpte xquin no co'
idxàpte xtol, ner gu'a fxen quèe no bga'th quèe gu'
xa'got ba' no beth gu' xa' thidtene.

⁸ Mbere Jesús, mdub còo' Jesús loo yòo tedib vez.
Tolo mque' Jesús taaplá di's loo yòo con cuen ya'
Jesús. ⁹ Per co'se' mbìn mèn co' mquexù' xa'gota
di's co' ndxab Jesús loo mèna, ale le'le' mthyon
mèna tac leque mèna mden' lezo' ihuente nac con'
co' ngue li mèna con xa'gota. Sya, más quee lezo'
mèna thib thib mèna ngro', ndyàa mèna. Ner, mèn
gox mtlo ngro' mbii. Xísa mdoo nque rye myen'bi'
co' mqueltàa no mèna. Rye mèn co' ngro'a ngòc
mèn co' mquexù' xa'gota loo Jesús. Ngoloa, thidte
Jesús mbyan' no xa'gota con mèn co' ngue lu' Jesús
le'n templ. ¹⁰ Sya, ngo too ndé'f Jesús. Mbui'
ndxè', mbui' ba' Jesús par ñèe Jesús máa mèna. Ya

yende chó mèn ñìè Jesús nziri'. Ante xa'gota no maste ngòc xa'got co' mbyan'. Sya, ndxab Jesús loo xa'gota:

—Ngot, ¿máa mèn co' mquexù' mque' fals lùu, à'? ¿Ché' nec thìb mèna ne'nquexù'de no ne'nque' falste lùu, cà?

¹¹ Sya, mcàb xa'gota. Ndxab xa'gota loo Jesús:

—Yende chó mèn nzo trè' co' mquexù' mque' fals daa, Tad.

Sya, ndxab Jesús loo xa'gota:

—Ne' daa ingue quexù'del. Fxen ned. Byàa par lizl nalle'. Ya ne'tolode cua'nl xquinl, ndee.

Jesús ngue li par ndyub xnìiyéc mèn no par ndyub xnìi lezo' mèn izlyo' loo cóñ che'n Diox.

¹² Mbere Jesús, ndxab Jesús loo mèn co' be' mbyan'a:

—Nde niin tedib con' loo gu', ey: Daa nac xa' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no par ndyub xnìi lezo' mèn loo izlyo' ndxè' loo cóñ che'n Diox. Mèn co' tyal yòo loo cóñ chenen, mèna ne'que tee bante loo con' co' nac xab izlyo' no loo con' co' nac costumbr. Ndx'e'leque', con' co' ndlin par tyub xnìi yéc mèn no par tyub xnìi lezo' mèn loo cóñ che'n Diox, con'a ndli par ncàb loo mèn yòo ban no mèn Diox thidtene.

¹³ Sya, ngro' nxon' ndxep mèn xley' farise co' ndxab loo Jesús:

—Leque lùu ngue ta' cuent cóñ che'n lùu. Per cuent co' nda'l cóñ che'n ba' yende cóñ ntac par nu'.

¹⁴ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—¿Xá mod? Con' co' niin cóñ chenen ntacque'. Mastale' leque daa nda cuent cóñ chenen, daa

nanee pá ned ngro'en no naneeen pá ned biin yiloa. Per ndxe'leque', gu' ne'ñeede no inda'de gu' cuent pá ned ngro'en. No ne' ne' ñee gu' no ne' ne' inda' gu' cuent pá ned biin yiloa. ¹⁵ Gu' más ndla's loo mèn xal nac mod co' nzi tee ban mèn loo izlyo' par quexù' gu' mèn. Per part cóñ chenen, yende chó loo mèn ndlasen loo izlyo' ndxè' par quexù'en mèn. ¹⁶ Per chele' daa ndlas loo mèn loo izlyo' ndxè', nalì no nambìi ndlasen. Tac inacte daa thidte xa' co' ndla's loo mèn par tub rezen loo mèn. Ndxe'leque', xuden Diox co' mtel' daa, thidte ndxàc ryop xud nu' par ndla's nu' loo mèn no tub rez nu' loo mèn. ¹⁷ Loo ley co' mxo'f Moisés loo gu' ndub di's co' mbez: Co'se' chop mèn co' nac testiu nda' cuent leque cóñ che'n thìb con', ndxàal yila's mèn cuent co' nda' ryop mèna cuent. ¹⁸ Cona, ngue niin loo gu': Leque daa nac mèn co' nda' cuent cóñ chenen. Xuden Diox co' mtel' daa nac tedib xa' co' nda'guè' cuent cóñ chenen, ne.

¹⁹ Sya, mnibdi's mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—¿Máa xndl, na? ¿Pá nzo xndl?

Jesús mcàb loo mèna:

—Gu' indlibe'de daa no ne' ne' ndlibe' gu' xuden. Tac chele' gu' ndlibe'que' daa, ndlibe'que' gu' xuden, ne.

²⁰ Di's ndxè' ndxab Jesús láth ngue lu' Jesús mèn co'te' ndxòosua' caj gòn le'n templ. Yende chó mèn ngli ryes ndenxù' Jesús xal thìb pres tac tarte zin hor co'se' tyactìipe' Jesús par guthxù' mèn Jesús.

Jesús ngue ta' cuent loo mèn. Ndxab Jesús: Co'te' biin, gu' ne'gácte yòò gu' tyá.

²¹ Mbere Jesús, ndxab Jesús loo mèn tedib vez:

—Daa biique' co'te' ngro'en. Gu' cua'nque' daa no gath noque' gu' xtol gu'. Cona, ngue niin loo gu': Co'te' biin, gu' ne'gácte yòo tya.

²² Sya, ndxab mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo xtàa mèn:

—¿Ché' leque mbi' ba' guth mbi', cona mbez mbi': Co'te' biin, gu' ne'gácte yòo tya, cà'?

²³ Sya, ndxab Jesús loo mèn tedib vez:

—Lizpe' gu' no làazpe' gu' no che'npe' gu' nac izlyo' ndxè'. Per part cóñ chenen, lizpe'en no làazpe'en no che'npe'en nac loo bé'. Gu' nac mèn che'npe' izlyo' ndxè'. Per daa inacte che'npe' izlyo' ndxè'. ²⁴ Por cona, ngue niin loo gu': Le' gu' gath noque' xtol gu' tac chele' gu' ne'yila'ste le' daa nacpe' Crist co' mbez mèn Crist, gu' gath noque' xtol gu'.

²⁵ Sya, mnibdi's mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesús. Ndxab mèna loo Jesús:

—¿Chóxe' nac lùu, à'?

Sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Daa ya guniile' loo gu' chó nac daa axta co'se' mtlon, mblon yalbàn cóñ che'n Diox loo gu'.

²⁶ Anze'fhuax con' ndlyazen niin loo gu'. No anze'f huax con' nzo par tub rezen loo gu'. Lomisque', xa' co' mtel' daa, xa' nda' cuent co' nac lícpe' loon. Indyè'de xa'a. Di's co' mbìnlen co' nda' xa' cuent loon, cona ndyoodizen loo mèn loo izlyo' ndxè'.

²⁷ Per ndxe'leque', mèna ne'ta'de cuent no ne'neede mèn le' Jesús ngue toodi's cóñ che'n Diox co' nac xudpe' Jesús loo mèn. ²⁸ Cona, tolo ndxab Jesús loo mèna:

—Co'se' que' gu' daa loo cruz no xít che gu' daa, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo', loo thìb cruz no too gu' cruz, axta syare' li la's gu' le' daa nac Cristpe'. No syare' ta' gu' cuent yende cón ndlin co' ante guneete lezon. Ndxe'leque', ante ndyoodizen loo gu' xal nac di's co' mblu' xuden Diox loon. ²⁹ Tac Diox co' nac xuden co' mtel' daa, Diox thidteneque' nzo no daa. Indlá'ya'de xuden Diox daa. Xuden Diox tarte lá' daa thidten tac daa thidteneque' ndli con' co' ndxòo lezo' xuden Diox.

³⁰ Co'se' ngolo ndxbab Jesús di'sa, huax mèn ngola's loo Jesús.

Trè' ndlu' cón che'n chop ned mèn. Thìb ned mèn nac xin' Diox. Le' tedib ned mèn na, nac xal moz loo xtol mèn no loo xquin mèn.

³¹ Sya, ndxbab Jesús loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel co' ngola's loo Jesús:

—Chele' gu' thidteneque' li nèe gu' gu' loo con' guniin loo gu', lìcpe' ba'i, le' sya, gàcque' gu' myen' xin' mté'thpe' daa, ³² par tyub xnìi yéc gu' no par tyub xnìi lezo' gu' loo cón che'n Diox par ta' gu' cuent cón che'n con' co' nac lìcpe'. Le' sya, di's co' ndyoodizen co' nac lìcpe' li par ta' gu' cuent inquinte li gu' chol costumbr co' ñibe' yèe loo mèn, no li di's co' ndyoodizen co' nac lìcpe' par lá' gu' ryethe con' co' nac cón che'n xab izlyo'. Tac ryethe con'a ndli mbee ncà gu' loo cón che'n Diox.

³³ Le' sya, mcàb mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—Nu' nac bin che'n Abraham. No, thidteneque' tarte gàc nu' xal thìb moz co' ndli yèe zin' ze no yál'

loo nec thib mèn. ¿Chonon mbezl: Nzo con' mbee ncà nu' loo cóñ che'n Diox, sya?

³⁴ Jesús mcàb loo mèna:

—Lìca, na ngue nii loo gu': Ryete mèn co' ncua'n xquin no xtol, mèna nac xal moz yèe loo xquin mèn no loo xtol mèn co' ñibe' loo mèn. ³⁵ Nde niin tedib con' loo gu': Hui' gu' nexa. Mèn co' nac moz loo thib patrón, mèna thidtene yende mod gac mèna mèn guliz patrón. Per ndxe'leque', thib mbyòò co' nac xgan' thib mbi', mbyòoa thidteneque' ndxòò cuent nac mèn guliz xud mbyòò. ³⁶ Por cona, ngue niin loo gu': Chele' daa co' nac xgan' Diox ngue li par ryo xà' gu' loo chol costumbr no loo cóñ che'n xab izlyo', lìcpe' ba'i, yende chó cóñ co' nac xab izlyo' co' nac costumbr co' mbed no gu' cuee cà gu' loo cóñ che'n Diox. ³⁷ Daa naneeque' no ndaquen cuent le' gu' nac bin che'n Abraham co' ngo ban pòla. Per ale ndxe'leque', ndlyia's gu' guthxù' gu' daa tac indlé'de ndlyaa di's co' ngue niin loo gu' ndxè' le'n lezo' gu'. ³⁸ Daa ndyoodiz cóñ che'n con' co' mblu' xuden Diox loon. Le' gu' na, más ndxòò lezo' gu' li gu' con' co' gunee xud gu' loo gu' par li gu' cóñ mbezl xud gu' li gu'.

³⁹ Mcàb mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—Abraham nac xudgool nu'.

Jesús ndxab loo mèna:

—Chele' gu', lìcque', ngac bin che'n Abraham, ngàp gu' mod co' ngòp Abraham, no ngli gu' xal mbli Abraham, sya, xàa. ⁴⁰ Per mastale' mbezl gu' nac gu' mèn co' nac bin che'n Abraham, ale ndxe'leque', ndlyia's gu' guthxù' gu' daa. No, ndxòn gu' le' daa ngue ta' cuent co' nac lìcpe' co' mblu' Diox loon loo gu'. Fta' gu' cuent co' huenleque'

le' Abraham thidteneque' ne'nglide xal ndlya's gu'
li no gu' daa nalle'. Por cona, inacte gu' binpe'
Abraham. ⁴¹ Gu' ndlique' cón ndli xud gu'.

Sya, mcàb mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—Nu' inacte xin' chop son mbi', co' nee di's,
inacte nu' xin' thìb xna' nu'. Thidte xud nu' ngue
no nu', co' nac Diox.

⁴² Sya, mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Chele' xud gu', lìcque', ngàc Diox, gu' huen
ngàc con daa no que'que' lezo' gu' ñèe gu' daa
tac daa ngro' loo Diox. Cona, ndalen loo izlyo'
ndxè' no nzon trè'. Ne'ngàltén por gunee lezon.
Ndxé'leque', Diox mtel' daa. Cona, ndalen loo
izlyo' ndxè'. ⁴³ ¿Chonon inda'de gu' cuent no in-
dxaa'dte gu' di's co' nde teele' ndan cuent loo gu',
à'? Neequen chonon indlya'ste gu' tyal gu' gòn gu'
di's co' ngue tan cuent loo gu'. Tac gu' indlya'ste
gòn di's cón che'n Diox co' ngue tan cuent loo
gu'. Con'ai. ⁴⁴ Na nii loo gu': Xa' co' nac xud
gu'a nac Mebizya. Le' gu' na, nac mèn co' ndli
ryethe con' co' ndryo' ndlyen' lezo' xud gu' co'
nac Mebizya. Mebizya ngòcle' thìb xa' co' ndli par
ndxuthxù' mèn xtàa mèn loo izlyo' anon ngure
izlyo'. No thidteneque' idxòode lezo' Mebizya
gòn Mebizya con' co' nac lìcpe'. Ne' ne' idxòo
lezo' Mebizya tyoodi's Mebizya con' co' nac lìcpe'.
Co'se' ndyoodi's Mebizya di's co' nac yalgutye'túb,
ngue lu' Mebizya xal nac Mebizya no xal nac mod
co' ndxàp Mebizya. Tac Mebizya nacpe' thìb xa'
gutye'. No nac Mebizya thìb xa' co' ndli par ndxàc
taamas mèn che'n izlyo' mèn gutye'. ⁴⁵ Per com
le' daa ndyoodi's di's co' nac lìcpe' cón che'n Diox,
cona, ne'tyalte gu' yila's gu' di's co' ndyoodizen.

46 Per nalle' ndlyazen ñeen chó thib gu' ñee loon le' daa ndxap xtol. Chele' daa ndyoodi's di's co' nac llicpe' cón che'n Diox, ¿chonon indxela'ste gu' loo di's co' ndyoodizen loo gu', sya? **47** Mèn co' ngòo loo cón che'n Diox par nac mèna che'n Diox, mèna ndyal par ndxòn mèna di's co' nac xti's Diox. Per com le' gu' inacte mèn co' nzo loo cón che'n Diox, por cona, indlya'ste gu' tyal gu' par ta' gu' nza gu' par gòn gu' di's co' ndyoodizen.

Tré' ndlu' le' Crist nzole' ndoore' gáal thib mbi' co' ngro' lèe Abraham co' ngo ban pólá.

48 Sya, mcàb mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesú. Ndxab mèna:

—Nu' ndyac huenque' nac di's co' ngue bez nu' lool le' lùu nac thib mbi' yèezya' che'n làaz mèn samari no nzo thib xpii ye'rsin' lool.

49 Mcàb Jesú loo mèna. Ndxab Jesú:

—Inzode nec thib xpii ye'rsin' loon. Ndxe'leque', con' co' ndlin ndli le' loo xuden gac con' guryath no con' guryèn. Per gu', ale ndxe'leque', indlide par gac con' guryath no con' guryèn loon. **50** Daa incua'nte mèn co' li par gac con' guryath no con' guryèn loon. Daa nanee nzoque' thib xa' co' ncua'n mod par li xa' gac con' guryath no con' guryèn loon. Xa'a ndub rez loo mèn co' ne'tyalte li con' guryath no con' guryèn loon. **51** Llicpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Le' mèn co' ndyub nza no nda' mèn lugar par ndxòn mèn di's co' ndyoodizen, mèna yòo ban noque' Diox thidtene. No ne'co' xà'de Diox mèna. No ne'co' toode Diox mèna loo Diox co'se' ngolo nguth mèna.

⁵² Le' sya, mcàb mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesú. Ndxab méná:

—Nase mbli la's nu' nzoque' thìb xpii ye'rsin' lool. Abraham nguth. Ryete mèn co' mde'th di's co' ndxab Diox nguth, ne. No lùu ale mbez: Mèn co' tyub nza no gòn mèn di's co' mbezen, mèna thidteneque' ne'gathte. ⁵³ Tlate ñeel nacl más xa' roo xa' xèn no más mèngool leque xudgool na' Abraham co' nguth. Abraham nguthque'. No ryete mèn co' mde'th di's co' ndxab Diox nguthque'. ¿Chóxe' mèn mbezl nacl, sya?

⁵⁴ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Chele' daa yub ndli par ndxàc con' guryath no con' guryèn loon, le' sya, con' guryath no con' guryèn co' nglin ngàc loona yende cóñ ntaca loo Diox co' mtel' daa. Per xa' co' ndli par ndxàc con' guryath no con' guryèn loon, xa'a nac Diox co' nac xudpe'en. No nac xa' merpe' xa' co' mbez gu' nac Dioxpe' gu'. ⁵⁵ Gu' indlibe'de xa' co' nac Diox xudpe'en. Per daa ndlibe'que' xuden Diox. No chele' daa nii loo gu' indlibeden xuden Diox, sya, lalque' ndyè' daa xal ndyè' gu'. Per ndxe'leque', daa ndlibeque' Diox co' nac xuden. No ndlin cas xalque' nac di's co' ndyoodi's Diox co' nac xudpe'en loon. ⁵⁶ Abraham co' ngòc xudgool gu' pólá, axta gust mbyan' lezo' Abraham láth ndub quee lezo' Abraham huiz co' gác huiz galen loo izlyo' ndxè'. Gunèeque' Abraham co'se' ngòc huiz co' mbalen loo izlyo' ndxè'. No mdyac lezo' Abraham axta plóthe cóñ che'n huiza.

⁵⁷ Le' sya, ndxab mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesú:

—Ne' ne' tar taal cho' psi' lin' no ñmbezl gunèelel Abraham co' ngòc xudgool na', cà'?

⁵⁸ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Lìca, na nii loo gu': Ndoore' co'se' tarte gáal Abraham, nzolen.

⁵⁹ Per co'se' mbìn mèna tataa ndxab Jesús, mxen mèna quèe par gathquèe mèna Jesús. Per ale, chàa, mdyon' Jesús loo mèna. Ale ne'nda'de mèna cuent ngro' Jesús loo mèna le'n templ. Mxen Jesús ned, ndyaa Jesús.

9

Jesús mteyac thìb mbi' co' ngóol sieu.

¹ Láth nda riid Jesús par ned nda Jesús, gunèe Jesús thìb mbi' sieu co' ngóol sieu co' ndub par neda. ² Myen' xin' mté'th Jesús mnibdi's loo Jesús. Ndxab myen':

—Maistr, ¿chonon texal ngóol mbi' ba' sieu mbi', à'? ¿Ché' tac ngòp xud mbi' xtol xud mbi' no ngòp xna' mbi' xtol xna' mbi' cona ngóol mbi' sieu o ché' naca por xtolpe' mbi', cona ngóol mbi' sieu, cà'?

³ Jesús ndxab loo myen':

—Aa que tont gu' se. Ne'ngáalte mbi' ba' sieu por xtolpe' mbi'. Ne' ne' ngáal mbi' sieu por xtol xud mbi' no por xtol xna' mbi'. Ndx'e'leque', mbi' ba' ngóol sieu par ryo xo'f con' ndxác Diox li Diox loo mèn loo xnaa loo mbi'. ⁴ Ndxàalque' lin zin' co' nac rsin' xa' co' mtel' daa láth be' ngue tee'en loo izlyo' ndxè' xal ndli mèn zin' ndxáal ze co'se' ntenìi xnìi huiz. Tac yé' huize' gàca loon xal co'se' nde yál' loo izlyo' no yende chó mèn gác li zin' hora. ⁵ Cona, niin loo gu': Láth be' nzon loo izlyo' ndxè'

nac daa xa' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no par
ndyub xnìi lezo' mèn co' nziri' loo izlyo' ndxè' loo
cón che'n Diox.

⁶ Ngolo gunii Jesús di'sa loo myen' xin' mté'th
Jesús, msuc Jesús loo yòo. No mcos Jesús chu'th
ben loo yòo con rsuc Jesús. Ngoloa, mtà Jesús
bena ngudloo mbi' sieua. ⁷ Ngoloa, ndxab Jesús loo
mbi'a:

—Huàa tech ngudlool ro tanc co' lèe Siloé ba'.
Di's Siloé nee di's ntel' mèn mèn.

Sya, xex xex nda mbi' sieua ro tanc. Ngua tech
mbi' ngudloo mbi'. Co'se' mbere mbi', ndye'th
mbi' loo Jesús, ndxe'sleque' ngüi' mbi'. ⁸ Sya, rye
mèn co' nzi'f liz gax co'te' ndub liz xud mbi' no
rye mèn co' gunèe mbi' ndoore' xyal' ngudloo mbi',
mèna ndxab loo xtàa mèn:

—¿Ché' inacte mbi' ba' mbi' sieu co' ndyub ña'b
gòn, cà'?

⁹ Sya, mbez ndxep mèn loo xtàa mèn:

—Aa. Mbi' ba'i.

Per taandxep mèn mbez:

—Tyè'. Inacte mbi' ba' mbi'a, ye. ¿Ché' indyacte
gu' te' ñaa mbi'a ñaa mbi' ba', ¿lé'?

Per yub mbi' sieu mbez loo mèna:

—Daaai. ¿Ché' ngue li gu' cuent inacte daa mbi'a,
cà'?

¹⁰ Sya, mnibdi's mèna loo mbi' sieua. Ndxab
mèna loo mbi':

—¿Xá mod ngòca lool? ¿Chonon ngüi'lel nalle',
sya?

¹¹ Mbi' mcàb loo mèna. Ndxab mbi':

—Mbi' co' lèe Jesús mcos chu'th ben loo yòo.
Ngoloa, mtà mbi' ben ngudloon. No gunee mbi'
loon: Huàa tech ngudlool ro tanc che'n Siloé ba'.

Ngua techen ngudloon. No co'se' ngolo mtechén ngudloon, chàa, ndxe'sleque' mbui'en.

¹² Sya, mnibdi's mèna loo mbi'. Ndxab mèna:

—¿Pá nzo mbi' co' lèe Jesús nalle', à'?

Mbi' sieua mcàb:

—Ne no. Ne'needen pá nzo mbi'.

*Mèn xley' farisee noo noo mnibdi's cón che'n Jesús
loo mbi' co' ngóol sieu.*

¹³ Sya, mbe' mèna mbi' co' ngóol sieua loo mèn xley' farise. ¹⁴ Huiz co'se' mcos Jesús ben no mxal' Jesús ngudloo mbi' sieua, huiza ngòc huiz sabd co' ngòc huiz descans tiempa. ¹⁵ Sya, mbere mèn xley' farise, mnibdi's mèna loo mbi'a tedib vez:

—¿Xá mod ngòc mxyal' ngudlool par ngüi'l nalle', à'?

Ndxab mbi' loo mèna:

—Mbi' co' lèe Jesús mtà chu'th ben ngudloon. Ngoloa, ngua techen ngudloon. Cona, ndxe'sleque' ngüi'en nalle'.

¹⁶ Sya, ndxab ndxep mèn xley' farisea loo mbi' co' ngóol sieu:

—Mbi' co' mbli con'a con lùu, mbi'a inacte mèn che'n Diox tac indlide mbi' cas huiz sabd co' nac huiz descans.

Per taamas mèn mbez:

—Per ¿xá ngobe' gu' xá mod gác thìb mbi' co' ndxàp xtol li mbi' yalguzye' co' ngòc loo mbi' ba', ye?

No ale leque mèn xley' farise ngro yoo di's làth xtàa mèn. ¹⁷ Per indryo'de lezo' mèn xley' farise ngòc con'a loo mbi'a. Mbere mèn, mnibdi's mèn loo mbi' co' ngóol sieu tedib vez:

—Lùua, ¿cón tolo ñeel loo nu' cón che'n mbi' co' mbli mdyub xnìi ngudlool, à'?

Mbi' co' ngòc sieu ndxab:

—Pues part cón chenen, ndyaquen mbi' nac xa' co' nde'th di's co' ndxab Diox, xàa.

¹⁸ Nde nxon', thidteneque' ne'ndalte mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel ngala's mèna le' mbi'a ngòc sieu no hora ngüi'le' mbi'. Ne'ngro'de lezo' mèn cor'a. Mbli mèna par ngua rez mèn xud mbi' no xna' mbi' co' ngüi'le'. ¹⁹ Sya, mnibdi's mèna loo xud mbi' no loo xna' mbi'. Ndxab mèna:

—¿Ché', lìcque', nac mbi' ndxè' xgan' gu' co' mbez gu' ngóol sieu, cà'? Chele'i tataa nac, ¿xá mod ngòca loo mbi' ngüi' mbi nalle', sya?

²⁰ Mcàb xud mbi' no xna' mbi' loo mèna. Ndxab ryop xa':

—Nu' nanee le' mbyòo ba' nac xgan' nu'. No, lìca, anon ngóol mbyòo sieu mbyòo. ²¹ Per nalle' nu' ne'ñeede no ne'ta'de nu' cuent xá mod mdyub xnìi ngudloo mbyòo par ngüi' mbyòo. Ne' ne' ñee nu' no ne' ne' ta' nu' cuent chó mbli par mdyub xnìi ngudloo mbyòo par ngüi' mbyòo. Mbyòo ngoxle'. Bnibdi's gu' loo mbyòo. Leque mbyòo ta' cuent cón che'n mbyòo loo gu'.

²² Ale tataa ndxab xud mbi' no xna' mbi' loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel tac nzyeb ryop sa'l xa' ñee xa' mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel. Tac mèna mbli mandad no mdoodi'sle' mèna chele' chol mèn co ro le' Jesús nacque' Crist, ale co' chug mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel

mèna le'n sinagog. ²³ Por cona, ndxab xud mbyòò no xna' mbyòò loo mèna: Bnibdi's gu' loo mbyòò cóن che'n mbyòò. Mbyòò ngoxle'.

²⁴ Sya, ale mbere mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn naciòn Israel, ngurez mèna mbi' co' ngòc sieu tedib vez. Ndxab mèna loo mbi' co' ngòc sieu:

—Fte'th Diox loo nu', ¿ché', lìcque', mbi' co' lèe Jesús mbli par mdyb xniì ngudlool, cà'? Nu' idxela'sta. Tac nu' nanee le' mbi' co' lèe Jesús nac thib mbi' co' ndxàp xtol.

²⁵ Mcàb mbi' loo mèna. Ndxab mbi':

—Tyoxca, lìca; ba'se ne'needen ché' nac mbi' thib mbi' co' ndxàp xtol, o ché' inacte mbi'i. Thidte con' naneen. No ndan cuent cón chenen anon co'se' ngóol daa, daa sieu. No nalle' ale ngüi'llen.

²⁶ Mbere mèna, mnibdi's mèna loo mbi' tedib vez. Ndxab mèna loo mbi':

—¿Cón mbli no mbi'a lìu? ¿Xá mod mbli mbi' par mdub mbi' xniì ngudlool par ngüi'l nalle', à'?

²⁷ Mbi' co' ngòc sieua mcàb loo mèna. Ndxab mbi':

—Na ya guniila loo gu' no indyub nzade gu' ne' ne' indli gu' cas co' guniin loo gu'. ¿Chonon lya's gu' beren tan cuent loo gu' tedib vez? ¿Ché' ndlya's gu' gac gu' xin' mté'th mbi', ne, cà'?

²⁸ Per co'se' mbìn mèn tataa ndxab mbi' co' ngòc sieu loo mèna, ngocloo mèna no ndxab mèna ngòc nguàal di's loo mbi':

—Lùu nac xin' mté'th mbi'a. Per part cón che'n nu', nu' nac xin' mté'th Moisés. ²⁹ Nu' nanee le' Diox mdoodi's no Moisés. Per mbi'a, ne'neede nu' pá ned ngro' tee ngro' yáal mbi'a.

³⁰ Mcàb mbi'a loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel. Ndxab mbi'a:

—Lícpe' ba'i, ale xèe ngüi'en no xèe ñaan loo gu' tatua' mbez gu' loon no ne'ta'de gu' cuent pá ned ngro' tee ngro' yáal mbi'a. Per mbi'a mbli par mdyub xnìi ngudloon par ngüi'en. Ngolo cuent.

³¹ Na' nda' cuent co' huenleque' le' Diox indyub nzade no indxònte Diox ro mèn co' ndxàp xtol. Ante ndyub nza Diox no ndxòn Diox ro mèn co' mbez Diox no mèn co' ndli co' nee lezo' Diox.

³² Axta huiz co'se' mtlo ngure izlyo' no axta huiz nalze tarte yath no yèn loo izlyo' ngo thib mbi' co' ndli ndyub xnìi ngudloo thib mèn co' ngóol sieu.

³³ Chele' mbi'a ne'ngro'de loo Diox nec thib con' ne'gácte mbi' li mbi', ngobe'en.

³⁴ Per co'se' mbìn mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel tataa ndxab mbi' co' ngóol sieua loo mèna, sya, ndxàb mèna loo mbi' co' ngóol sieu:

—¿Lùu co' anon ngóol no huax xtol lùu ndlya's lu' nu', cà'? Xexte tee càa ned, byàa. Gro' trè'.

No ale mzii mchep mèna mbi'. Mblo' mèna mbi' le'n sinagog.

Trè' ndlu' cóñ che'n mèn co' ncuau yéc no co' ncuau lezo' loo cóñ che'n Diox.

³⁵ Co'se' mbìn Jesús le' mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel mblo' mèna mbi' no mzii mchep mèna mbi' le'n sinagog, ngua cua'n Jesús mbi'. Co'se' mzyál' Jesús mbi', ndxab Jesús loo mbi':

—¿Ché' ndxela's lùu loo mbi' co' nac xgan' Diox, à'?

36 Mcàb mbi' loo Jesús. Ndxab mbi':

—Tad, gunee U' loon chó xa' nac xgan' Diox par yilazen loo xa'.

37 Mcàb Jesús loo mbi'. Ndxab Jesús:

—Lùu gunèele' xa'a. Daa co' ngue toodi's nol, leque yub daa nac xa'a.

38 Sya, yende izlyo' mdub xib mbi' co' ngòc sieua loo Jesús. No mcòo' mbi' yéc mbi'. Ndxab mbi' loo Jesús:

—Ndxelazen le' U' nac xgan' Diox, Tad.

39 Ngoloa, chàa, ngro' di's ro Jesús. Ndxab Jesús loo mbi'a:

—Daa ndal loo izlyo' ndxè' par tub rezen cóن che'n mèn no par ta' mèn cuent xal nac mèn loo izlyo'. No ndalen par lin le' loo ryete mèn co' nac xal mèn sieu loo cón che'n Diox, daa li par tolo tyub xnìi yéc mèn no par tolo tyub xnìi lezo' mèn loo cón che'n Diox. No lin le' mèn co' nde'f di's co' ndli cuent anze'f ndxác mèn cón che'n Diox, mèna gàc xal mèn sieu loo cón che'n Diox.

40 Per ndxep mèn farise co' be' mbyan' con Jesús mbìn di's co' ndxab Jesús. Co'se' mbìn mèna di's co' ndxab Jesús, ndxab mèna loo Jesús:

—Tlate ñeel no nu' nac xal mèn sieu, ¿lé'?

41 Sya, mcàb Jesús loo mèna. Ndxab Jesús:

—Chele' gu' ngàc xal mèn sieu loo cón che'n Diox, ne'ngàpte gu' xtol gu' loo Diox. Per com le' gu' mbez huen huen nda' gu' cuent cón che'n Diox, ¿lé'?, cona, ngue bezen loo gu', por derech, ndxàp gu' xtol gu' loo Diox.

10

Jesús mtetac loo mèn cón che'n Diox, no cón che'n Jesús, xal thib corral co'te' ndxòo no ndryo' mbacxil'.

¹ Jesú斯 ndxab loo mèn:

—Nde tetaquen thib di's loo gu' co' nac cón ch-enen xal thib pastor co' ndyoo ner loo mèn co' ndyal ndxòo loo cón che'n Diox. Gu' nonque' no nda'que' gu' cuent le' mèn co' indxòode thib lité ro corral mbacxil' xal thib pastor, per ndxe'leque', ndxòo mèna thib lad xís corral, mèna nac huan' no xexte ndli huan' mèna. ² Per mbi' co' ndxòo thib lité co'te' ndxòo no co'te' ndryo' mbacxil' corral, mbi'a nac pastor co' nquenap no co' nqueno mbacxil'. ³ Nde nxon', mbi' co' nquenap ro puert corral na, mbi'a nxal' ro puert corral par yòo no ryo' pastor. Le' mbacxil' co' nzo corral na, luega ndxòn ro pastor no ndxòn xti's pastor no ndlibe' mbacxil' pastor. No ndub lée pastor lée thib thib mbacxil'. No ngo' pastor mbacxil' le'n corral. ⁴ Co'se' ndxelo ngo' pastor ryete mbacxil' le'n corral, ndyoo ner pastor loo mbacxil'. Le' mbacxil' na, thidte nqueltàa. Ndyoo nque mbacxil' xís pastor tac ndxòn mbacxil' ro pastor. ⁵ Per chele' thib mbi' co' nac mèn co' indlibe'de mbacxil' tyoo ner loo mbacxil', mbacxil' ne'tyoo nquede xís mbi'. Ndxe'leque', xyon' mbacxil' loo mbi' tac indxònte mbacxil' ro mbi'.

⁶ Taandxè' mtetac Jesú斯 di's loo mèn. Per mèna ne'nda'de cuent no axta ne' ne' ñee mèna cón nee di's co' ndxab Jesú斯 loo mèna.

Trè ndlu' le' Jesú斯 nac xal thib pastor ndac.

⁷ Le' sya, mbere Jesús, ndxab Jesús loo mèna tedib vez:

—Lìcp'e' ba'i, na bere tetac tedib di's loo gu' co' nac cóñ chenen no co' nac cóñ che'n Diox: Daa nac xal thib puert che'n thib corral co'te' ndxòo no ndryo' mbacxil'. ⁸ Ryete mèna co' mbi'th lu' tedib xley' co' nac che'n Diox ndoore' galen, mèna ngòc xal huan' loo cóñ che'n Diox. Mbli mèna loo hues xtàa mèna loo cóñ che'n Diox xal ndli huan' huan'. Per mèna co' nac xal mbacxil'pe' daa, mèna ne'ngònte di's ro mèna co' mbi'th nerla par ngli mèna cas loo mèna. ⁹ Daa nac xal thib puert che'n thib corral. Chol mèna co' ndyal yòo loo cóñ chenen xal ndxòo no ndryo' mbacxil' corral, mèna lyá' loo con' ryes. Loon nac mèna xal mbacxil' co' ndxòo no ndryo' corral. Quenapen mèna xal co'se' nqueno no nquenap thib pastor mbacxil' ned nzi tee yuhua mbacxil'.

¹⁰ Mèna co' nac xal huan' loo cóñ che'n Diox, ante ndxi'th mèna par co' xà' mèna mèna loo cóñ che'n Diox xal co'se' ndli huan' huan' che'n mèna no xal co'se' ndxuthxù' mèna xtàa mèna no xal co'se' ntelux mèna xtàa mèna tant nayi' mèna. Per ndxe'leque', daa ndal par lin que no mèna thib yalnaban ndac axta plóthe loo cóñ che'n Diox. ¹¹ Por cona, ngue niin loo gu': Daa nac xal thib pastor ndac. Por nac daa xal thib pastor ndac, ale gath daa por cóñ che'n mèna co' ndyal yòo loo cóñ chenen, mèna, co' nee di's, nac xal mbacxil' che'n pastor. ¹² Lomisque' ne, thib xa' co' ndxax ncàa co' nqueno no co' nquenap mbacxil', xa'a ndxax ncàa por inacte xa' pastorse' che'n mbacxil'. No inacte mbacxil' mbacxil'pe' xa'. Tac co'se' ñèe xa' nde mbée, ndxe'leque', nxyon' xa'

no ndlá' xa' mbacxil'. Le' sya, ndyac lezo' mbée, ndyen mbée mbacxil'. No ndli mbée par ndrye's mbacxil' pál. ¹³ Per xa' co' ndoo lité ndxax ncàa co'se' ñèe xa' nde mbée loo mbacxil', xa'a nxyon' tac nac xa' thib xa' co' alithe ndxax ncàa. Indyóode xa' no ne' ne' indiyat lezo' xa' ñèe xa' mbacxil' co' mblá' xa' loo mbée.

¹⁴⁻¹⁵ Per ndxe'leque', daa nac xal thib pastor ndac. Xalque' ndlibe' xuden daa no nda' xuden cuent cóñ chenen, daa, ne, ndlibe' xuden no ndan cuent xal nac xuden. Lomisque' mod ne, ndliben no ndan cuent cóñ che'n mèn co' ndyal ndxòo loo cóñ chenen, mèn co' nac xal mbacxil'pe' daa. Por cona, tan yalnaban daa loo yalguth por cóñ che'n mèn co' nac xal mbacxil'pe' daa.

¹⁶ Tolo mtetac Jesús di's loo mèn. Ndxab Jesús:

—Ngue non taamas mèn co' nac xal mbacxil', mèn co' inacte mèn nación Israel, co' nee di's, nac tedib corral mbacxil'. No naquinque' lin par thidte queltàa mèna loo cóñ chenen par yòo mèna loo cóñ chenen. Le' sya, mèn co' nac xal mbacxil' co' inacte che'n corral ndxè', mèna gòn ron no tyubdi's mèna con' gaben loo mèna. Le' sya, thidte gàc mèn co' nac xal mbacxil' che'n tedib corrala con mèn co' nac xal mbacxil' che'n corral ndxè' con thidte xa' co' nac pastor co' nquenap no co' nqueno mbacxil'a.

¹⁷ Anze'f nque' lezo' xuden ñèe xuden daa tac daa ta lugar quée yalguth loon. No yiloa beren, ryo xban daa tedib vez. ¹⁸ Yende chó mèn gác guth daa. Ndxe'leque', leque daa li par quée yalguth loon xal nee lezon. Na ndxàp con' la's niin no ndxàpen con' la's yan par leque daa ñibe' par gath daa. No

ndxàpen con' la's niin no la's yan par leque daa ñibe' par beren, ryo xban daa tedib vez. Con'a nac co' mnibe' xuden Diox loon par lin.

19 Co'se' mbìn mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel tataa ndxab Jesús loo mèn, mbere mèna, ngure yoo di's mèna tedib vez. No ale por cona'te mbli ngòc mèna chop ned mèn. **20** No ale huax mèn mbez loo xtàa mèn:

—Chele' gu' ndli cuent thìb xpii ye'rsin' nzo loo mbi' no nquée mbií yéc mbi', ¿chonon nda' gu' lugar ndxòn gu' di's co' mbez mbi' loo gu', sya?

21 Per taandxep mèn mbez:

—Yende chó mèn nzo co' nzo xpii ye'rsin' loo co' gác tyoodi's tatua'. ¿Ché' ndli gu' cuent le' thìb mèn co' nzo xpii ye'rsin' loo li par hui' thìb mèn sieu, cà'? Yende xàa.

Mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel mcà di's cón che'n Jesús no mtè'b mèna Jesús.

22 Co'se' mbli mèn ciuda Jerusalén thìb lni, lni co' mbli mèn par mte' lezo' mèn co'se' mbli mèna stren templ, le'xque' tiempa ngòc tiemp xìl'. **23** Le' Jesús na, nda ndye'th, ngue tee ta' vuelt le'n templ co'te' ndub portal co' mbez mèn portal Salomón. **24** Láth nda ndye'th Jesús ngue tee go Jesús vuelt le'n templ, mtau' mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesús. Ndxab mèna loo Jesús:

—¿Axta pól yilo lil par ya ne'gànte lezo' nu' cón che'nl no par ta' nu' cuent no ñee nu' ché', lìcque', nac lùu Crist o ché' ilìcta? Per nalle' ndly'a's nu' ñeel loo nu' ¿ché', lìcque', nac lùu Crist o ché' antaa nzo'f

di's, à'? Guneei loo nu' loo xnaa thidtene par yila's nu' cón che'n'l.

²⁵ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Na guniila loo gu'. Ne'ngala'ste gu' con' guniin loo gu'. Ryethe con' co' mblin xal mniibe' xuden Diox par lina, leque con'a ndlu' cón chenen par ñee gu' no ta' gu' cuent chó nac daa. ²⁶ Per ndxe'leque', gu' indxela'ste loo con' ndlin tac inacte gu' mèn, co' nee di's, nac mbacxil'pe' daa xal guniilena loo gu' pezea. ²⁷ Le' mèn co' ndyal yòo loo cón che'n mèn co' nac xal mbacxil'pe' daa, mèna ndxòn di's ron. Daa ndlibe mèna. No huen huen ndan cuent cón che'n mèna. Mèna ndlique'co' ñibe'en loo mèna. ²⁸ Le' sya, daa lique' par yòo ban no mèna Diox thidtene yiloa. No thidteneque' ne'co' xà'de Diox mèna no ne'co' toode Diox mèna loo Diox yiloa. Yende chó mèn co' mèna loo cón chenen. ²⁹ Xuden Diox co' mbli par mdyal mèn yòo mèn co' nac xal mbacxil'pe' daa loo cón chenen, xuden Diox nac más xa' roo xa' xèn loo alux con'. Nec thib mèn ne'gácte co' mèn co' nac xal mbacxil'pe' daa loo cón che'n xuden Diox. ³⁰ Daa ngue nii loo gu': Ryop nu' xuden Diox thidte nac nu'.

³¹ Le' sya, mbere mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, mxen mèna quèe par gath quèe mèna Jesús tedib vez. ³² Láth mblyia's mèna nden mèna quèe par gath quèe mèna Jesús, ndxab Jesús loo mèna:

—Nde teele' ndlin huax con' ndac loo gu' co' nac con' co' mbli xuden Diox par ndxàpen con' la's niin no la's yan par lina. ¿Por chó cón che'n con' ndac co' mblin loo gu'a ndlya's gu' gath quèe gu' daa, sya?

³³ Sya, mcàb mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Jesús. Ndxab mèna:

—Ne'gath quèede nu'lùu por cón che'n huax con' ndac co' ndlil. Ndxel'leque', nu' gath quèe lùu tac nazab nac co' ndlil. Ale ñii yèel ñii tiil cón che'n Diox. Nu' ngüi' nacl thìb mbi' xalque' nu'. No ale, ndxàcl xal Diox loo nu'.

³⁴ Sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Loo libr co' nac ley co' ngue no gu' ndub di's co' mbez mèn ndxab Diox. Mbez di'sa: Ryete gu' nac mèn co' ndxàal li chol mèn cas loo xal li mèn cas loo Diox. ³⁵ Cona, daa ngue nii loo gu': Na' nanee le' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox yende mod quith no mèn. No yende mod cà di's mèn di'sa. Yub Diox mblo lèe ndxè' loo mèn co' ndxòn di's co' ndxab Diox le' mèna nac xalque' Diox. ³⁶ Chele' Diox mblo' xà' daa par mtel' Diox daa ndalen loo izlyo', ¿xá mod gàc ñee gu' loon le' daa nazab ñii yèe ñii tiil cón che'n Diox tac guniilen loo gu' le' daa nac xgan' Diox, sya? ³⁷ Chele' daa indlide xal ndli xuden Diox, ne'yila'ste gu' loon. ³⁸ Per chele' daa ngue lique' xal ndli xuden Diox, mastale' idxela'ste gu' loon, gola's gu' loo zin' co' ndlin par ñee gu' no yila's gu' le' xuden Diox nzo loon no nzoquen loo xuden Diox.

³⁹ Le' sya, mbere mèna, mbly'a's mèna ndenxù' mèna Jesús tedib vez. Per ale, chàa, mdyon' Jesús loo mèna.

⁴⁰ Sya, mxen Jesús ned. Mbere Jesús, nda Jesús par ned ro yó'be' Jordán co' nac ned ndlyen huiz. Ngo Jesús pláte huiz co'te' mbli Juàn bautizar mèn

ndoore' yi'th Jesús. ⁴¹ Huax mèn nda nque xís Jesús par neda. Mbez mèn no ndyoodi's mèn:

—Lìcpe' ba'i, cara, mastale' ne'nglu'de Juàn Bautist no ne'nglide Juàn Bautist nec thìb yal-guzye' loo mèn, per ryete di's co' gunee Juàn cón che'n mbi' ba' lìcque' ngòc di's co' gunii Juàn loo mèn.

⁴² Por cona, huax mèn ngola's loo Jesús co'te' ngo Jesús.

11

Trè' ndlu' xá mod nguth thìb mbi' co' ngro' lèe Lars.

¹ Le'n huiza, mxac len thìb mbi' co' ngro' lèe Lars. Mbi' ngòc mbi' yèez Betañ. Mbi'a mque no chop fta'n co' ngro' lèe Mari no Mart co' ngòc leque mèn yèeza. ² Pues Mari co' ngòc fta'n Lars co' mxac lena, Maria ngòc xa'got co' mblath thìb loo aceit co' anze'f nazi' ndlya' nii Tad Jesús. No ngoloa mtecui's Mari nii Jesús con yis yéc Mari. ³ Por mxac len Lars, mtel' ryop bél myen' fta'n Lars mèn co' ngua loo Jesús. Ndxab mèn co' ngua mandada loo Jesús:

—Tad, nu' nde li avis loo U' le' amiu U', Lars, ndyac len, cara.

⁴ Co'se' mbìn Jesús di'sa, ndxab Jesús loo mèn co' ngua mandada:

—Yilíiz co' ndyac Larsa, inacte yilíiza co' li par gathpe' Lars. Ndxe'leque', le'i nac par yath yèn cón che'n con' roo con' xèn che'n Diox loo mèn no par ryo xo'f loo mèn cón che'n con' roo con' xèn co' nac cón chenen loo mèn, daa co' nac xgan' Diox.

5 Mastale' nque' lezo' Jesús ñèe Jesús Mart no Mari, bél Mart, no Lars, **6** co'se' mbìn Jesús di's co' ndxab mèn co' ngua mandad le' Lars ndyac len, asembli Jesús, ne'ngade Jesús luega xal mbly'a's ryop bél myen' ftan' Lars. Mbyan' Jesús co'te' ngo Jesús taachop huiz. **7** Ngolo nguri'th chop huiza, ndxab Jesús loo myen' xin' mté'th Jesús:

—Nda na' par ned le'n yèez co' nac yèezya' che'n làaz mèn jude tedib vez, cara.

8 Per myen' xin' mté'th Jesús ndxab loo Jesús:

—Maistr, pente ndxàc plá huiz mbly'a's mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel mcua'n mèna mod nguth mèna U' con quèe. No ale ¿ndlya's U' ya U' par neda tedib vez, cà'?

9 Mtetac Jesús thìb di's loo myen' xin' mté'th Jesús. Ndxab Jesús:

—Nde niin thìb con' loo gu': ¿Ché' ilicte si' fchop hor nac thìb huiz, cà'? Hui' gu' nexa. Chele' thìb mèn ndyee ndxáal ze, mèna indxezi'fte no ndxega'ste mèna ned nda mèna tac xnìi huiz ntenìi loo mèna ned nda mèna. **10** Per mèn co' tyee nii nacuau, mèna ndxezi'fque' no ndxega'sque' mèn loo con' tac yende xnìi co' ntenìi loo mèna ned nda mèna.

11 Ngolo tataa ndxab Jesús di's loo myen', ndxab Jesús loo myen':

—Lars co' ndxàc amiú na' naxyàt. Per nalle' daa ga lo' mcal' loo Lars.

12 Sya, ndxab myen' xin' mté'th Jesús loo Jesús:

—Tad, chele' Lars naxyàt, peser más ndoo yath ndac Lars, ¿lé'?

¹³ Di's co' ndxab Jesús loo myen' nee di's le' Lars nguthle'. Per myen' xin' mté'th Jesús mbli xtùuz le' Jesús ngue yab loo myen' le' Lars naxyàt tac ndoo yath ndac Lars. ¹⁴ Le' sya, clar mda' Jesús cuent loo myen'. Ndxab Jesús:

—Lars nguthle'. ¹⁵ Per con' co' más ndyac lezon tac yende daa tya. Más huen tataa ngòca loo Lars por cóن che'n gu' par hui' gu' con' lin loo Lars par tataa mod más yila's gu' loon. Ya' gu' nda na' par ñèe na' máa thebol Lars.

¹⁶ Sya, ndxab Max, co' mbez mèn Cuach, loo myen' xtàa xin' mté'th Max:

—Nda no na' Jesús, yey, par gath no na' Jesús tya.

Trè' ndlu' le' Jesús ngo xban mèn. No ndli Jesús par yòo ban no mèn Diox thidtene.

¹⁷ Co'se' mzin Jesús con myen' liz thebol Lars, ndxàcle' thap huiz ngua ca's mèn thebol Lars.

¹⁸ Nde nxon', gaxte tya nziri' yèez Betañ' par ciuda Jerusalén. Nziri'que' yèez Betañ com chop mil narol metr, peser, loo ciuda Jerusalén. ¹⁹ Le'pe' sya, huax mèn yèezya' che'n làaz mèn jude mbi'th too naa no mbi'th tegán mèn lezo' Mart no Mari por cón che'n thebol Lars. ²⁰ Co'se' mbìn Mart le' Jesús ndele', ngro' Mart, ngua càa ned Mart Jesús. Le' Mari na, mbyan' no rye mèna yòo. ²¹ Lueg ndxab Mart loo Jesús:

—Tad, chele' U' ngo no nu' trè', ngobe'en ne'ngathte ftanen. ²² Per nalle' naneequen le' Diox li ryete con' co' ña'b U' loo Diox.

²³ Ndxab Jesús loo Mart:

—Fta'n'l ryo xban, ey.

²⁴ Mart ndxab loo Jesús:

—Aa, Tad, daa naneeque' le' fтанен ryo xban. Per axta co'se' gаc lult tiemp loo izlyo' co'se' ryo xban mèn nguth axta syare' ryo xban fтанен, ndyaquen.

²⁵ Jesús ndxab loo Mart:

—Daa nac xa' co' ngo xban mèn. No nac daa xa' co' ndli par yòo ban no mèn Diox thidtene. Le' mèn co' ndxela's loon, mastale' gath mèn, daa li le' mèna yòo ban no Diox thidtene yiloa. ²⁶ Ryete mèn co' nabán nalle' no ndxela's mèn loon, co'se' gath mèna, mèna yòo ban no Diox. Ne'ryo xà'de mèna loo Diox thidtene. ¿Ché' ndxela'sl di's co' ngue niin lool ndxè', Mart?

²⁷ Mart ndxab loo Jesús:

—Aa, Tad, ndxelasquen di's co' mbez U'. No ndxelasquen le' U' nac Crist co' nac xgan'pe' Diox co' ndxath yi'th loo izlyo'.

Trè' ndlu' le' Jesús mbín' ro bá' che'n thebol Lars.

²⁸ Ngolo ndxab Mart di'sa, nda chez Mart Mari, bél Mart. Xexte ndxab Mart loo Mari:

—Maistr mzinle' trè'. No mtel' Maistr daa par ndal xinl. Ya neel cóñ ndlya's Maistr.

²⁹ Texal mbìn Mari di's co' ndxab Mart, yende izlyo', ngo too nde'f Mari. Ngua Mari co'te' nzo Jesús. ³⁰ Co'se' ngua Mari co'te' nzo Jesús, tarte yòo Jesús le'n yèez Betañ. Tatabe' nzo Jesús co'te' ngua toodi's no Mart Jesús. ³¹ Co'se' gunèe mèn yèezya' che'n làaz mèn jude co' ngo no Mari no co' nzi tegán lezo' Mari liz Mari yende izlyo' ngo too ndé'f Mari no ngro' Mari nda Mari, mdoo nque mèna xís Mari. Tac mbli mèna xtùuz peser nda yón' Mari ro ye'r co'te' mblo mèn thebol Lars.

³² Per texal mzin Mari co'te' nzo Jesús, mdub xib Mari no mcotloo Mari xan' nii Jesús. Ndxab Mari loo Jesús:

—Tad, chele' U' ngo trè', ne'ngathte fthanen, ngobe'en.

³³ Co'se' gunèe Jesús ndxón' Mari no ndxón' rye mèn yèezya' che'n làaz mèn jude co' mzin no Mari loo Jesús, anze'f mxi yéc no mxi lezo' Jesús. No mbyàa mbye'th lezo' Jesús. ³⁴ Látha, ndxab Jesús loo mèna:

—¿Pá mer mblo gu' thebol, à'?

Sya, ndxab ryop bél myen' loo Jesús:

—Tad, ya' U' nda na'. Sya, hui' U' pá mblo nu' thebol.

³⁵ Sya, ale no Jesús mbín'. ³⁶ Co'se' gunèe mèn gulàaz che'n làaz mèn jude mbín' Jesús, ndxab mèna loo xtàa mèna: Hui' gu' nexa. Susque' mque' lezo' Jesús ñèe Jesús Lars. Ale no Jesús ndxón'.

³⁷ Sya, ndxab plá mèna loo xtàa mèn:

—Mbi' ba' mbli par ngüi' mbi' sieua. ¿Xá nee gu'? ¿Ché' ne'ngácte mbi' ba' ngli mbi' par ne'ngathte Lars chele' mbi' ngo trè', cà'?

Jesús mblo xban thebol Lars loo mèn.

³⁸ Mbere Jesús, mbyàa mbye'th lezo' Jesús. No mxi yéc no mxi lezo' Jesús tedib vez. Mbii gax Jesús ro ye'ra. Ye'ra ngòc thìb quèe lyo'. Mtau' mèn ro ye'ra con thìb quèe laj. ³⁹ Sya, ndxab Jesús loo mèn co' nziri'a:

—Fteche gu' quèe ro ye'r ba'.

Per Mart co' ngòc fta'n thebol Lars ndoole' ndxab loo Jesús:

—Tad, ya ndlya'le' thebol, ngobe'en, tac ndxàcle' thap huiz nguth thebol.

40 Jesús ndxab loo Mart:

—¿Ché' ne'ngniiden lool gozea chele' lùu yila's loon no loo con' lin, ñèel con' roo no con' xèn che'n Diox co' lin loo Lars, cà'?

41 Sya, mteche mèn quèe co' ndoo nau' ro ye'r co'te' mblo mèn thebol Lars. Ngoloa, mbui' Jesús loo bé'. Ndxab Jesús:

—Pay, Diox quix U' tac U' mbìnque' di's co' gu-niin loo U'. **42** Daa naneeque' le' U' ndxònque' co' mbezen loo U'. Per por cón che'n rye mènléy' co' nziri' dib vuelt loon nalle', taandxè' ngue niin loo U' par yila's mèn le' U' mtel' daa.

43 Ngolo tataa ndxab Jesús loo Diox xud Jesús, cabii ndxab Jesús:

—Lars, gro' co'te' nzol ba', ey.

44 Sya, Lars co' nguth ngro' too ro ye'ra. Ale nabix lar' ya' Lars no nii Lars. Nzo thìb panid loo Lars, ne. Jesús ndxab loo mèna:

—Fteche gu'lar' co' nabix ya' Lars no nii Lars no loo Lars. No bla' gu' bii Lars.

Mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel thidte ngòc. No mbli nèe mèna lezo' mèna par guth mèna Jesús.

(Mt. 26.1–5; Mr. 14.1–2; Lc. 22.1–2)

45 Por cón che'n yalguzye' co' mbli Jesús loo thebol Lars, anze'f thìb mèn yèezya' che'n làaz mèn jude co' mbi'th too naa Mari ngola's loo Jesús co'se' gunèe mèna con' mbli Jesús loo thebol Lars. **46** Per plá mèn co' nac leque mèn co' ngua too naa Maria ngua ta' cuent loo mèn xley' farise cón che'n con' mbli Jesús loo thebol Lars. **47** Sya, mèn xley' farise no mèn co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe' loo

nguley', mèna mqueltàa con rye mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo xley' che'n mèn nación Israel. Ndxab mèna loo xtàa mèna:

—¿Cón li na', cara? Na' nanee le' mbi'a anze'f thìb yalguzye' ngue li. ⁴⁸ Chele' na' la' tolo li mbi' yalguzye' co' ngue li mbi', sya, ryete mèn nación na' yila's loo mbi' no yòo mèn loo cón che'n mbi'. Ne' yiloa mèn co' nac gobiern co' ndub ciuda Rom tel' solndad le'n nación na' par telux solndad templ na' no nación na'.

⁴⁹ Per làth rye mèna ngo thìb mbi' co' ngro' lèe Caifás. Caifasa ngòc jef che'n nguley' co' más mnibe' loo nguley' línl'a. Ndxab Caifás loo mèn co' mqueltàaa:

—Yende con' nanee gu' no yende con' non gu', ye. ⁵⁰ Ne' ne' ta' gu' cuent cón nac con' más huen par na'. Más huen gàca gath thidte mbi' lugar de lyux ryete mèn nación na'. No por gath thidte mbi'a ne'lyuxte mèn le'n dib nación na'.

⁵¹ Per di's co' gunii Caifasa ne'ngàcte di's co' angmbye'th yéc Caifás par gunii Caifás di'sa. Ndxe'leque', por ngòc Caifás jef che'n nguley' co' más mnibe' loo nguley' línl'a, con'a mbli Diox tataa mde'th Caifás le' Jesús gath lugar de lyux mèn le'n dib nación Israel. ⁵² No iante por mèn nación Israel gath Jesús. Ndxe'leque', Jesús gath por cón che'n rye mèn co' nac xin' Diox co' nzi tee re's le'n chol nación loo izlyo' par thidte queltàa mèna loo cón che'n Jesús. ⁵³ Por cona, desde huiza ryete mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no coo' ndyoo naa loo mèn nación Israel thidte ngòc par mblobe' no mtoxcua' mèna par guthxù' mèna Jesús.

⁵⁴ Por cona, ya ne'ntolode nque tee Jesús loo xnaa làth mèn yèezya' che'n làaz mèn jude. Ndxe'leque', mbii Jesús tya. Nda Jesús thìb lugar co'te' nagán co' nziri' gax par ya Jesús thìb yèez co' ngro' lèe Efraín. Tya ngo Jesús con myen' xin' mté'th Jesús ndxep tiemp.

⁵⁵ Le'xque' le'n huiza, pláte huiz ndoo gáal lni pasc che'n mèn nación Israel. Nde nxon', huax mèn che'n dib nación Israel nde lni le'n ciuda Jerusalén par tlo li mèna costumbr co' ndxàp mèna par yòo cuent yumbìi mèna loo xley' mèna ndoore' gáal lni pasca. ⁵⁶ Làth xtau'a, mtlo chol mèn, mcua'n mèn Jesús. No láth nzo mèn le'n templ, mnibdi's mèn loo xtàa mèn:

—¿Ché' ndyac gu' chop di's yi'th Jesús lni, lé'?

⁵⁷ Per mèn xley' farise no mèn co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley', mèna mnibe' loo rye mèn co' nde lni chele' chó mèn non no nanee mèn pá nzo Jesús, ta' mèna cuent loo mèn xley' farise no loo mèn co' nac jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' par ya tenxù' mèna Jesús xal thìb pres.

12

Trè' ndlu' le' thìb xa'got ngua tà aceit perfum nii Jesús.

(Mt. 26.6–13; Mr. 14.3–9)

¹ Taaxop huiz ndoore' gáal lni che'n pasc, Jesús ngua yèez Betañ co'te' ngòc làaz Lars, Lars co' nguth no co' mblo xban Jesús làth mèn nguth.

² Mèn guliz Lars mbli nab thìb rsè par hua Jesús, co' nee di's, ngue li mèn con' guryath no con' guryèn

loo Jesús. Le' Mart fta'n Lars na, mtlo mbli mandad loo mes. Nde nxon', note Lars ngòò làth mèn co' ngure loo mes par nduhua rsè no Jesús mèna.

³ Látha, Mari, bél Mart, ngua xi thib med litr aceit perfum che'n ye' nard co' anze'f náp ntac. Mtlo Mari, mtà Mari aceita nii Jesús. Ngoloa, mtecui's Mari nii Jesús con yis yéc Mari. Nde nxon', ante mzyè xla' aceit che'n perfum ye' nard le'n nyòò. ⁴ Sya, ndoole' Jud Iscariot, xgan' Mon, co' ngòò thib myen' xin' mté'th Jesús co' mda'xù' Jesús loo mèn yiloa, ndxab Jud:

⁵ —¿Chonon ne'nthro'de xa'gota perfum ba' por thib mil chop ayo pes par ta' gòn xa'got tmi loo mèn prob co' ndyac yaltìi, à?

⁶ Per ne'ngabte Jud di'sa por mdyóo Jud cón che'n mèn co' ndyac yaltìi. Ndxe'leque', ndxab Jud di'sa tac Jud ngo ya' bols co'te' ndxòosua' tmi. No ngòò Jud thib huan' tac xexte ndyen Jud tmi co' ngòò mèn le'n bols. ⁷ Sya, ndxab Jesús loo Jud:

—La'a. Nee Mari cón ngue li Mari. Mari ngue tà aceit ba' laden ndoore' zin huiz ya ca's mèn daa xal nac mod co' ndxàp mèn. ⁸ Part cón che'n gu', gu' thidteneque' nzo làth mèn prob. Per part cón chenen, daa ya ne'tolode go no gu' thidtene.

Trè' ndlu' le' mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel thidte ngòò. Mbli nèe mèna lezo' mèna par guthxù' mèna Lars, ne.

⁹ Sya, anze'f thib mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn jude mbìn le' Jesús nzo le'n yèez Betañ. Ngua mèna Betañ. Per ne'ngade mèna ante par ya tee hui' mèna Jesús. Ndxe'leque', ngua mèna par hui' mèna máa Lars, ne, Lars co' mbli Jesús ngro xban

làth mèn nguth. ¹⁰ Le' sya, mèn co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley', thidte ngòc làth mèna par guthxù' mèna Lars, ne. ¹¹ Tataa mbli mèna tac por cón che'n Lars anze'f thib mèn co' nac mèn che'n yèezya' che'n làaz mèn jude ngro xà' loo xley' co' ndxàp mèn nación Israel tac ngola's mèna loo Jesús no ngòo mèna loo cón che'n Jesús.

Jesús ngòò le'n ciuda Jerusalén.

(Mt. 21.1–11; Mr. 11.1–11; Lc. 19.28–40)

¹² Le'pe' sya, mdoo huax mèn ned. Nda mèn lni che'n pasc ciuda Jerusalén. Tedib huiz co' nde nquea, mbìn mèna le' Jesús nde zinle' ciuda Jerusalén. ¹³ Sya, mtlo mèna, mcho' mèn yin. No ngro' mèn par ya càa ned mèn Jesús. No mbez yèe mèn cabii xal co'se' ndxol ro mèn thib himn. Mbez mèna:

—Anze'f Diox roo Diox xèn nac Diox. No mbi' ndac nac mbi' co' nde por cón che'n Tad Diox. Mbi' nacque' rey che'n mèn nación Israel.

¹⁴ Látha, gunèe Jesús mdoo thib burr gaxte par neda. Mdub Jesús burr par ngòcque' no mdyaaque' no mdyubque' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez taandxè':

¹⁵ Ne'zyebte gu', mèn co' nac mèn ciuda Jerusalén. Hui' gu' nexa. Rey gu' ndele' ba'. No ndub rey gu' thib burr.

¹⁶ Per anon mtlo mqueltàa no myen' xin' mté'th Jesús Jesús, ne'nda'de myen' cuent cón nee di's con' co' mbli Jesús hora. Co'se' gunèe myen' ngro xban Jesús no mquée Jesús loo bé' par ngòc con' roo con' xèn loo Jesús, axta syare' mte' lezo' myen' no mda' myen' cuent le' ryete con' co' ngòc loo Jesús, mdyubque' di'sa cón che'n Jesús loo libr co' nac

xti's Diox. No tataaque' ngòca loo Jesús xalque' ndub di's loo libr co' nac xti's Diox.

¹⁷ Mèn co' ngure no Jesús co'se' ngurez Jesús Lars ro ye'r co'te' ngua ca's mèn thebol Lars no mblo xban Jesús thebol Lars làth mèn nguth, mèna mda' cuent cón che'n con' gunèe mèn mbli Jesús. ¹⁸ Por cona, ngro' rye mèna par ngua càa ned mèna Jesús tac mèna huen huen mda' cuent no gunèe mèna xal mbli Jesús yalguzye' roo yalguzye' xèn loo Lars.

¹⁹ Sya, mèn co' ngòc mèn xley' farise, ndxab mèna loo xtàa mèn:

—Ngolo gunèe gu'i, na. Yende cón gác na' li no na' mbi' ba'. Hui' gu' nexa. ¡Napló mèn ndoo nque xís mbi' ba'!

Ndxep mèn grieg ngue cua'n Jesús.

²⁰ Làth rye mèn co' ngua ciuda Jerusalén par cuez mèn Diox le'n huiz lnia, ngo ndxep mèn nación Grieg le'n ciuda Jerusalén. ²¹ Sya, mbií gax mèn nación Griega loo Lip co' nac mèn yèez Betsaid co' nac thìb yèezya' che'n làaz mèn galile. Nalyat mdè'f ro mèna. Ndxab mèna loo Lip:

—Tad Lip, nu' ndlya's blu' U' Jesús loo nu', yeys.

²² Sya, ngua ta' Lip cuenta loo Ndech. Le' sya, Lip ryop Ndech ngua neei loo Jesús. ²³ Sya, ndxab Jesús loo ryop myen'a:

—Mzinle' hor co'se' gác con' roo con' xèn loon, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxaal chol mèn loo izlyo' ndxè'. ²⁴ Nde niin tedib con' loo gu' co' nac thìb con' lìcpe': Chele' mèn ne'teyòode thìb quèe nzob triu loo yòo par gà'ba no lyena, taate yan' quèe nzoba. No ne'gà'bta par lyena. Per chele'i gà'b no lyena, huax nzob bin ta'i yiloa.

²⁵ Tac mèn co' ante ñee loon loo cón che'npe' mèn loo izlyo' ndxè' par ante ban mèn loo izlyo' ndxè', mèna yende mod yòo ban no Diox thidtene. Per mèn co' ndoo lezo' lá' rye con' ñee loon mèn loo izlyo' ndxè', co' nac con' co' nzo mod li mèn gan loo izlyo' ndxè par ban mèn loo izlyo' ndxè', mèna yòo ban noque' Diox thidtene yiloa. ²⁶ Chele' chol mèn lya's tyubdi's loon xal ñibe'en loo mèna, mèna ndxàal tyoo nque xísen par li mèna xal ndlin. No co'te' gon, tya go non mèn co' tyubdi's loon xal ñibe'en loo mèna. Chele' chol mèn tyubdi's xal ñibe'en loo mèna, le' sya, xuden Diox li par gác con' guryath no con' guryèn loo mèna.

Jesús ngue ta' cuent loo mèn xá mod gath Jesús.

²⁷ Tolo ndxab Jesús:

—Per nalle' ne'needen co'the con' lin. Imbe see teede lezon. No axta ne' ne' neen cón gaben. ¿Ché' taben loo xuden Diox: Pay, ftelá' U' daa loo con' gác loon nalle', cà'? Yende xàa. ¿Cón li gaben tataa? Por cona, ndalen loo izlyo' ndxè'.

²⁸ Más huen mna'b Jesús loo Diox xud Jesús. Ndxab Jesús:

—Pay, bli U' par gác con' roo con' xèn loo yub U' por cón chenen.

Sya, le'le' mbyèn thib di's loo bé' co' ndxab:

—Na mblile' par ngòc con' roo con' xèn loon por cón che'n lùu. No beren lin par gác con' roo con' xèn loon por cón che'n lùu tedib vez.

²⁹ Le' sya, mèn co' nziri' no Jesús mxac ngòc thib con'. Ndxep mèn ndxab:

—Gundii ngulàa.

Taandxep mèn ndxab:

—Tyè'. Peser thìb angl gunii loo Jesús.

³⁰ Sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Ne'mbyènte di's co' mbìn gu' ba' por cón chenen. Ndxel' leque', mbyèn di's ba' por cón che'n gu' par yila's gu' loon no loo cón chenen. ³¹ Tac nalle'que' mzin tiemp co'se' tyub rez cón che'n mèn co' naban loo izlyo' ndxè'. No nalle'que' mzin tiemp co'se' tyè'b jefpe' no ryo' xà' jefpe' che'n izlyo' ndxè' thìb lad loo mèn. ³² No co'se' yilo que' mèn daa loo thìb cruz, no xít too mèn cruz nasal' daa, yiloa daa li le' huax mèn tyal yila's loon par yòo mèn loo cón chenen.

³³ Tataa ndxab Jesús loo mèn par non mèn no ta' mèn cuent xá mod gath Jesús.

³⁴ Per ale le'le' mcàb mèn co' nziri' loo Jesús. Ndxab mèn:

—Co'se' ndlab nu' loo libr co' nac ley co' mxo'f Moisés loo nu', libr ndlu' loo nu' le' Crist banque' thidtene. ¿Xá mod mbezl le'lùu co' mbez leque lùu nac mbi' co' mbi'th yáal loo izlyo' ndxè' xal ndxáal chol mèn, lùu yiche loo thìb cruz, sya? ¿Chóxe' mbezl nac lùu, lùu co' mbez nac mbi' co' mbi'th yáal loo izlyo' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo', sya?

³⁵ Sya, ndxab Jesús loo mèna:

—Láth be' nzon làth gu', ngue lin par tyub xnìi yéc gu' no par tyub xnìi lezo' gu' loo cón che'n Diox. Per taandxepte tiemp be' nzon làth gu'. Làth xtau'a, fque tee ban ndac gu' loo cón chenen xal ngue niin loo gu' ndxè, daa co' ndli par ndyub xnìi yéc gu' no par ndyub xnìi lezo' gu' loo cón che'n Diox. Tac ne'stre'fque' tlo que tee ban gu' loo cón che'n xab izlyo' co' nac xal yál'cuau loo gu'. Tac mèn co' nque tee ban loo cón che'n xab izlyo' nac xal

mèn co' ndyee loo yál'cuau. No ne'ñeede mèna pá ned nda mèna. ³⁶ Cona, ngue niin loo gu': Láth be' nzon làth gu', gola's gu' loon, daa co' ndli par tyub xnìi yéc gu' no par tyub xnìi lezo' gu' loo cón che'n Diox.

Ngolo tataa ndxab Jesús di's loo mèna, xexte mdyon' Jesús loo mèna. Ndyàa Jesús.

Trè' ndlu' chonon thidtene ne'ngala'ste mèn nación Israel cón che'n di's co' ndyoodi's Jesús loo mèn.

³⁷ Per mastale' mblile' Jesús huax yalguzye' loo mèna, ne'ngala'ste mèna loo Jesús no loo con' co' mbli Jesús. ³⁸ Thìb mod no tedib mod mquinque' mdyaa di's, no ngòcque' di's, no mdyubque' di's xal mbez di's co' gunii Sayi co' mde'th di's co' ndxab Diox, di's co' mbez:

Tad, ¿chó mèn nac mèn co' ngola'sle' di's co' gunee U' loo nu' co' ndxable' nu' loo mèn, à'? No ¿chó loo mèn mblu'le' Tad rye loothe con' co' nzo la's nii Tad no con' co' nzo la's ya' Tad, à'?

³⁹ Por cona, ne'ngácte mèna ngala's mèna loo Jesús no loo cón che'n Jesús xal mde'th Sayi di's co' ndxab Diox co' mdub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez:

⁴⁰ Diox mbli ngòc mèna xal mèn sieu loo cón che'n Diox. No mbli Diox ngòc mèna mèn naad no mèn nguud par ne'hui'de mèna con ngudloo mèn no ne'ten'te mèn di's, ne' ne' yaa'd di'sa le'n lezo' mèna. Ne' ne' yòo mèna loo cón chenen tedib vez par teyaquen mèna xal thìb mèn yíiz.

⁴¹ Di'sa gunii Sayi tac gunée Sayi con' roo con' xèn cón che'n Jesús. Con'a, gunii Sayi cón che'n Jesús, ne.

42 Per mastale' tataa mde'th Sayi cóñ che'n mèna, anze'f thib mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel ngola's loo Jesús no loo cóñ che'n Jesús. Per inda'de mèna cuent loo xnaa loo xtàa mèn tac nzyeb mèna co' chug mèn xley' farise mèna le'n sinagog. **43** Más nda' gust lezo' mèna ndxàc con' guryath no con' guryèn loo mèna por cóñ che'n xtàa mèna leque yòo lezo' mèna mod co' li Diox par gàc con' guryath no con' guryèn loo mèna.

*Tré'ndlu' le'di's co'ndyoodi's Jesús li par tyub rez
cón che'n mèn loo mèn loo izlyo' ndxé' yiloa.*

44 Ngoloa, cabii gunii Jesús loo mèn tedib vez. Ndxab Jesús:

—Mèn co' tyal yila's loon, iante loon yila's mèna. Ndxé'leque', mèna yila's loo Diox xuden co' mtel' daa loo izlyo' ndxé'. **45** Mèn co' ngue hui' loon nalle', mèna ngue hui' loo xa' co' mtel' daa, ne, nalle'que'. **46** Daa co' nac xa' co' ndli par ndyub xnìi yéc mèn no par ndyub xnìi lezo' mèn loo cóñ che'n Diox, daa mbal yáal loo izlyo' ndxé' par gàca loo mèn le' mèn co' tyal yila's loon, ne'que tee bante mèna loo co' nac xab izlyo' co' nac xal yál'cuautúb. **47** Per chele' chol mèn ndyal gòn di's co' ndyoodizen, no ale ndri'th nza mèn di's co' mbezen, ne'gàcte daa mèn co' quexù' mèna. Tac daa ne'ngalte loo izlyo' ndxé' par quexù'en mèn. Ndxé'leque', ndalen no nzolen loo izlyo' ndxé' par telá'en mèn loo con' ryes. **48** Le' mèn co' mblo' too daa thib lad no nteri'th nza mèn di's co' ndyoodizen, nzoque' thib xa' co' tub rez cóñ che'n mèna. Leque di's co' mdoodizlen loo mèn, leque di'sa li

par tyub rez cóñ che'n mèna loo mèna co'se' gàc huiz co' gàc lult tiemp loo izlyo' ndxè'. ⁴⁹ Daa indyoodi'ste xal neete lezon. Ndxe'leque', xuden co' mtel' daa, xuden mnibe' loon cóñ che'n co' ndxàal gaben loo mèn no cóñ che'n co' ndxàal lu'en loo mèn. ⁵⁰ Naneen no ndan cuent le' mèn co' li xal ñibe' xuden Diox loo mèn, mèna yòò ban noque' xuden Diox thidtene. Cona, ngue niin loo gu': Le' ryete con' co' ndyoodizen loo mèn, ndyoodizena xal ñibe' xuden loon par tyoodizena loo mèn.

13

Jesús mtech nii myen' xin' mté'th Jesús.

¹ Co'se' ngòc huiz co' ngòc huiz vispr che'n lni pasc, Jesús nonle' mzinle' tiemp ryo' Jesús loo izlyo' ndxè' par bii Jesús loo Diox xud Jesús. Jesús mque'que' lezo' ñièe Jesús myen' xin' mté'th Jesús co' nziri' loo izlyo'. Huiza mblu' Jesús loo myen', lìcque', mque' lezo' Jesús myen' axta plóthe.

²⁻⁴ Látha, Mebizya ndoole' par mbli Mebizya ngulàa xtùuz ye'rsin' le'n lezo' Jud, xgan' Mon Iscariot, par cua'n Jud mod par ta'xù' Jud Jesús loo mèn. Per Jesús naneeque' le' Jesús ngro' loo Diox. No nonque' Jesús le' Jesús bere bii loo Diox tedib vez. No nonque' Jesús le' Diox xud Jesús mnibe' loo Jesús gáp Jesús rye loothe con' la's nii Jesús no la's ya' Jesús yiloa. Con'a, láth co'se' ngue yuhua rsè Jesús con myen' xin' mté'th Jesús, chàa, ngo too Jesús loo mes. Mteche Jesús thìb cua' xab Jesús co' noc Jesús. No mtedó' Jesús thìb tuay rlan' Jesús.
⁵ Ngoloa, mblo Jesús nít le'n thìb bandej. Mtlo Jesús, mtech Jesús nii myen' xin' mté'th Jesús. No

mtecui's Jesús nii myen' con tuay co' mtedó' Jesús rlan' Jesús.

⁶ Per co'se' nde tech Jesús nii Mon Pedr, Mon Pedr ndxab loo Jesús:

—Tad, ¿U' tech niin, à? ¡Pà tan niin tech U'!

⁷ Jesús mcàb loo Mon Pedr. Ndxab Jesús:

—Aa, na tech niil pues. Lùu ne'ta'de cuent no ne'ñeedel cón ngue li nonl nalle'. Per axta yiloa syare' ta'l cuent cón ndli ngue techen niil nalle'.

⁸ Pedr ndxab loo Jesús:

—Tad, ne'taden lugar tech U' niin thidtene.

Jesús mcàb loo Pedr. Ndxab Jesús:

—Chele' daa ne'techte niil, Pedr, ne'gàcte con' co' nac chenen che'nل.

⁹ Sya, ndxab Mon Pedr loo Jesús:

—Tad, chele'i tataa nac, ne'techte U' ante niin sya, xàa. Ndxab Jesús:

¹⁰ Jesús ndxab loo Pedr:

—Le' xa' co' diz ngod, xa'a inquinte gad tedib vez. Ante nii xa' no maste na, nquin yech tac dipte lad xa' nambìique'. Gu' nambìique' mastale' iryede gu' nambìi.

¹¹ Tataa ndxab Jesús loo myen' le' myen' inambìide rye tac Jesús naneeque' chó myen' nac co' ta'xù' Jesús loo mèn.

¹² Ngolo mtech Jesús nii rye myen', mdoc Jesús xab Jesús tedib vez. Mbere Jesús, mdub Jesús loo mes. Ndxab Jesús loo myen':

—¿Ché' inda'de gu' cuent cón ndli mtechen nii gu', à', ey? Indxòn ndacte gu'i, ¿lé'? ¹³ Gu' mbez loon: Nac daa maistr gu' no nac daa Tad gu'. No yende cón niin loo gu' nacque' daa maistr gu' tac

nac daa maistr. ¹⁴ Per chele' daa co' nac Tad no maistr gu' mtechén nii gu', gu' ne, ndxàal tech nii thib xtàa gu' no nii tedib xtàa gu'. ¹⁵ Tac con' co' mblin par mtechén nii gu' nac co' mblu'en loo gu' par li gu' leque con' loo xtàa gu' xal mblin mtechén nii gu'. ¹⁶ Lìca, na ngue nii thib con' loo gu': Yende mod más ñibe' thib moz loo patrón moz. Lomisque' ne, yende mod más ñibe' thib xa' co' ndli mandad loo xa' co' ñibe' loo xa' co' ndli mandad. ¹⁷ Chele' gu' ta' cuent no nonque' gu' con' mblin loo gu' no li gu' loo xtàa gu' xal mblin loo gu', huen nda gu'.

¹⁸ Ingue toodisten cón che'n ryete gu'. Na na-neeque' no ndan cuent xá ñaa gu' co' mcuin. Per ndxàc con' ndxè' loon par ngòcque' no mdyubque' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez: Le' thib gu' co' ngue yuhua non thidte yen', no co' ngue yu non thidte yen', gu'a nac thib ngolo ngola's chenen. ¹⁹ Thidtene ngue niin con' ndxè' loo gu' nalle' par co'se' zin hor gàca loon, gu' li la's le' daa nac merpe' Tad gu'. ²⁰ Lìca, na ngue nii loo gu': Le' mèn co' tyal yila's loo myen' co' tel'en par yòo mèna loo cón chenen, mèna yila's loon. No mèn co' tyal yila's loon, mèna tyal yila's loo xa' co' mtel' daa.

Jesús ngue ta' cuent loo mèn le' Jud ta' xu' Jesús loo mèn.

(Mt. 26.20–25; Mr. 14.17–21; Lc. 22.21–23)

²¹ Ngolo tataa mdoodi's Jesús di'sa loo myen' xin' mté'th Jesús, ne'ñeede Jesús cón li Jesús. Tac mxon' lezo' Jesús. No nda ndye'th lezo' Jesús. Sya, más nalì mda' Jesús cuent loo myen' xin' mté'th Jesús. Ndxab Jesús:

—Lìcpe' ba'i, na nii loo gu': Le' thib gu' co' nzo làth gu' ndxè' nalle' ta'xù' daa loo mèn.

²² Sya, mbui' myen' xin' mté'th Jesús loo thìb xtàa myen' no loo tedib xtàa myen' tac ne'nda'de myen' cuent chó myen' nac co' ta'xù' Jesús loo mèn. ²³ Per thìb myen' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' ñèe Jesús, myen'a nzo bda' lad Jesús co'se' ngue yuhua rsè Jesús con myen'. ²⁴ Sya, mbli Mon Pedr señ loo myen'a par ñibdi's myen'a loo Jesús chó myen' nac myen' co' ndxab Jesús le' myen' ta'xù' Jesús loo mèn. ²⁵ Sya, sate más mxyo'f bda' gax myen'a loo Jesús par ñibdi's myen' loo Jesús. Ndxab myen':

—Tad, ¿chó nu'i, à'?

²⁶ Jesús mcàb loo myen'a. Ndxab Jesús:

—Hui' nexa. Daa tegaz thìb le' pan le'n cald. No loo xa' co' tan thìb le' pana, xa'ai.

Tataaque' mbli Jesús. Mtegaz Jesús thìb le' pan le'n cald. No mda' Jesús pana loo Jud Iscariot, xgan' Mon. ²⁷ Le' sya, texal nduhua Jud thìb ro pana, ndoole' Mebizya ngulàa Mebizya le'n lezo' Jud. Sya, ndxab Jesús loo Jud:

—Con' co' nzo lezo'l par lil, lueg lueg blii. ²⁸ Per nec thìb myen' co' nzi yuhua no Jesús loo mes, ne'ñeede myen' no ne'ta'de myen' cuent chonon ale tataa ndxab Jesús loo Jud. ²⁹ Ndxep myen' mbli xtùuz por nzo ya' Jud bols co' ndxòosua' tmi, por cona mbli myen' xtùuz tataa ndxab Jesús loo Jud: Fxi con' naquin na' co'se' gáal Iní, o: Fta' ndxep centav càa mèn prob.

³⁰ Texal ngolo nduhua Jud thìb ro pana, xexte ngro' Jud par fuer. Hor co'se' ngro' Jud par fuer, hora nde làale' yál' izlyo' huiza.

Jesús ngue ta' cuent loo myen' xin' mté'th Jesús cón che'n yalñibe' cub.

³¹ Texal ngolo ngro' Jud, Jesús ndxab loo myen' xin' mté Jesús: |

—Nalle' nac tiemp co'se' lu'en con' roo con' xèn co' nac cóñ chenen, daa co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè'. No li Diox gác con' roo con' xèn cóñ che'n Diox loon. ³² No chele' daa, co' mbal yáal loo izlyo' ndxè' xalque' ndxáal chol mèn loo izlyo' ndxè', lu' con' roo no con' xèn cóñ che'n Diox loo mèn nalle', le' sya, Diox, ne, lu' loo mèn con' co' nac con' roo no con' xèn co' nac cóñ che'npe' daa co' nac xgan'pe' Diox. Naba'leque' lu' Diox loo mèn con' co' nac con' roo no con' xèn co' nac cóñ chenen. ³³ Gu' co' nac xal xin' bix daa, thidtene niin loo gu' nalle': Ya ne'tolode go non gu'. Gu' cua'n daa. Per xalque' nac di's co' ndxaben loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, leque di'sa ngue niin loo gu' nalle': Co'te' biin, gu' ne'gácte yòò nalle'que'. ³⁴ Daa ngue tan' tedib di's co' ngue ñibe'en loo gu' co' nac yalñibe' cub co' ngue ñibe'en loo gu' par li gu'i: Fque' lezo' gu' gunèe gu' thìb xtàa gu' no tedib xtàa gu' xalque' mque'que' lezon ñèen gu', ndee. Tataaque' ndlyazen fque' lezo' gu' ñèe gu' thìb xtàa gu' no tedib xtàa gu' xalque' ngue lezo' gu' ñèe gu' gu', ndee. ³⁵ Chele' gu' nque'que' lezo' ñèe gu' thìb xtàa gu' no tedib xtàa gu', sya, ryete mèn izlyo' ta'que' cuent le' gu' nac xin' mté daa. |

Jesús ngue te'th le' Pedr cà di's cóñ che'n Jesús loo mèn.

(Mt. 26.31–35; Mr. 14.27–31; Lc. 22.31–34)

³⁶ Sya, mnibdi's Mon Pedr loo Jesús. Ndxab Mon:
—Tad, ¿páxe' ya U'? ¿Chonon tatua' mbez U', à'?

Jesús mcàb loo Pedr. Ndxab Jesús:

—Co'te' biin, lùu yende mod tyoo nque xísen
nalle'. Per yiloa lùu tyoo nqueque' xísen.

³⁷ Sya, ndxab Pedr loo Jesús:

—Tad, ¿chonon ngue li U' xtùuz ne'gácte daa too
nque'en xís U' nalle', à'? Daa ngòc nable' par gath
daa por cón che'n U' chele'i naquin, Tad.

³⁸ Per Jesús le'le' mcàb loo Mon Pedr. Ndxab
Jesús:

—¿Ché', lìcque', mnibe'l loo lezo'l gathl por daa,
cà', Pedr? Lìcpe' ba'i, na ngue nii lool: Ndoore'
cuezèe nguiidtee lé' nguiidtee yál' nal yál', lùu cà
di's daa son vez loo mèn nal yál'.

14

*Jesús ngue lu' loo mèn nac Jesús xal thìb ned par
yòo ban no mèn Diox.*

¹ Ne'xon'te lezo' gu'. Blec see tee lezo' gu'. Ne'
ne' ya ye'th lezo' gu'. Chele' gu' ndxela's loo Diox,
gola's gu' loon, ne. ² Tac liz xuden co' ndub loo bé'
anze'f thìb lugar nzo co'te' yòo ban mèn. Chele'i
intataade nac, axta ne' ne' nguiidtee yál' nal yál'.
Cona, ngue niin loo gu': Daa biique' par ga li
na'ben co'te' yo gu'. ³ No co'se' yilo biin no yilo li
na'ben co'te' yo gu', beren, galen tedib vez par gal
xin gu' par gàca le' co'te' gon, gu', ne, yo no daa.
⁴ Gu' nonque' co'te' biin no non gu' ned biin.

⁵ Ndxab Max loo Jesús:

—Tad, nu' ne'ñeede ned co'te' bii U'. ¿Xá mod
ndly'a's U' ta' nu' cuent no ñee nu' neda, sya?

⁶ Jesús mcàb. Ndxab Jesús loo Max:

—Daa nac xal thìb ned nalìpe' co' ndxòo loo bé' co'te' nzo Diox. No daa nac xa' co' ndyoodi's di's co' nac lìcpe'. No nac daa xa' co' ndli par yòo ban no mèn Diox thidtene. Tac ante por cón chenen gác mèn yòo mèn co'te' nzo xuden Diox. ⁷ Chele' gu' ndlibe'que' daa co' huen huen no nda' gu' cuent cón chenen, gu' ndlibe'que' xuden Diox, ne. Nalle'que' ngue libe' gu' xuden Diox. No ngue hui' gu' xal ñaa loo xuden Diox.

⁸ Sya, ndoole' Lip mcàb. Ndxab Lip loo Jesús:

—Tad, blu' U' xud U' loo nu' no fta' U' lugar hui' nu' loo xud U' no con cona'te ne'tolode ñee nu' loo U' blu' U' xud U' loo nu'.

⁹ Jesús mcàb loo Lip. Ndxab Jesús:

—Lip, ne' pól ndxàc ngue tee non gu'. No ¿axta nalle' tarte libe'l daa co' huenleque', cà'? Mèn co' ngue hui' loon, mèna ngue hui' loo xuden, ne. ¿Chonon mbezl loon: Blu' U' xud U' loo nu', sya? ¹⁰ ¿Ché' axta nalle' idxela'stel le' ryop nu' xuden thidte nac no nzon loo xuden no xuden nzo loon, cà'? Le' di's co' ndyoodizen loo gu' na, indyoodistena loo gu' xal nee lezon. Per xuden co' nzo ban no daa no co' nzo loon, xuden ndli par ndlin zin' co' neepe' lezo' xuden par lin. ¹¹ Gola's gu' loon le' ryop nu' xuden thidte nac. Nzón loo xuden no xuden nzo loon. Chele' gu' ne'gácte yila's cón ngue niin loo gu' ndxè', gola's gu' loon por cón che'n leque zin' co' ndlin no por mod co' ndxàpen. ¹² Lìcpe' ba'i, na ngue nii loo gu': Mèn co' ndyal ndxela's loon, mèna li con' ndlin. No li mèna más con' roo con' xèn leque con' ngue lin tac daa biique' co'te' nzo xuden par lin le' gu' li con'a. ¹³ Ryete con' ña'b gu' loo xuden Diox ante por lèen, na lique'

con'a par gàca loo gu' no par lu'en loo mèn con' roo
 con' xèn co' ndlin por cón che'n xuden Diox, daa co'
 nac xgan' Diox. ¹⁴ Daa lique' chol con' co' ña'b gu'
 por cón che'n lèen par gàca loo gu'.

*Jesús mcàbgòn loo mèn le' Jesús tel' Xpii Natú' loo
 mèn loo izlyo'.*

¹⁵ Chele' gu', lìcque', nque' lezo' ñèe gu' daa,
 ftubdi's gu' no bli gu' con' ñibe'en loo gu'. ¹⁶ Le'
 sya, daa ña'b loo xuden Diox tel' xuden Diox tedi
 xa' co' lyath no gu' no co' tegán lezo' gu'. Xa' co'
 xuden tel' nac Xpii Natú' co' inquediide. Xuden
 tel' Xpii Natú' par yo no Xpii Natú' gu' thidtene.
¹⁷ Per loo mèn co' más ndli par nzi tee ban mèn
 loo cón che'n xab izlyo', loo mèna yende mod yòo
 Xpii Natú'. Tac yende mod hui' mèna no yende
 mod libe' mèna Xpii Natú'. Per gu' nda'le' cuent no
 ndlibe'que' gu' Xpii Natú' tac nzo nole' Xpii Natú'
 gu'. No toloque' yo no Xpii Natú' gu' thidtene.
¹⁸ Ne'lá'ya'den gu' no ne'tan'ten gu' xal thìb ftyà'f,
 ey. Daa bere gal loo gu' tedi vez. ¹⁹ Taaplátē huiz
 be' ngue hui' mèn co' ne'ndalte ngala's loon loon.
 Yiloa ya ne'hui'de mèna loon. Per gu' bereque' hui'
 loon tac nabanke' daa. No por cona, gu' banque',
 ne. ²⁰ Co'se' gàc huiza, gu' yila's no li la's gu' le' daa
 nzoque' loo xuden no le' gu' na, nzoque' loon no
 nzoquen loo gu', ne. ²¹ Le' mèn co' non no nda' mèn
 cuent cón nac co' ñibe'en loo mèna, no ndyubdi's
 mèna co' ñibe'en loo mèna, mèna nac mèn co' nque'
 lezo' ñèe daa. Mèn co' nque' lezo' ñèe mèn daa,
 xuden Diox nque' lezo' ñèe Diox mèna, ne. No daa
 nque' lezo' ñèen mèna. Por cón che'n Xpii Natú',
 lu'en cón chenen loo mèn co' nque' lezo' ñèe daa.

22 Sya, ndoole' Jud co' inacte Iscariot. Ndxab Jud
loo Jesús:

—Tad, ¿cón gàc? ¿Chonon ante loo nu' lu' U' cón
che'n U' por cón che'n Xpii Natú' no ne'l'u'de U' cón
che'n U' loo mèn co' alithe nzi tee ban loo cón che'n
xab izlyo', à'?

23 Jesús mcàb loo Jud. Ndxab Jesús:

—Mèn co' nque' lezo' ñèe daa, mèna ndyub nza
di's co' mbezen loo mèna, no ndyubdi's mèna di's
co' mbezen loo mèn. Lomisque', que' lezo' xuden
ñèe xuden mèna, ne. Le' sya, ryop xud nu' yòò
ban no mèna. **24** Per mèn co' inque'de lezo' ñèe
daa, mèna nteri'th di's no nteri'th nza mèna di's
co' ndyoodizen loo mèna no indyubdi'ste mèna
di's co' mbezen loo mèna. Hui' gu' nexa. Di's co'
ndyoodizen loo gu', le'i inacte co' ñibe'pe'en loo gu'
cón che'npe'en. Ndx'e'leque', di'sa nac co' mnibe'
xuden Diox co' mtel' daa par tyoodizena loo gu'.

25 Ngue niin ryete di's ndxè' loo gu' láth be' nzo
non gu' nalle', ey. **26** Per Xpii Natú' co' tel' xuden
loo gu' por cón che'n daa, Xpii Natú'a lyath no gu'.
No tegán Xpii Natú' lezo' gu'. No lu' Xpii Natú'
ryethe cón chenen loo gu'. No li Xpii Natú' par te'
lezo' gu' ryete con' co' guniilen loo gu' láth mque
tee non gu'.

27 Nase ndyàan no ngue niin Diox loo gu'. Per
mastale' ndyàan, ndlyazen le' gu' cue ban rye nda
gu' no rye ndye'th gu' làth xtàa gu'. Lomisque',
lin par que tee ban gu' rye nda gu' no rye ndye'th
gu' làth xtàa gu'. Per ne'lidena loo gu' xal ndxàca
loo mèn co' alithe nque tee ban loo izlyo' co' pente
nxec ñèe xtàa mèn. Ne'xon'te lezo' gu'. Blec see tee
lezo' gu'. Ne' ne' ya ye'th lezo' gu'. Ne' ne' zyeb gu'.

²⁸ Gu' mbìnle' le' daa guniile' loo gu' le' daa biique' loo xuden Diox. No yiloa beren, galen tedib vez par go non gu'. Chele' gu', lìcque', nque'que' lezo' ñèe gu' daa, le' sya, huen ngyan' lezo' gu' no ndac lezo' gu' co'se' mbìn gu' le' daa biique' loo xuden Diox tac xuden más ñibe' leque daa. ²⁹ Thidtene ngue niin con' ndxè' loo gu' ndooore' tyactìi daa no gath daa no ryo xban daa par co'se' gàca loon, yila's gu'i no tolo gàp gu' yalxla's loon yiloa.

³⁰ Per nalle' ya ne'tolode toodi's non gu' arid tac ndele' xa' co' ñibe' loo mèn co' alithe nzi tee ban loo izlyo' ndxè'. No yende chó derech ndxàp xa' co' ñibe' loo mèn loo izlyo' par ñibe' xa' loon. ³¹ Per mastale' yende chó derech ndxàp xa' par ñibe' xa' loon, ndxàalque' tataa gàca loon par ñee mèn izlyo' no ta' mèn izlyo' cuent le' daa nque'que' lezo' xuden Diox no ñee mèn izlyo' le' daa ndyubdizque' no ndliquen xal ñibe' xuden loon. Goo too gu'. Ya' gu' ndyaa na' trè', ey.

15

Jesús mtetac loo mèn cóñ che'n Jesús xal thìb xan' lus uv.

¹ Nde niin thìb con' loo gu', ey: Daa nac xal thìb xan'pe' lus uv. Le' xuden na, nac xal mèn co' ndli zin' loo lus uv no xal mèn co' nquenap lus uv. ² Ryete mèn co' nzo loo cóñ chenen co' indyubdi'ste loon no co' indlide con' co' ñibe'en, mèna nac xal lus uv co' nxyòod loo co' inda'de xlè. Xuden Diox co' xà' mèna loon no co' too xuden Diox mèna loon xal co'se' ncho' mèn xòod lus uv co' inda'de xlè. Per ryete mèn co' nac xal lus uv co' nxyòod loo co' nda' xlè, xuden Diox tolo li par

gàc mèna mèn co' li xal ñibe' Diox no xal ndlya's Diox li mèna xal co'se' ndli lan' mèn xòod lus uv no ntembìi mèn xòod lus uv par ta' lus uv más xlè. ³ Per ndxe'leque', part cóن che'n gu', gu' ngro xà'le'loo cón che'n xab izlyo' no loo cón che'n co' nac chol costumbr no loo chol con' ye'rsin' tac di's co' mdoodizlen loo gu'a nguaa'd nza gu' no le'n lezo' gu' par mden' gu' no li gu' co' mnibe'en loo gu' li gu'. ⁴ Thidteneque' fque tee ban gu' loo cón chenen. Le' daa na, thidteneque' que tee ban no gu', ne. Tac thìb xòod lus uv yende mod ta' xlè chele' xòod ne'xyòodte loo lus uv. Lomisque' mod, yende mod li gu' con' ñibe'en loo gu' no co' ndlyazen li gu' chele' gu' thidteneque' ne'tolode que tee ban ante loo cón chenen.

⁵ Daa nac xal thìb xan' lus uv. Le' gu' na, nac xal ram lus uv. Mèn co' thidteneque' tyal par que tee ban mèna ante loo cón chenen no thidte que tee ban non mèna, mèna lique' co' ñibe'en loo mèna. No li mèna con' ndlyazen li mèna xal thìb xòod lus uv co' nda' huax xlè. Cona, ngue niin loo gu': Yende mod gác gu' li gu' xal ñibe'en loo gu' no con' ndlyazen li gu' chele' gu' ne'que tee bante ante loo cón chenen. ⁶ Mèn co' ne'tyalte par thidteneque' que tee ban mèna loo cón chenen, mèna co' xà' Diox no co' too Diox mèna loon no loo cón chenen. No que tee lux mèna loo cón chenen xal thìb xòod lus uv co' mcho' par biiz xòod lus uva. Yiloa, tecua' mèn xòod lus uva loo quìi par yol xòod loo quìi.

⁷ Chele' gu' thidteneque' que tee ban loo cón chenen no ne'yathla'ste gu' con' co' mblu'en loo gu' par li gu'i, bna'b gu' ryete con' ndlya's gu' loo xuden Diox. Sya, xuden Diox li par que no gu'

con' co' ña'b gu'. ⁸ Loo xuden Diox ndxàc con' guryath no con' guryèn co'se' huen huen ndli gu' ryethe con' co' ñibe' xuden Diox loo gu' par li gu'i no con' co' ndlya's xuden Diox li gu'. Le' sya, tataa mod ndlu'gu'le'gu', lìcque', nac xin' mté'thpe' daa. ⁹ Daa anze'f nque' lezo' ñèen gu' xalque' nque' lezo' xuden Diox ñèen xuden Diox daa. Texal nque' lezon ñèen gu', tataa ftubdi's gu' loon no bli gu' con' ñibe'en loo gu', ey. ¹⁰ Chele' gu' tyubdi's loo di's co' ñibe'en loo gu', tataaque' thidtene que' lezon ñèen gu'. Tac xalque' ndyubdizen loo di's co' ñibe' xuden loon, tataaque' xuden thidteneque' nque'que' lezo' ñèen xuden daa.

¹¹ Taandxè' ngue toodiz non gu' par tyac lezo' gu' con daa no loo cón chenen. No tataa mod thidtene xyo'f nde' xyo'f ndla' lezo' gu' no yan' gust lezo' gu' por cón chenen axta plóthe. ¹² Di's co' ngue ñibe'en loo gu' par li gu' nac con' ndxè': Ndlyazen le' gu' que' lezo' ñèe gu' thib xtàa gu' no tedib xtàa gu' xalque' nque' lezon ñèen gu'. ¹³ Yende thib mbi' loo izlyo' co' nque' tìn' lezo' ñèe xtàa axta gath mbi' por xtàa mbi'. Con'a nee di's, lìcque', anze'f nque' lezo' mbi' ñèe mbi' xtàa mbi' chele' mbi' li tataa. ¹⁴ Gu' ndxàc amiu daa co' nazin' daa chele' gu', lìcque', li co' ñibe'en loo gu'. ¹⁵ Ya ne'tolode bezen loo gu' xal mbez mèn loo thib moz tac moz ne'ñeeede cón li patrón moz. Per nalle' más huen bezen loo gu' nac gu' amiu daa co' anze'f nazin' daa tac daa mda'le' cuent loo gu' cón che'n ryete con' xal gunee xuden Diox loon par niina loo gu'. ¹⁶ Inacta le' gu' mcui daa. Ndxè'leque', daa mcui gu'. No mtan'en di's loo gu' par ya li gu' ryethe con' co' mnibe'en loo gu'. Loo con' co' mnibe'en loo gu'a, gàc gu' loon xal thib

yaa xlè co' nda' xlè ndac. Por cona, mcuilen gu' par thidteneque' li gu' con' ndac co' mnibe'en loo gu' li gu'. Chele' gu' tataa li, le' sya, xuden li par que no gu' ryethe con' co' ña'b gu' loo xuden por lèen. ¹⁷ Con' ndxè' nac co' ñibe'en loo gu', ey: Ndlyazen le' gu' que' lezo' ñèe gu' thib xtàa gu' no tedib xtàa gu'.

Jesús ngue ta' cuent loo myen' xin' mté'th Jesús le' mèn izlyo' ndxòo xyàn lezo' ñèe mèn Jesús no ndxòo xyàn lezo' mèn ñèe mèn myen' xin' mté'th Jesús.

¹⁸ Chele' mèn co' alithe nque tee ban loo izlyo' ndxòo xyàn lezo' ñèe mèn gu', gu' naneeque' no nda' gu' cuent le' mèna ner ngòo xyàn lezo' gunèe mèna daa ndoore' yòo xyàn lezo' mèna ñèe mèn gu'. ¹⁹ Chele' gu' be' nac mèn co' nzi tee ban loo cóñ che'n xab izlyo', le' sya, mèn co' nzi tee ban loo cóñ che'n xab izlyo', que' lezo' ñèe mèna gu' xalque' nque' lezo' mèna ñèe mèna xtàa mèna. Per com le' daa mcui gu' làth mèn co' nzi tee ban loo cóñ che'n xab izlyo', ;lé'?, cona, mèn co' alithe nzi tee ban loo cóñ che'n xab izlyo' ndxòo xyàn lezo' mèna ñèe mèna gu' tac gu' ya inzi tee bante loo cóñ che'n xab izlyo' xal mèna. ²⁰ Fte' lezo' gu' xal nac di's co' guniilen loo gu': Yende nec thib moz co' más ñibe' loo patrón. Cona, ngue niin loo gu': Chele' mèn mdub ngu's daa no ndoo nque mèn xisen par guth mèn daa, tub ngu's mèn gu' no tyoo nque mèn xis gu' par guth mèn gu', ne. Lomisque' ne, chele' mèna mdyubdi's di's co' mblu'en loo mèna, tyubdi's mèna di's co' lu' gu' loo mèna. ²¹ Ryete con'a li no mèn gu' ante por cóñ chenen no maste

tac indlibe'de mèna xuden co' mtel' daa loo izlyo' ndxè'.

²² Yende chó dol ngàp mèna loo Diox chele' daa ne'ngalte loo izlyo' par mdoodiz non mèna. Per nalle' yende mod gol' mèna di's loon no quedìi mèn daa le' mèna indxàpte dol. ²³ Lomisque' ne, mèn co' ndxòo xyàn lezo' ñèe mèna daa, mèna ndxòo xyàn lezo' ñèe mèna xuden Diox. ²⁴ Yende chó dol ngàp mèna chele' mèna nda' cuent no mden' mèna cón mblin. Tac con' co' mblin loo mèn tarte li nec thib mèn co' naban loo izlyo' ndxè'. Per mèna gunèeque' con' co' mblin. Per mastale' gunèe mèna con' co' mblin, ale le'le' ndxòo xyàn lezo' mèna ñèe mèna daa no ndxòo xyàn lezo' mèna ñèe mèna xuden Diox. ²⁵ Per ndxàc con' ndxè' loon par gàcque' no tyaaque' no tyubque' di's xal ndxab di's co' ndub loo libr co' nac ley co' mxo'f Moisés loo mèn. Di'sa mbez:

Ale ngòo xyàn lezo' mèn gunèe mèn daa. No ale yende con' ngue lin loo mèn par yòo xyàn lezo' mèn ñèe mèn daa.

²⁶ Daa tel' Xpii Natú' loo gu' xal ñibe' xuden Diox loon. Xpii Natú'a indyè'de. Lyath no Xpii Natú' gu' no tegán Xpii Natú' lezo' gu'. Co'se' yi'th Xpii Natú' co' tel'en loo gu', Xpii Natú' tolo tyoodi's no gu' cón chenen. No ta' Xpii Natú' cuent loo gu' cón chenen. ²⁷ Le' sya, gu' ta' cuent loo mèn no tyoodi's no gu' mèn cón chenen tac gu' ngo noque' daa axta co'se' nerleque' mtlon mque tee tan cuent loo mèn loo izlyo' ndxè' no mdoodizen cón chenen loo mèn loo izlyo' ndxè'.

16

¹ Ngue niin con' ndxè' loo gu' par ne'gàc chopte

lezo' gu' no par ne'tyoo xà'de lezo' gu' por cón chenen. ² Gàca loo gu' le' mèn co' chug gu' no tè'b mèn gu' no co' too mèn gu' le'n sinagog mèn. No axta zin thib huiz no zin thib ze gab chol mèn le' mèna ngue li thib zin' ndac loo Diox por guth mèn gu'. ³ No li mèna con' ndlya's mèna con gu' tac mèna thidteneque' indlibe'de xuden Diox. Ne' ne' inda' mèna cuent cón che'n xuden Diox. No ne' ne' indlibe' mèna daa. ⁴ Ngue niin con' ndxè' loo gu' par co'se' zin hora no zin huiz co'se' co' chug mèn gu' le'n sinagog, te' lezo' gu' le' daa guniile' cón che'n co' gàc loo gu'.

Trè' ndlu' cón che'n zin' co' ngue li Xpii Natú' loo mèn loo izlyo'.

Ne'ngniiden con' ndxè' loo gu' co'se' nerleque' mtlon mdoodizen loo gu' tac daa nzo noque' gu'. ⁵ Per nalle' daa bii par go non xa' co' mtel' daa. No nec thib gu' indyóode chonon niin biin, ndyaquen. No nec thib gu' ne'nibdi'ste loon: ¿Pá ya U', à', Tad? ⁶ Per nalle' ndyaquen tac guniin loo gu' le' daa bii loo xa' co' mtel' daa, nden'en le'n lezon nxi lezo' gu'. ⁷ Lìcque' nac co' ngue niin loo gu' ndxè', ey. Por part cón che'n gu', más huen gàca loo gu' ndyàan. Tac chele' daa ne'biide, ne'yi'thte Xpii Natú' loo gu' par lyath no Xpii Natú' gu' no par tegán Xpii Natú' lezo' gu', sya. Per chele' daa biique', le' sya, na tel' Xpii Natú' yi'th Xpii Natú' loo gu'. ⁸ Co'se' yi'th Xpii Natú' loo mèn loo izlyo', Xpii Natú' li par yila's mèn le' mèn ndxàp xtol. No li Xpii Natú' thib con' loo mèn par ta' mèn cuent nzo thib mod co' ndli par que tee ban lì mèn loo Diox. No li Xpii Natú' par non mèn le' Diox tub rez cón che'n mèn loo mèn

yiloa. ⁹ Na ngue nii loo gu' le' mèna nac mèn co' ndxàp xtol tac ne'ndalte mèna ngala's mèna loon no loo cón chenen. ¹⁰ Por cón che'n Xpii Natú' ta' mèn cuent no non mèn nzoque' thìb mod que tee ban lì mèn loo Diox. Xpii Natú' lu' con'a loo mèn tac daa biique' loo xuden Diox. Le' gu' na, ya ne'tolode hui' loon. ¹¹ Por cón che'n Xpii Natú' ta' mèn cuent no non mèn le' Diox tub rez cón che'n mèn loo mèn tac mquexù'le' Diox Mebizya co' ñibe'pe' loo izlyo' ndxè' nalle'.

¹² Tatabe' nzo huax con' co' ndlyazen toodiz non gu'. Per nden'en axta ne' ne' xec yéc gu' par yòò yéc gu' di's co' lyazen niin loo gu'. ¹³ Per co'se' yi'th Xpii Natú' co' indyè'de loo gu' loo izlyo' ndxè', Xpii Natú' lu' loo gu' ryete con' co' nac licpe'. Tac Xpii Natú' ne'tyoodi'ste ante cón che'n Xpii Natú'. Ndxè'leque', Xpii Natú' lu' loo gu' ryete con' co' gòn Xpii Natú' co' gab xuden Diox. No ta' Xpii Natú' cuent loo gu' cón che'n con' co' gàc yiloa. ¹⁴ Xpii Natú' li par gàc con' guryath no con' guryèn loon tac Diox ñibe' loo Xpii Natú' lu' Xpii Natú' ryete con' co' nac cón che'n daa loo gu'. ¹⁵ Ryete con' co' ngue no xuden Diox nac chenen, ne. Cona, guniilen loo gu' le' Diox ñibe' loo Xpii Natú' par lu' Xpii Natú' no co xo'f Xpii Natú' ryethe cón chenen loo gu'.

Jesús ngue yab loo myen': Yalnaxi co' ndxàc loo gu', le'i càb loo gu' le' gu' tyac tìn' lezo'yiloa.

¹⁶ Le'n taapláte huiz gu' ya ne'hui'de loon. Per yiloa le'n taaplá huiz gu' bere hui' loon tedib vez tac daa bii co'te' nzo xuden.

¹⁷ Le' sya, plá myen' xin' mté'th Jesús mnibdi's loo thìb xtàa myen' no loo tedib xtàa myen'. Ndxab myen':

—¿Cón nee di's di's co' ngolo gunee Tad loo na' ba', yey? Tad gunee loo na' le' le'n taapláte huiz ya ne'hui'de na' loo Tad no yiloa le'n taaplá huiz bere na' hui' na' loo Tad. No ¿cón nee di's co' gunee Tad loo na' le' Tad bii loo Diox xud Tad, yey? ¹⁸ ¿Cón nee di's di's co' gunee Tad loo na' le'n taapláte huiza, cara? Ne'ta'de na' cuent cón nee di's co' gunee Tad loo na', ¿lé'?

¹⁹ Per Jesús mden' lezo' le' myen' mbly'a's ñibdi's loo Jesús. Por cona, ndxab Jesús loo myen':

—Na ngue nii loo gu' le' le'n taandxepte huiz gu' ya ne'hui'de loon. Per yiloa le'n taandxepte huiz gu' bere hui' loon tedib vez. ¿Ché' cón che'n di's ndxè' nzi nibdi's gu' loo xtàa gu', cà'? ²⁰ Lìca, na nii loo gu' le' gu' gón' no cue xi lezo' gu' por cón chenen. No co'se' ñìèe mèn izlyo' ndxàca tataa loo gu', tyac lezo' mèna ñìèe mèna gu'. Mastale' nzi xi lezo' gu', per co'se' yilo xi lezo' gu', ale ndxe'leque', tyac lezo' gu' tedib vez axta plóthe. ²¹ Nde niin thìb con' loo gu': Co'se' yamerle' gáal xin' thìb xa'got, anze'f ndyóo xa' tac yamerle' gáal hor co'se' ten' xa' yalnè no ten' xa' yo'f co' quée loo xa'. Per co'se' ngolole' mxan xa' thìb mbed, ya ne'tyede lezo' xa' máaa yalnè co' mden' xa'a tac anze'f ndyac lezo' xa' le' mbed co' ngóola nac thìb mbedbi'. ²² Tataa nzi xi lezo' gu' nalle'. Per ne'tyóode gu'. Daa bere hui' loo gu'. Sya, anze'f tyac lezo' gu'. No co'se' tyac lezo' gu'a, con'a gàc thìb gust co' yende chó mèn teche loo gu'.

²³ No co'se' gàc hora no huiza, nec thìb con' ne'ñibdi'ste gu' loon, ndee gu'. Lìca, na nii loo gu' le' ryete con' co' ña'b gu' loo xuden por lèen, xuden

li par que no gu'i. ²⁴ Anon mtlon mque tee non gu' no axta nalle' tarte ña'b gu' nec thib con' loo xuden por lèen. Bnab gu'i no daa li par que no gu'i par yan' gust lezo' gu' no tyac lezo' gu'.

Trè' ndlu' le' Jesús ngue yab loo mèn: Daa mblile' gan loo mèn ye'rsin' loo izlyo' ndxè'.

²⁵ Daa mdoodizle' con' ndxè' loo gu' xal ntetac mèn cón che'n thib con' loo mèn. Per zin thib hor co'se' ya ne'tetacten di's co' tyoodizen loo gu'. Ndxè'leque', nalite no nambilité tyoodizen loo gu' cón che'n xuden Diox. ²⁶ Huiza no hora ña'b gu' con' loo xuden Diox por lèen. No thidtene niin loo gu' le' daa ne'ñaa'bte con' loo xuden Diox por cón che'n gu' ²⁷ tac yub xuden Diox nque' lezo' ñèe Diox gu' tac gu' nque' lezo' gunèe gu' daa. No ngola'sque' gu' le' daa ngro' loo xuden Diox. ²⁸ Daa ngro'le' loo xuden Diox no ndalen loo izlyo' ndxè'. Per nalle' na ro' loo izlyo' ndxè'. Beren, ndyàan loo xuden Diox tedib vez.

²⁹ Sya, ndxab myen' xin' mté'th Jesús loo Jesús:
—Nase clarleque' ngue toodi's U' loo nu'. No indyoodi'ste U' di's co' ntetac U' thib con' con tedib con' loo nu'. ³⁰ Nase non nu' le' U' nanee ryethe con', Tad. No ya inaquinte ñibdi's mèn nec thib con' loo U'. No por cona, ndxela's nu' le' U' ngro'le' loo Diox.

³¹ Jesús mcàb loo myen'. Ndxab Jesús:
—¿Ché' nare', por derech, ngola's gu' loon, cà'? ³² Hui' gu' nexa. Le' hor mzinle' no leque hor ndxè' nac hor co'se' gac con' ryes loo gu'. No xà' xà' tyen thib thib gu' ned. No thidten lá' gu'. Per ne'yan'te thidten tac xuden Diox nzo noque' daa. No ne'lá'de xuden daa thidten. ³³ Ngue niin ryete con' ndxè'

loo gu' par cue see tee lezo' gu' por ndxela's gu' loon no ndxàp gu' yalxla's loo cóñ chenen. Láth be' nziri' gu' loo izlyo' ndxè', anze'f tyactìi gu' no cue xi lezo' gu'. Per gòp gu' yalxla's loon no ne'tyoo xà'de lezo' gu' loo cóñ chenen. Tac nase daa mblile' gan loo rye loothe con' co' nac ngolo ngola's co' nac xab izlyo' loo izlyo' ndxè' co' ncàb con' ye'rsin' loo mèn.

17

Jesús ngue bez Diox por myen' xin' mté Jesús |.

¹ Ngolo mdoodi's no Jesús myen' xin' mté Jesús |, Jesús mbui' loo bé'. No ndxab Jesús:

—Pay, nase mzinle' hor co' gàc yaltii loon. Bli U' par gàc con' roo con' xèn loon, daa co' nac xgan' U', par gàca le' daa co' nac xgan' U' li par tolo gàc con' roo con' xèn loo U', ne. ² U' mnibe' loon, daa co' nac xgan' U', par ñibe'en loo ryete mèn co' nzi ban dib athu loo izlyo' par tataa mod lin par yòo ban no mèn U' thidtene, ryete mèn co' mbli U' par mdyal mèna yòo mèna loo cóñ chenen. ³ Yalnaban co' nda' U' loo mèn, co' nee di's, yòo ban no mèn U' thidtene ndxàc loo mèn por ndlibe' mèn U', U' co' nac thidte Diox lìcpe', no por mblibe' mèn daa co' nac Jesucrist co' mtel' U' mbi th | loo mèn loo izlyo' ndxè'.

⁴ Daa mblile' ngòc con' roo con' xèn loo U' loo izlyo' ndxè'. No nalle' mtelolen ryethe con' co' mnibe' U' loon par mblina. ⁵ Per nase, Pay, ña'ben loo U': Bli U' par gàc leque con' roo con' xèn loon co' ngòc loon ndoore' co'se' mblec U' izlyo' ndxè'.

⁶ Ryete mèn co' mcui' U' no co' mblo' xà' U' làth mèn co' ndli cóñ che'n xab izlyo' co' mbli U' ngòo loo cóñ chenen, daa mda cuent loo mèna no

mblu'en loo mèna chó nac U' no cón nac cón che'n U'. Rye mèn co' mcui U' no co' mblo' xà' U' loo cón che'n xab izlyo', mèna ngòc che'npe' U'. Ngoloa, mblo U' mèna loo cón chenen. No mdubdi'sque' mèna no mdub nza mèna loo con' mnibe' U' loo mèna. ⁷ Per nase ryete mèna mbli la'sle' le' ryete con' co' mblin no co' mblu'en loo mèn, yub U' mbli loon par mblina. ⁸ Daa mdoodizle' di's co' mnibe' U' loon toodizen loo mèna. Mda'que' mèna lugar mbìn mèna di's. No mden' mèna no mda' mèna cuent le' daa, lícque', ngro' loo U'. No ngola'sque' mèna le' U' mtel' daa loo izlyo' ndxè'.

⁹ Pay, daa ña'b loo U' por cón che'n mèn co' ngòo loo cón chenen. Iña'bten loo U' por cón che'n mèn co' más ndli cón che'n co' nac xab izlyo'. Ndxé'leque', ña'ben loo U' por cón che'n mèn co' U' mbli mdyal par ngòo mèn loo cón chenen tac mèna nac che'npe' U'. ¹⁰ Ryete mèn co' mbli U' mdyal par ngòo mèna loo cón chenen no rye loothe con' co' nziri' loo izlyo' co' nac che'npe' daa nac che'n U'. Rye loothe con' co' nac che'n U' nac chenen, ne. No por cón che'n mèn co' mbli U' mdyal par ngòo mèna loo cón chenen ndxàcque' con' roo con' xèn loon.

¹¹ Daa ya ne'tolode go loo izlyo' ndxè'. Per mèn co' ngòo loo cón chenen, mèna toloque' cue ban loo izlyo' ndxè'. Le' daa na, biique' par go non U'. Pay, U' co' nac thìb xa' natú', fquenap U' mèn co' mbli U' ngòo loo cón chenen con ryethe con' roo con' xèn co' nzo la's ya' U' no la's nii U' par thidteneque' thidte gàc mèna xalque' thidte nac ryop na'. ¹² Co'se' ngo non mèna loo izlyo' ndxè', daa mquenap mèn co' mbli U' ngòo loo cón chenen xalque' nac con' roo con' xèn co' nzo la's nii U' no

co' nzo la's ya' U'. Daa mquenap mèn co' mbli U' ngòo loo cón chenen. No yende cón mxac nec thìb mèna loo cón chenen, ante thìb myen' co' mbyan'le' di's ryo xà' loo cón chenen, myen'a ngro xà' loo cón chenen par ngòcque' no mdyaaque' no mdyubque' di's co' ndub loo libr co' nac xti's U'.

¹³ Per nalle' daa bii co'te' nzo U', Pay. Daa ngue nii con' ndxè' loo U' láth be' nzon loo izlyo' ndxè' par gàca xyo'f nde' xyo'f ndla' lezo' myen' no yan' gust lezo' myen' xal nxyo'f nde' nxyo'f ndla' lezon axta plóthe. ¹⁴ Daa mblu'le' cón che'n U' loo mèn co' mbli U' ngòo loo cón chenen xalque' mnibe' U' loon. Per mèn che'n izlyo', ale'le'le'ngòo xyàn lezo' mèn izlyo' gunèe mèn izlyo' mèn co' ngòo loo cón chenen. Tac inacte mèn co' ngòo loo cón chenen mèn co' be' ndli cón che'n xab izlyo' xalque' inacte daa mèn co' ndli cón che'n xab izlyo'. ¹⁵ Ingue na'bten di's loo U' par teche U' mèn co' ngòo loo cón chenen loo izlyo'. Ndxe'leque', daa ngue na'b di's loo U' le' U' tí' no làa U' mèna la's ya' Mebizya. ¹⁶ Com le' daa inacte mèn che'npe' izlyo' ndxè', ¿lé'?, ne' mèn co' mbli U' ngòo loo cón chenen inacte mèn che'npe' izlyo' ndxè'. ¹⁷ Tolo blo' xà' U' mèn co' ngòo loo cón chenen loo con' ye'rsin' co' nac cón che'n xab izlyo' por cón che'n xti's U' co' ndlu' co' nac lìcpe'. ¹⁸ Texal mtel' U' daa loo mèn loo izlyo' ndxè', tataaque' tel'en myen' co' nac myen'pe' daa loo mèn loo izlyo' ndxè' par lu' myen' cón chenen loo mèn izlyo'. ¹⁹ No por cón che'n myen'pe' daa, leque daa mnibe' loo lezon lin ante co' neete lezo' U' par gàca le' myen'pe' daa tolo ryo xà' loo con' ye'rsin' loo cón che'n co' nac xab izlyo' por cón che'n xti's U' co' ndlu' co' nac lìcpe'.

²⁰ Per iñā'bten loo U' ante cón che'n myen' co' nac myen'pe' daa. Ndxé'leque', ña'ben loo U' por cón che'n mèn co' yila's loon yiloa por di's co' tyoodi's myen' no por di's co' co myen' yalbàn cón chenen loo mèn. ²¹ Ña'ben loo U', Pay, le' ryete mèn co' nac myen'pe' daa thidte gác myen' thidtene. No ña'ben loo U' thidte queltàa myen' con na' xalque' nzon loo U' no xalque' nzo U' loon xalque' thidte nac ryop na'. No ña'ben loo U', Pay, bli U' par thidte gác myen'loo cón che'n na' thidtene par tataa mod yila's mèn che'n izlyo' no non mèn che'n izlyo' le' U' mtel' daa loo izlyo' ndxè'. ²² Pay, daa mblu'le' loo mèn no mblin par mdén' mèn cón che'n con' roo con' xèn co' ndxàc loo mèn par thidte gác mèna loo cón che'n na' xalque' ndxàc con' roo con' xèn loon por thidte nac na'. ²³ Daa nzo noque' mèn co' ngòo loo cón chenen. No U' nzo noque' daa par tataa mod nambìite no nalità gác mèna thidte loo cón che'n na' par gáca ta' mèn izlyo' cuent le' U' mtel' daa loo izlyo' ndxè'. No par ta' mèn izlyo' cuent le' U' nque'que' lezo' ñèe mèn dib athu loo izlyo' ndxè' xalque' nque' lezo' U' ñèe U' daa.

²⁴ Pay, U' mbli par ngòo mèn loo cón chenen. Daa ndlya's le' mèna yòo co'te' gon par ñèe mèna con' roo con' xèn co' nac ryethe con' mbli U' ngòc loon. Tac U' nque'que' lezo' ñèe U' daa axta ndoore' co'se' mblec U' izlyo' no mxen' U' izlyo'. ²⁵ Pay, U' co' nac thidte xa' nali no xa' nambìi, tarte libe' mèn izlyo' U'. Per daa ndlibeque' U'. No mèn co' mbli U' par ngòo mèna loo cón chenen, mèna naneeque' le' U'que' mtel' daa par mbalen loo izlyo' ndxè'. ²⁶ Daa mblu'que' no mblo xo'fquen loo mèn chó nac U'.

No toloque' lu'en loo mèn no go xo'fen loo mèn chó nac U' par gàca texalque' nque' lezo' U' ñèe U' daa, tataaque' que' lezo' mèn ñèe mèn hues xtàa mèn. No tataaque' lin par thidteneque' go non mèna, ne.

18

*Mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa
loo mèn nación Israel mxenxù' Jesús xal thib pres.*

(Mt. 26.47–56; Mr. 14.43–50; Lc. 22.47–53)

¹ Texal ngolo mdoodi's no Jesús Diox xud Jesús no ngurez Jesús Diox, ngro' no Jesús myen' xin' mté'th Jesús par ya no Jesús myen' tedib lad ro thib ftee co' mbez mèn lèe Cadrón. Tya ngure thib huert. No co'te' ngure huerta ngòò no Jesús myen' xin' mté'th Jesús huax vez. ² Nde nxon', no Jud co' mda'xù' Jesús loo mèn nanee lugara. Tac huax vez ndyee Jesús con myen' xin' mté'th Jesús par nqueltàa Jesús con myen' tya. ³ Látha, mzin no Jud thib partid solndad, no ndxep mèn co' nxo'f zin' zin' le'n templ co' mtel' jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley', no mèn che'n xley' farise. Nde no Jud mèna. Nzo spad ya' mèna no nzo mached no cuchi ya' mèna. No nde no mèna lintern no ye'rbèel par mtenìi mèna ned nde mèna. ⁴ Per com le' Jesús nonque' no naneeque' Jesús ryethe con' tyactìi Jesús, ¿lé'?, ngro' Jesús par ngua sál' Jesús mèna. Ndxab Jesús loo mèna:

—¿Chó nde cua'n gu', à'?

⁵ Mcàb mèna loo Jesús. Ndxab mèna:

—Nu' nde cua'n mbi' co' lèe Jesús co' nac mèn yèez Nazaret.

Jesús mcàb. Ndxab Jesús loo mèna:

—Daa nac Jesús.

Làth mèna nde Jud co' ta'xù' Jesús loo mèna, ne.

⁶ Texal ndxab Jesús loo mèna:

—Daa nac Jesús,

ale yub mèna ngulàateri' loo yòò par ned xís mèna.

⁷ Ngoloa, mbere Jesús, mnibdi's Jesús loo mèna tedib vez:

—¿Chó nde cua'n gu', à'?

Mèna mcàb. Ndxab mèna loo Jesús:

—Nu' nde cua'n mbi' co' lèe Jesús co' nac mèn yèez Nazaret.

⁸ Jesús mcàb loo mèna. Ndxab Jesús:

—Na guniile' loo gu'. Daa nac Jesús. Chele' gu' nde cua'n daa, bla' gu' bii myen' ndxè'.

⁹ Tataa ngòca loo Jesús par ngòcque' no mdyaaque' no mdyubque' di's co' ndxab Jesús loo Diox xud Jesús co'se' ndxab Jesús:

—Myen' co' mcui U', co' ngòò loo cón chenen, yende cón ngòc loo myen'.

¹⁰ Látha nzo Mon Pedr. Nde nxon', ngue spad cho Mon Pedr. Thidte ngua ya' Mon Pedr rlan' Mon Pedr. Mdob Mon Pedr spad le'n vayin. Mblàa Mon thìb ya' spad nza thìb moz co' nac ladli che'n moz. Moza ngro' lèe Malc. Ngòc moza moz che'n jef che'n nguley' co' más mnibe' loo rye nguley' tiempa. ¹¹ Sya, ndxab Jesús loo Pedr:

—Pedr, blosua' spad le'n vayin. ¿Ché' ndxela'sl nondlil cuent indxàalte tyactìi daa loo thìb preb co' mbli nee lezo' xuden Diox tyactìi daa, cà'? Yende xàa. Preb ndxè' gàcque' loon.

*Jesús mdooxù' loo mbi' co' ngòc jef che'n nguley'
co' más mnibe' loo rye nguley' tiempa.*

(Mt. 26.57–58; Mr. 14.53–54; Lc. 22.54)

¹² Le' sya, rye mèn co' ngòc solndad, no xa' co' ngòc capitán, no mèn co' ngòc myen' nac zin' che'n mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, rye mèna mxenxù' Jesús. Mdub dó' mèna ya' Jesús. Mbe' mèna Jesús xal thib pres. ¹³ Mbe' mèna Jesús nerleque' loo Anás tac Anás ngòc xudzap Caifás. Caifasa ngòc jef che'n nguley' co' más mnibe' loo rye nguley' lín'a. ¹⁴ Leque Caifasa ngòc Caifás co' mde'th no co' ndxab loo mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel ndxàalque' gath thib mbi' lugar de lyux rye mèn nación Israel.

Pedr mcà di's cóن che'n Jesús loo mèn.

(Mt. 26.69–70; Mr. 14.66–68; Lc. 22.55–57)

¹⁵ Per látha, mdoo nque Mon Pedr con tedib myen' co' ndxàc xtàa Mon Pedr co' nac leque xin' mté'th Jesús xís Jesús. Mbi' co' nac jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' mbliibe' mbi' co' ndxàc xtàa Mon Pedr. Sya, mdoo nque leque thib myen' co' ndxàc xtàa Mon Pedr xís Jesús axta loo lue' co'te' ngòc liz jef che'n nguley' co' más mnibe' loo rye nguley' lín'a. ¹⁶ Le' Pedr na, mbyan' par ro ned ro puert. Cona mbli ngro' mbi' co' ngòc myen' xin' mté'th Jesús co' nac xtàa Pedr co' mbliibe' jef che'n nguley'a par mdoodi's no mbi' mozgot co' ngue quenap puert par mblo mozgota Pedr par le'n loo lue' liz nguley'a. ¹⁷ Sya, mnibdi's mozgota loo Pedr. Ndxab mozgota:

—¿Ché' inode lùu nac thìb myen' xin' mté'th mbi' ba', ne, cà'?

Pedr mcàb. Ndxab Pedr:

—Yende xàa. Inacte daa xin' mté'th mbi' ba'.

¹⁸ Le'pe' yál'a anze'f ngòc nàl. Le' sya, ryete moz che'n nguley' no myen' co' nac myen' nac zin' co' nquenap templ, mtlo myen', mtol' myen' quìi. No mtoocua' myen' yaa loo quìi par ngure biiz myen' ro rdii. Nde nxon', note Pedr ngo làth myen' par mdoo biiz Pedr ro dii.

Anás noo noo ngue nibdi's loo Jesús cóñ che'n Jesús.

(Mt. 26.59–66; Mr. 14.55–64; Lc. 22.66–71)

¹⁹ Látha, jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' mtlo mnibdi's loo Jesús chópe' myen' nac myen' xin' mté'th Jesús no cóñ nac co' ngue lu' Jesús loo mèn. ²⁰ Jesús mcàb loo mbi' co' nac jef che'n nguley'a. Ndxab Jesús:

—Na mdoodizque' loo mèn loo xnaa. No mblu'quen cóñ chenen loo mèn le'n sinagog no le'n templ co'te' nqueltàa ryete mèn co' nac mèn nación Israel. Cona, ngue niin lool: Yende cóñ tarte toodizen xexte loo mèn. ²¹ ¿Chonon ngue ñibdi'sl loon, à'? Bnibdi's loo mèn co' mbìnle' di's co' mdoodizlen. Mèna ta' cuent cóñ chenen lool xal nac di's co' mdoodizlen loo mèn.

²² Co'se' ngolo tataa ndxab Jesús di'sa, thìb mbi' co' ngòc myen' nac zin' co' nquenap templ co' ngo tya, thidte ngua mbi' mdi's mbi' rloo Jesús. No ndxab mbi' loo Jesús:

—¿Ché' tatua' mod ncàbl loo jefpe' che'n rye nguley', cà'?

²³ Jesús mcàb loo mbi'. Ndxab Jesús:

—Chele' daa mdoodiz chol di's ye'rsin', gunee ñeene' xá mod nac di'sa. Per chele' daa mdoodiz di's co' nac di's ndac, ¿chonon mdi'sl rloon, sya?

²⁴ Ngoloa, mtel' Anás Jesús natedó' ya' Jesús loo tedib mbi' co' lèe Caifás co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' lín'a.

Pedr mbere mcà di's cón che'n Jesús loo mèn tedib vez.

(Mt. 26.71–75; Mr. 14.69–72; Lc. 22.58–62)

²⁵ Látha, Pedr ndoo biizque' ro rdii làth mèna. Sya, ndxab mèna loo Pedr:

—¿Ché' inode lùu nac thìb myen' xin' mté'th mbi' ba', cà'?

Sya, mcà di's Pedr. Ndxab Pedr:

—Inacte daa xin' mté'th mbi' ba', cara.

²⁶ Sya, ndxab thìb mbi' co' ngòc moz jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' no co' ndxàcguè' mèn guliz mbi' co' mcho' Pedr nzaa loo Pedr:

—Ale mbezl: Inacte daa xin' mté'th mbi' ba'. ¿Ché' ndlil cuent ne'ngnèeden lùu con mbi' ba' le'n huert, ne, cà'?

²⁷ Mbere Pedr, mcà di's Pedr Jesús tedib vez. Leque hora, chàa, ngrozèe nguiidtee. Mblé' nguidtee yál'.

Jesús mdooxù' loo thìb mbi' co' ngro' lèe Pilat.

(Mt. 27.1–2, 11–14; Mr. 15.1–5; Lc. 23.1–5)

²⁸ Sya, xtil'leque' mblo' mèna Jesús liz Caifás. Mbe' mèna Jesús loo Pilat co'te' nac palas che'n Pilat. Mèn co' mbe' Jesús loo Pilat ngòc mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel. Mèna ne'ngòode le'n palas che'n Pilat par ne'gàc zabte mèna loo costumbr co' ndxàp

mèna cóن che'n xley' mèna. Tac chele' mèn gàc mèn zab loo por thìb con' co' iñaade, le' sya, cona'te li ne'yòode mèna loo mes par hua mèna co' nac yalhua che'n lni pasc. ²⁹ Sya, ngro' Pilat par fuer. Ngua toodi's no Pilat mèna. Ndxab Pilat:

—¿Cón ndli nqueyèe gu' mbi' ndxè' loon, à'?

³⁰ Mcàb mèna loo Pilat. Ndxab mèna:

—Chele' mbi' ba' ne'ngàcte thìb mbi' ye'rsin', ne'ngui'th node nu' mbi' lool.

³¹ Sya, ndxab Pilat loo mèna:

—Be' gu' mbi'. No ftub rez gu' cón che'n mbi' xal ñibe' ley gu' loo gu' par li gu' con' con mbi'.

Per mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel mcàb loo Pilat. Ndxab mèna:

—Per nu' co' nac mèn nación Israel, ley co' ngue no nu' inda'de lugar loo nu' par guth nu' nec thìb mèn.

³² Tataa mod ngòca par mdyaaque' no ngòcque' no mdybque' di's co' gunii Jesús cón che'n xá mod gath Jesús. ³³ Le' sya, mbere Pilat, ngòo Pilat le'n palas tedib vez. Ngurez Pilat Jesús. No mnibdi's Pilat loo Jesús. Ndxab Pilat:

—¿Ché', lìcque', lùu nac rey che'n mèn nación Israel, cà'?

³⁴ Jesús mcàb loo Pilat. Ndxab Jesús:

—¿Ché' ngue ñibdi'sl cón chenen ante por iñeedel cón chenen o ché' alithe ngue ñibdi'sl cón chenen tac mda'le' tedib mèn cuent cón chenen lool, cà'?

³⁵ Pilat mcàb loo Jesús. Ndxab Pilat:

—¿A poc ñeel no daa nac mèn nación Israel, cà'? Yende xàa. Mèn co' nac mèn nación lùu no mèn co' nac jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley'

che'n nación lùu nac mèn co' nde no lùu loon trè'.
¿Cóxe' ngue tee lil, à'?

³⁶ Jesús mcàb. Ndxab Jesús loo Pilat:

—Co'te' nac nacionpe' daa no co'te' ñibe'en inacte loo izlyo' ndxè', ey. Chele' co'te' ñibe'en ngàc che'n izlyo' ndxè', le' sya, mèn co' mque tee no daa ne'ngla'de par nden mèn nación Israel daa. Per izlyo' ndxè' inacte co'te' ñibe'en nalle'. Por cona, ngue li mèn con' ndlya's mèn con daa.

³⁷ Sya, ndxab Pilat loo Jesús:

—¿Lìcque' nacl rey, sya, cà'?

Mcàb Jesús. Ndxab Jesús loo Pilat:

—Aa. Lìcque' nac daa rey, pues, xalque' ngolo guneela ba'. Daa ngóol loo izlyo' ndxè' no mbalen loo izlyo' ndxè' par mdan cuent no mdoodizen cón chenen co' nac lìcpe'. Ryete mèn co' ndub nza no co' ndyubdi's loo cón chenen co' nac lìcpe', mèna ndxòn no nque' nza mèna di's co' ndyoodizen.

³⁸ Pilat ndxab loo Jesús:

—¿Cón nac co' mbezl nac lìcpe', à'?

Trè' ndlu' le' mèn ngolole' mdub rez cón che'n Jesús par guth mèn Jesús.

(Mt. 27.15–31; Mr. 15.6–20; Lc. 23.13–25)

Ngolo mnibdi's Pilat di'sa loo Jesús, ngro' Pilat par fuer par mdoodi's no Pilat mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel tedib vez. Ndxab Pilat loo mèna:

—Yende chó xquin mbi' no xtol mbi' ndryo xo'f loon, cara. ³⁹ ¿Xá' nee gu'? Gu' ngue no costumbr le' daa ngo' thìb mbi' co' ngue lezi'f loo gu' co'se' ndli gu' lni pasc. ¿Ché' ndlya's gu' la'en bii mbi' co'

mbez men nac rey che'n mèn nación Israel loo gu'
o ché' ne'la'den bii mbi' loo gu'?

⁴⁰ Sya, ryete mèna cabii mcàb tedib vez. Ndxab
mèna:

—Ne'telá'de U' mbi' ba'. Más huen blo' U'
Barabás lezi'floo nu'.

Per mbi' co' lèe Barabás ngòc thìb huan' tiempa.

19

¹ Ngolo tataa ndxab ryete mèna loo Pilat, mnibe'
Pilat loo solndad par ya ta' solndad che'n Jesús.

² Látha, mdub solndad thìb coron yis co' nayà' yéc
Jesús. No mtegoc solndad Jesús thìb cap co' ngòc
lar' morad. ³ Ngoloa, mbez solndad loo Jesús:

—San, Rey che'n mèn nación Israel.

No be' taa nguis solndad rloo Jesús.

⁴ Le' sya, mbere Pilat. Ngro' Pilat par fuer tedib
vez. Ndxab Pilat loo mèna:

—Hui' gu' nexa. Trè' ndal non mbi' loo gu' par
ta' gu' cuent no ñee gu' yende chó xquin mbi' co'
ndxàp mbi' ndryo xo'floon.

⁵ Sya, ngro' no Pilat Jesús par fuer. Ndub coron
yis yéc Jesús. No noc Jesús thìb cap co' nac lar' color
morad. Ndxab Pilat loo mèna:

—Aa gu' mbi' ndxè'.

⁶ Per co'se' gunèe jef che'n nguley' co' más ñibe'
loo rye nguley' no mèn nac zin' co' nquenap templ
nde no Pilat Jesús, mtlo mèna, ngrozée mèna cabii.
Ndxab mèna loo Pilat:

—Fque' mbi' ba' loo cruz. Fque' mbi' ba' loo cruz.

Per Pilat ndxab loo mèna:

—Be' gu' mbi'. Fque' yub gu' mbi' loo cruz tac
part cóñ chenen yende chó xquin mbi' ngro xo'f
loon.

⁷ Sya, mcàb mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel loo Pilat. Ndxab mèna:

—Nu' ngue no thìb ley. No texal ñibe' ley nu', ndxàalque' gath mbi' ba'. Tac ale leque mbi' mbez nac mbi' xgan'pe' Diox.

⁸ Per co'se' mbìn Pilat di'sa, sate más mzyeb Pilat.

⁹ Mbere Pilat, ngòò Pilat le'n palas con Jesús tedib vez. Mnibdi's Pilat loo Jesús. Ndxab Pilat:

—¿Páxe' mèn lùu, à'?

Per Jesús yende cóن mcàb loo Pilat.

¹⁰ Le' sya, ndxab Pilat loo Jesús:

—¿Chonon indlya'stel càbl loon, à'? ¿Ché' iñeedel le' daa ndxàp con' la's niin no la's yan par ñibe'en loo mèn que' mèn lùu loo cruz? No ndxàpen con' la's niin no la's yan par ñibe'en la' mèn biil. Ne'que'de mèn lùu loo cruz.

¹¹ Jesús mcàb loo Pilat. Ndxab Jesús:

—Nec thìb mod no nec tedib mod ne'ñibe'del cón chenen chele' Diox ne'nda'de lugar lool ñibe'l loon. Por cona, mbi' co' mda'xù' daa lool másque' thìb xquin mbi' ndxàp mbi' no másque' thìb xtol mbi' ndxàp mbi' leque lùu.

¹² No leque hora mcua'n Pilat mod xá mod la' Pilat bii Jesús. Per mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel, sate más cabii mbez yèe mèna loo Pilat. Mbez mèna:

—Chele' lùu lá' mbi' ba', indxàcte amiu lùu gobierne co' ñibe' loo mèn gulàaz mèn ciuda Rom. Tac chol mèn co' ndxàc xal thìb rey xal mbi' ba', mèna ndxàc ngolo ngola's loo gobierne co' ñibe' loo mèn gulàaz mèn ciuda Rom.

¹³ Co'se' mbìn Pilat tataa ndxab mèna loo Pilat, mnibe' Pilat loo Jesús ryo' Jesús par fuer. Le' Pilat na, mdub loo asi Pilat thìb lugar le'n palas co'te' natoxcua' pis con thìb loo quèe huen, co' nee di's, di'stèe che'n mèn ciuda Rom. No di'stèe che'n mèn nación Israel lèe quèea Gabata. ¹⁴ Huiza ngòc huiz vispr che'n huiz lni pasc. No co'se' ndxab Pilat loo mèn nación Israel:

—Hui' gu' nexa, Rey gu' ndxè',
hora casque' ngòc rol huiz.

¹⁵ Per mèna tolo ngrozèe. Cabii mbez mèna loo Pilat:

—Fcàa mbi' ba'. Beth. Fque' mbi' loo cruz.

Per Pilat ndxab loo mèna:

—¡Cónal! ¿Rey gu' que'en loo thìb cruz, à'? Yende xàa.

Per mèn co' ngòc jef che'n nguley' co' más ñibe'
loo rye nguley' mcàb. Ndxab mèna loo Pilat:

—Ingue node nu' más rey, ey. Angoluxte jef co'
ñibe' loo mèn gulàaz mèn ciuda Rom nac rey nu'.
Ngolo cuent.

¹⁶ Ngoloa, mnibe' Pilat loo solndad par mbe'
solndad Jesús par ya que' solndad Jesús loo cruz.
Le' rye mèna na, mdoo nque xís solndad par la's
mèna xal que' solndad Jesús loo cruz.

Trè' ndlu' mque' mèn Jesús loo cruz.

(Mt. 27.32–44; Mr. 15.21–32; Lc. 23.26–43)

¹⁷ Sya, ngro' no mèna Jesús. No ale mnibe' mèna
loo Jesús par leque Jesús mxo'f yen cruz Jesús par
mbe' Jesús cruz Jesús axta loo den co' mbez mèn lèe
Den Calaver tiempa. Le' di'stèe mèn nación Israel
na, mbez mèn loo dena Golgot tiempa. ¹⁸ Loo dena
mque' mèn Jesús loo cruzpe' Jesús. Lomisque' ne,

mque' mèn taachop mbi' loo cruz co' ngòc cruzpe' mbi', thib thib mbi' mquée loo cruz thibgà' lad cuat Jesús. Le' cruz Jesús na, mdoo xtau' ryop mbi'a.

¹⁹ Látha, mbli Pilat mandad mque' mèn plá di's loo yéc cruz co' ndxab: Jesús, mèn yéez Nazaret, rey che'n mèn nación Israel. ²⁰ Huax mèn nación Israel mblab di'sa tac co'te' mque' mèn Jesús loo cruz nzi gax ro ciuda Jerusalén. Di'sa nac son loo di'stèe co' nac xti's mèn hebre, no di's co' nac xti's mèn grieg, no di's co' nac xti's mèn italia. ²¹ Ndxab jef che'n nguley' co' más ñibe' loo rye nguley' che'n mèn nación Israel loo Pilat. Ndxab jef:

—Más huen ne'ndubtel di's ba' tatua' co' ndxab: Rey che'n mèn nación Israel. Más huen ndubl di's le' mbi' ba' ndxab: Daa nac rey che'n mèn nación Israel.

²² Mcàb Pilat loo mèna. Ndxab Pilat:

—Yende cóna. Di's co' mblin mandad mdub loo cruz ba', yende chó techei. Le'i nduble'. Ngolo cuent.

²³ Co'se' ngolo mque' solndad Jesús loo cruz, mxen solndad xab Jesús. Mblec xà' solndad thib thib xab Jesús par ngòc che'n thib thib solndad xab Jesús. No mxen solndad cap co' ngòc xab dib andoo Jesús co' ngòc thib lar' dib nol' no dib naxèn.

²⁴ Ndxab solndada loo xtàa solndad:

—Ne'li rolte na' cap ndxè'. Más huen quith no na' dad loo cap ndxè' par ñee na' ñeene' chó na' gàc che'na.

No tataa ngòca par mdyaa di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez:

Mcàa mèn thib ned xaben par ngòc xaben che'n mèn. No loo xaben co' ngòc cap daa mdi'th no mèn dad par ñee mèna ñeene' chó gàc che'na.

No tataaque' mbli solndad con'a.

²⁵ Gaxte co'te' ndoo cruz Jesús ngure no xna' Jesús bél xna' Jesús, no Mari sa'l Cleof, no Mari co' nac mèn yèez Magdala. ²⁶ Co'se' gunèe Jesús ndoo xna' Jesús loo Jesús con thib myen' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' Jesús ñèe Jesús, Jesús ndxab loo xna' Jesús:

—Ngot, hui' loo mbi' co' ndoo lool ba'. Mbi' ba' lil cuent nac xgan'l, ndee.

²⁷ Ngoloa, ndxab Jesús loo mbi' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' Jesús ñèe Jesús:

—Mbi', xa'got ba' gàc xal xna'l, ndee.

Leque hora, mbye' mbi' co' nac xin' mté'th Jesús xna' Jesús par liz mbi' xal xna'pe' mbi' xin' mté'th Jesús.

Trè' ndlu' nguth Jesús.

(Mt. 27.45–56; Mr. 15.33–41; Lc. 23.44–49)

²⁸ Ngolo ngòc rye con'a, no com le' Jesús nanee le' ryete con' co' naquin gàc loo Jesús ngòcle' no mdyaale' no par tolo gàcque' no tyaaque' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox, Jesús ndxab láth ngue Jesús loo cruz:

—Ndxec lezon, yej.

²⁹ No le'pe' ndoo thib bote vin co' nac nítguy. Yende izlyo', ngua tegaz thib xa' thib sponj con vina. No mdub xa'a sponja loo thib bar che'n thib loo yaa co' lèe hisop par mda'i mod mzii xa' sponja ro Jesús loo cruz. ³⁰ Ngolo ngu Jesús vina, ndxab Jesús:

—Nase ngolole' mdyaa no ngòcque' no mdubque' di's ryethe con' naquin gàc loon.

No ngoloa, site mbi's yen Jesús. Nguth Jesús.

*Thìb solndad che'n gobiern co' ndub ciuda Rom
mdid lans cho Jesús.*

³¹ Huiz co' mque' mèna Jesús loo cruz ngòc huiz vispr che'n lni pasc. Indly'aste mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel yan' yon xa' loo cruz huiz sabd co' nde nquea tac huiza nac huiz co' nac más huiz roo huiz xèn che'n lnia. Por cona, ngua na'b mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel di's loo Pilat par ñibe' Pilat ya lé' solndad zith cor nii yon xa' co' ngue loo cruz par gath xa'. No yiloa làa mèn yon theboola loo cruz. ³² Sya, ngua thi's solndad zith cor nii thìb xa'. Ngoloa, ngua thi's solndad zith cor nii tedib xa' co' mquée no Jesús loo cruz. ³³ Per co'se' mbii gax solndad loo Jesús par qui's solndad zith cor nii Jesús, gunèe solndad le' Jesús nguthle'. Ne'ngui'ste solndad zith cor nii Jesús.

³⁴ Per mastale' nguthle' Jesús, thìb solndad co' nzo làtha ngua thid lans ro costi Jesús. Co'se' mblo' solndad lans ro costi Jesús, ante nde bée nde yax loo ren no loo nít co' ngro' ro costi Jesús. ³⁵ Mbi' co' nda' cuent con' ngòc loo Jesús ngòc thìb mbi' co' gunèepe' ngòc con'a loo Jesús. No nda' mbi' cuent co' nac lìcpe'. Mbi'a nanee le' mbi' ngue ta' cuent co' nac lìcpe' par yila's gu' cuenta. ³⁶ Tac ngòc con'a loo Jesús par ngòcque' no par mdyubque' di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez:

Ne'lé'de mèn no ne'qui'ste mèn nec thìb zith co' nac zith lad mbi'.
³⁷ Lomisque', ndub di's loo libr co' nac xti's Diox tedib lugar co' mbez:

Le' mèn hui' loo mbi', mbi' co' mdid mèn lans no clav lad yiloa.

Chop mbi' ngua ca's thebol Jesús le'n thìb ye'r quèe.

(Mt. 27.57–61; Mr. 15.42–47; Lc. 23.50–56)

³⁸ Ngolo ngòc ryethe con'a loo Jesús, ngo thìb mbi' co' lèe Chè. Chèa ngòc mèn thìb yèez co' lèe yèez Arimate. Chèa, ne, mque tee no Jesús. Per xexte mque tee no Chè Jesús tac mzyeb Chè gunèe Chè mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel. Ngua nee Chè loo Pilat ta' Pilat lugar làa Chè thebol Jesús loo cruz. Pilat mdyalque' par làa Chè thebol Jesús loo cruz. Sya, nda Chè. Ngua làa Chè thebol Jesús loo cruz. Mbye' Chè thebol Jesús. ³⁹ Làth xtau'a, mzin Nicodem, ne, co' ngua toodi's no Jesús thìb yál' ndoore'. Nde no Nicodem gal psi' kil dii co' nos thìb loo dii co' lèe mirr no tedib loo dii co' lèe áloes co'te' nzo no Chè thebol Jesús. ⁴⁰ Sya, mxen Chè ryop Nicodem thebol Jesús. No mxob Chè ryop Nicodem dii perfuma loo thìb le' sab. No mchi'x Chè ryop Nicodem saba lad thebol Jesús xal nac costumbr che'n mèn nación Israel co'se' nca's mèna xtàa mèn. ⁴¹ No gaxte co'te' mque' solndad Jesús loo cruz nziri' thìb huert. No le'n huerta ndub thìb quèe rhue'. Lad quèe rhue'a ndub thìb ye'r co'te' tarte yòo ga's nec thìb thebol. ⁴² Ale tyate mca's Chè ryop Nicodem thebol Jesús tac gaxte co'te' mque' solndad Jesús loo cruz mdub ye'r quèea. No nde nxon', mdub bixle' huiz huiza no ngulàale' yál' huiza no mtlole' huiz co' ngòc huiz descans che'n mèn nación Israel tiempa.

20

*Trè' ndlu' ngro xban Jesús làth mèn nguth.
(Mt. 28.1–10; Mr. 16.1–8; Lc. 24.1–12)*

¹ Co'se' nde yinìi izlyo' doming co' nac ner huiz sman co' nde nquea, tatabe' cuar ngua Mari co' ngòc mèn yèez Magdala ro ye'r quèe co'te' ngua lo mèn thebol Jesús. Gunèe Mari mbiichele' quèe ro ye'r quèe. ² Sya, mque' Mari carre axta co'te' nzo Mon Pedr no tedib myen' xin' mté Jesús | co' más mque' lezo' Jesús ñèe Jesús. Ndxab Mari loo myen':

—Mblo'le' mèn Tad na' le'n ye'r quèe, cara. No nalle' ne'ñeede nu' pá ngua lá' mèn Tad.

³ Sya, ngro' Pedr con tedib myen' xin' mté Jesús |. Ngua tee hui' myen' ro ye'r quèe. No mdoo nque Mari co' ngòc mèn yèez Magdala xís myen' tedib vez. ⁴ Thidte junt mque' ryop myen' carre. Per tedib myen' co' ngòc xtàa Pedr más mque' carre leque Pedr. No ner myen'a mzin ro ye'r quèe. ⁵ Mcò'o' mbi' yéc mbi'. Mbui' mbi' le'n ye'r quèe per ne'ngòode mbi' le'n ye'r quèe. Ante gunèe mbi' nax sab co' mbix thebol Jesús le'n ye'r quèe.

⁶ Látha, mzin Mon Pedr ro ye'r quèe. Per Mon Pedr se ngòò le'n ye'r quèe. Gunèe Mon Pedr ante sab nax le'n ye'r quèe. ⁷ Más de cona, gunèe Mon Pedr panid co' mblo mèn loo thebol Jesús, inaxte panid con sab. Nadùuz panid. Nax panid thìb lad. ⁸ Le' sya, ngòò mbi' co' ndxàc xtàa xin' mté Pedr |, co' mzin ner ro ye'r quèe, le'n ye'r quèe, ne. Gunèe mbi' ante sab nax no nadùuz panid nzo'f panid tya. No gunèe mbi' tataa ngòca. ⁹ Tac hora tarte ta' myen'a cuent no tarte li la's ryop myen'a cóñ nee di's co' ndub loo libr co' nac xti's Diox co' mbez le'

Jesús naquinque' ryo xban làth mèn nguth. ¹⁰ Sya, mbere ryop myen', ndyàa myen' par liz myen'.

Jesús negro' too loo Mari co' ngòc mèn yèez Magdalala.

(Mr. 16.9–11)

¹¹ Per láth ndyàa ryop myen' par liz myen', Mari mbyan' ro ye'r quèe. Ndoo yón' Mari. No láth ndoo yón' Mari, mcòò' Mari yéc Mari. Mbui' Mari le'n ye'r quèe. ¹² Láth mdoo hui' Mari ro ye'r quèe, gunèe Mari chop angl co' noc lar' nagus. Ndub angl le'n ye'r quèe. Thìb angl ndub co'te' ngo'th yéc thebol Jesús. Tedib angl na, ndub co'te' ngo'th nii thebol Jesús. ¹³ Angla mnibdi's loo Mari. Ndxab angl:

—Ngot, ¿chonon ndxón'l, à'?

Mari ndxab loo angl:

—Daa ndxón tac mèn xexte mbe' thebol Tad daa. No ne'ñeeden pá ned ngua lá' mèn thebol Tad daa.

¹⁴ Ngolo xec ndxab Mari di'sa loo angl, mxac Mari ale thìb xa' ndxab loo Mari: Mari, hui' ned xisl. Co'se' mbere Mari mbui' Mari ned xís Mari, gunèe Mari le' Jesús ngue tee tya. Per ne'ta'de Mari cuent ché' Jesús na. ¹⁵ Sya, mnibdi's Jesús loo Mari. Ndxab Jesús:

—Ngot, ¿chonon ndxón'l, à', ey? ¿Chó ngue cua'n'l, à', ey?

Per Mari mbli xtùuz. Ndxab Mari loo lezo' Mari peser mbi' co' nquenap huert na. Sya ndxab Mari loo mbi'a:

—Tad, chele' lùu mbe' Tad daa, gunee loon pá ned ngua lá'l Tad daa par ga xin Tad daa.

¹⁶ Sya, ndxab Jesús loo Mari: Mari.

Chàa, mbere Mari par xís Mari. Gunii Mari di's co' ndyoodi's mèn hebre loo Jesús. Ndxab Mari:

—Raboni, co' nee di's di's co' ndyoodi's mèn hebre, Maistr.

¹⁷ Jesús ndxab loo Mari:

—Mari, ne'gàaltel daa tac daa tarte bii loo bé' co'te' nzo xuden Diox. Ndlyazen ya neel loo myen' co' ndxàc huesen. No gabl loo myen' le' daa bii loo bé' co'te' nzo xuden Diox co' nac xud myen' no co' nac Diox myen', ne.

¹⁸ Sya, ngua ta' Mari, co' ngòc mèn yèez Magdala, cuenta loo myen' xin' mté Jesús | le' Mari gunèe Tad Jesús no ndxab Tad Jesús di'sa loo Mari par tataa ta' Mari cuent loo myen'.

Ngoloa mblu'loo Jesús loo myen' xin' mté Jesús |.
(Mt. 28.16–20; Mr. 16.14–18; Lc. 24.36–49)

¹⁹ No co'se' mzyèle' izlyo' leque huiz co' ngòc ner huiz smana no ngulàale' yál' izlyo' huiza, leque hora thidte mqueltàa myen' xin' mté Jesús | xhuina liz thìb mèn. No quej nau' puert nzo gòò myen' le'n nyòo tac nzyeb myen' ñièe myen' mèn co' ñibe', no co' ndyoo ner, no co' ndyoo naa loo mèn nación Israel. Látha, chàa, ngro' too Jesús loo myen'. Mblu' loo Jesús Jesús loo myen'. Gunii Jesús Diox loo myen'. Ndxab Jesús loo myen':

—Nabe'ste blo gu' lezo' gu' con xtàa gu' no blo nagàl lezo' gu' loo Diox.

²⁰ Ngolo ndxab Jesús di'sa, mblu' Jesús ya' Jesús co'te' mdid solndad clav. No mblu' Jesús ro costi Jesús co'te' mdid solndad lans loo myen' xin' mté Jesús |. Le' myen' na, ante mdyac tín' lezo'

co'se' gunèe myen' Jesús. ²¹ Mbere Jesús, ndxab Jesús loo myen' tedib vez:

—Nabe'ste blo gu' lezo' gu' con xtàa gu'. No blo nagàl lezo' gu' loo Diox. Texal mtel' xuden Diox daa par mbalen loo izlyo' ndxè', tataaque' tel'en gu' ya gu' loo mèn loo izlyo' ndxè'.

²² Ngolo ndxab Jesús di'sa loo myen', mblá' Jesús mbii ro Jesús loo myen'. No ndxab Jesús loo myen':

—Na tel' Xpii Natú' loo gu' par yo no Xpii Natú' gu' thidtene, ndee gu', ey. ²³ Ndxab Jesús loo myen', ne:

—Loo mèn co' mbli gu' cuent mdyon' xtol, mton'que' Diox xtol mèna. Le' mèn co' indlide gu' cuent mdyon' xtol, mèna nzi banque' con xtol mèn tac ne'nton'te Diox xtol mèna.

Max gunèe Tad Jesús le' Tad Jesús ngro xbanque'.

²⁴ Per Max co' mdub lèe mèn Cuach co' ngòc xin' mté Jesús |, co' ndxò cuent nac si' fchop myen', yende Max làth myen' co'se' ngro' too Jesús no mblu' loo Jesús Jesús loo myen' yál'a. ²⁵ Le' sya, myen' xin' mté Jesús | mda' cuent loo Max. Ndxab myen':

—Nu' gunèele' Tad, cara.

Per Max mcàb loo myen'. Ndxab Max:

—Chele' daa ne'hui'de la's ya' Tad Jesús co'te' nguaa'd clav no tyeen cuen yan co'te' nguaa'd clav no tyeen cuen yan co'te' nguaa'd lans ro costi lad Tad Jesús, ne'yila'sten cuent co' nda' gu' ba'.

²⁶ Ngoloo xon huiz ryete myen' xin' mté Jesús | mqueltàa tedib vez le'n nyòò liz thìb mèn. No le'pe' ngo no Max myen' sya. Lomisque', quej nau' ro puert. Per Jesús, chàa, ngro' too loo myen'. No

mblu' loo Jesús Jesús tedib vez. Gunii Jesús Diox
loo myen'. No ndxab Jesús loo myen':

—Nabe'ste blo gu'lezo' gu' con xtàa gu', ndee gu'.
No blo nagàl lezo' gu' loo Diox.

²⁷ Ngoloa, ndxab Jesús loo Max:

—Max, ftyee cuen ya'l trè' no hui' la's yan. No
ftega' ya'l. Ftyee ya'l le'n costi daa. No ne'gànte
lezo'l. Gola's cón chenen, Max.

²⁸ Le' sya, mcàb Max loo Jesús. Ndxab Max:

—Lìcque', U' nac Tad daa no nac U' Diox daa, Tad.

²⁹ Ndxab Jesús loo Max:

—Max, ¿ché' ngola'sl loo cón chenen nalle' tac
gunèel daa, cà'? Más huen nda mèn co' tarte ñèe
daa per ndxela's mèn loo cón chenen, ey.

*Trè' ndlu' chó cón che'n mbi' nac co' ndlu' libr
ndxè'.*

³⁰ Jesús tolo mbli no mblu' Jesús huax yalguzye'
roo yalguzye' xèn loo myen' xin' mté'th Jesús. Per
inda'de loo libr ndxè' cuent cón che'n rye yalguzye'
co' mbli Jesús. ³¹ Per di's co' ndub loo libr
ndxè', di's ndxè' ndlu' par yila's gu' le' Jesús nac
Cristpe' co' nac xgan'pe' Diox. No chele' gu' yila's
loo Jesús no loo cón che'n Jesús, Jesús li par yòo ban
no gu' Diox thidtene.

21

*Jesús mbere ngro' too no mblu' loo Jesús loo gaz
myen' xin' mté'th Jesús.*

¹ Ngolo nguri'th plá huiz co'se' ngro' too Jesús
no mblu' loo Jesús Jesús loo rye si' fthib myen',
Jesús ngro' too no mblu' loo Jesús Jesús loo myen'
xin' mté'th Jesús tedib vez ro níttó' co' lèe níttó'

che'n Tiberias. No mblu'loo Jesús Jesús mod ndxè'.
 2 Thidte ngure no Mon Pedr Max co' mdub lèe mèn Cuach, no Natanael co' ngòc mèn yèez Caná co' nac yèezya' che'n làaz mèn galile, no ryop hues myen' xgan' mbi' co' lèe Zebede, no taachop myen' xin' mté'th Jesús. 3 Ndxab Mon Pedr loo myen':

—Daa nda ten mbèel, cara.

Myen' ndxab loo Mon Pedr:

—Nu' ne tyee. Nda na'.

Sya, thidte mqueltàa Mon Pedr con myen'. Ngòò myen' loo thib yòoyaa. Nda ten myen' mbèel. Per nec thib mbèel ne'ngagaade loo myen' dib xec yál'a. 4 Co'se' nde tub xnìi izlyo' xàn' bé' tedib huiz co' nde nquea, chàa, mblu' too Jesús no mblu' loo Jesús loo myen' ro níttó'a. Per myen' xin' mté'th Jesús ne'nglide cuent Jesús na. 5 Sya, ndxab Jesús loo myen':

—Myen', ¿ché' tarte yigaa nec thib mbèel loo gu' nalle', cà'?

Myen' mcàb loo Jesús. Ndxab myen':

—Aa. Tarte yigaa nec thib má', cara.

6 Jesús ndxab loo myen':

—Blobii gu' yex gu' le'n nít ladli che'n yòoyaa ba'.

Sya, yigaa mbèel loo gu', ey.

Le' sya, tataaque' mbli myen'. Ngoloa, axta ne' ne' ngac myen' no axta ne' ne' ngyèe myen' ngo' myen' yex le'n nít tant thib mbèelléy' ngogaa le'n yex. 7 Sya, myen' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' ñèe Jesús ndxab loo Pedr:

—Tad na, cara.

Per texal mbìn Mon Pedr ndxab myen': Tad na, mdoc Pedr xab Pedr tac Pedr mblo' xab Pedr por ngue li Pedr zin'.

Ngoloa, thidte ngulàa Pedr le'n nít. Mxyo'f Pedr loo nít axta ngro' Pedr loo yòo biiz. ⁸ Le' taamas myen' xin' mté'th Jesús na, nzoque' loo yòoyaa. Ndye'th gop xax myen' yex par ro níttó' tant thib mbèelléy' ngogaa. No distans co'te' ngo myen' loo níttó' par ro nít loo yòo biiz neequé thib ayo metr peser. ⁹ Co'se' mbilàa myen' loo yòoyaa loo yòo biiz, gunèe myen' nzi cua'le' yaa loo quiì. No nzo'f thib mbèel loo quiì. No gunèe myen' nzo'f sa pan thib lad loo quiì. ¹⁰ Jesús ndxab loo myen':

—Que de no gu' taaplá mbèel co' ngolo mxen gu' ba' par hua ndren na', ey.

¹¹ Sya, ngua quée Mon Pedr loo yòoyaa. Ngua thop xax Mon Pedr yex co' nzo mbèela loo yòo biiz tant mzyè yexa con antub mbèel nambìi. Mastale' nzo thib ayo nzo cho' psi' pson mbèel le'n yexa, ne'ngredte yexa. ¹² Jesús ndxab loo myen':

—Que de hua ndren gu', ey.

No nec thib myen' xin' mté'th Jesús ne'nglide ryes par ngnibdi's myen' loo Jesús chó nac Jesús tac naneeque' myen' Tad Jesús nac mbi'a. ¹³ Ngoloa, mbii gax Jesús loo myen'. Mxen Jesús pan. Mda' Jesús pan loo myen'. Lomisque' ne, mxen Jesús mbèel. Mda' Jesús mbèel loo myen' par hua myen', ne.

¹⁴ Con cona, mbyon vez mblu' loo Jesús Jesús loo myen' xin' mté'th Jesús loo ngro xban Jesús làth mèn nguth.

Jesús mdoodi's no Mon Pedr:

¹⁵ Co'se' ngolo nduhua ndren Jesús con myen', Jesús mnibdi's loo Mon Pedr. Ndxab Jesús:

—Mon, xgan' Jonás, ¿ché' más nque' lezo'l ñèel daa leque nque' lezo' myen' ba' ñèe myen' daa, cà'?

Pedr ndxab loo Jesús:

—Aa, Tad, U' naneeque' le' daa nque'que' lezo' ñèen U'.

Sya, ndxab Jesús loo Mon:

—Chele' lùu, lìcque', nque' lezo' ñèel daa, góç xal thib pastor loo mèn co' yòo loo cón chenen co' nac xal mbacxil' yen' daa, ndee.

¹⁶ Mbryop vez mbere Jesús, ndxab Jesús loo Mon Pedr:

—Mon, xgan' Jonás, ¿ché', lìcque', nque' lezo'l ñèel daa, cà?

Pedr mcàb loo Jesús. Ndxab Pedr:

—Aa, Tad, U' nanee le' daa nque' lezo' ñèen U'.

Ndxab Jesús loo Mon:

—Chele' lùu, lìcque', nque' lezo' ñèel daa, beren niin lool: Fquenap mèn co' yòo loo cón chenen co' nac xal mbacxil' daa, ndee.

¹⁷ Mbyon vez ndxab Jesús loo Mon Pedr:

—Mon, xgan' Jonás, ¿ché', lìcque', nque' lezo'l ñèel daa, cà', yey?

Sya, mxi yéc no mxi lezo' Pedr tac mbyon vez mnibdi's Jesús loo Pedr. Ndxab Jesús:

—¿Ché', lìcque', nque' lezo'l ñèel daa, cà', ey?

Ndxab Mon Pedr loo Jesús:

—Tad, U' naneeque' ryethe con'. No nonque' U' ryethe con'. U' nanee le' daa nque' lezo' ñèen U'.

Ndxab Jesús loo Mon:

—Chele'i, lìcque' tataa nac, fquenap mèn co' nac xal mbacxil' daa, tá, ndee. ¹⁸ Lìcpe' ba'i, na nii lool, Pedr, co'se' ngòcl myen' bix no co'se' ngòcl myen'bi' yen', mdoc xabl no mque teel pál co'te'

mbly'a'sl. Per co'se' gàcl más mèn gox, lùu sil ya'l. No tedib mèn làa xabl yenl. No hue' mèna lùu co'te' indlya'stel yal no co'te' ne'yòode lezo'l yal.

¹⁹ Per di's co' ndxab Jesús loo Pedr, di'sa nee di's xá mod gath Pedr par tataa mod li Pedr gàc con' roo con' xèn loo Diox por cón che'n Pedr.

Ngoloa, ndxab Jesús loo Pedr:

—Ftoo nque xísen. Ya' nda na', Pedr.

Trè' ndlu' cóñ che'n thìb myen' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' Jesús gunèe Jesús.

²⁰ Co'se' mbere Pedr par ned xís Pedr, gunèe Pedr nde nque thìb myen' xin' mté'th Jesús co' más mque' lezo' Jesús gunèe Jesús. Mbi' co' nac xin' mté'th Jesús nac mbi' co' mxo'f bda' loo Jesús co'se' nduhua rsè no Jesús myen'. Mbi'a ngòc myen' co' mnibdi's loo Jesús co' ndxab loo Jesús:

—Tad, ¿chó nu' ta'xù' U' loo mèn, à'?

²¹ Co'se' mbui' Pedr loo myen' xin' mté'th Jesús, Pedr ndxab loo Jesús:

—Tad, ¿mbi' ba', à'? ¿Cón gàc loo mbi'?

²² Jesús mcàb loo Pedr. Ndxab Jesús:

—Chele' daa ndlyaz le' mbi' ba' ban axta co'se' beren galen loo izlyo' ndxè' tedib vez, ¿chó mport nzo lezo'l cóñ che'n mbi' ba', à'? Inacta cóñ che'n'l, ndee. Conse' ftoo nque xísen. Ya' nda na'.

²³ Le' sya, ngro' di'sa no mbyath mbyèn di'sa làth mèn co' ngòo loo cóñ che'n Jesús le' mbi' xin' mté'th Jesús ne'gathte. Per Jesús ne'ngabte: Ne'gathte mbi'. Ndxè'leque', Jesús ndxab: Chele' daa lyaz le' mbi' ba' ban axta co'se' beren galen loo izlyo' ndxè' tedib vez, ¿chó mport nzo lezo'l cóñ che'n mbi' ba'? Inacta cóñ che'n'l, ndee.

24 Leque yub daa nac xin' mté Jesús | co' mbli
nèe con' ngòc co' nac di's co' mque'en loo libr
ndxè'. No naneequen co' huenleque' le' di's co'
mdan cuent loo libr ndxè', di's ndxè' nac di's lìcpe'.

25 No taate huax con' co' mbli Jesús inda'de loo
libr ndxè' cuent co' ngòc co' ne'nque'den ye's loo
libr ndxè'. Tac chele' mèn noo noo nque' ye's cón
che'n thìb thìb con' co' mbli Jesús xal ngòca, daa
ngobe' no ndixelazen axta ne' ne' ngàal loo izlyo'
ngòo libr co' nda' cuent ryethe con' mbli Jesús
chele' mèn nque' ye's cón che'n ryethe con' mbli
Jesús. Taandxè' gàca.

Testament cub co' nac di's ndac che'n Tad Jesucrist

**New Testament in Zapotec, Miahuatlán
(MX:zam:Zapotec, Miahuatlán)**

copyright © 1971 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Miahuatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Miahuatlán [zam], Mexico

Copyright Information

© 1971, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Miahuatlán

© 1971, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

**PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
64c75c38-fe26-5ca1-b0d8-d75cd0576d77**